

120

120 LET ZOO LIBEREC
... TO TO LETÍ

2024

VÝROČNÍ ZPRÁVA

ZOO LIBEREC, PŘÍSPĚVKOVÁ ORGANIZACE

ZOO
LIBEREC

ARCHA

DIVIZNA

LIDOVÉ
SADY

ZOO LIBEREC

Zoo Liberec, příspěvková organizace

Lidové sady 425/1

460 01 Liberec, Česká republika

Statutární orgán: MVDr. David Nejedlo – ředitel (Director)

IČ: 10973583

DIČ: CZ10973583

Telefon: +420 482 710 616-7 / +420 482 710 438

Datová schránka: qayc2yv

E-mail: info@zooliberec.cz

Web: zooliberec.cz

facebook.com/zooliberec

Zřizovatel: Liberecký kraj

ZOO LIBEREC JE ČLENEM:

OBSAH

Úvodní slovo ředitele	4
A word from the Director	5
Přehled zaměstnanců	6
Návštěvnost	6
Počet zaměstnanců	7
EKONOMICKÉ ODDĚLENÍ	8
Rozvaha.....	9
Výkaz zisku a ztráty	11
Rozbor nákladů	12
Rozbor výnosů.....	13
Finanční fondy.....	13
Finanční dary.....	13
Přehled poskytnutých informací za rok 2024 dle zákona č. 106/1999 Sb.	14
ZOOLOGICKÉ ODDĚLENÍ	15
Stavy zvířat v roce 2024	15
Pohyb zvířat v roce 2024	16
Ptáci	22
Primáti	22
Šelmy a malí savci.....	24
Plazi a obojživelníci	25
Kopytníci.....	26
Annual Report 2024 Zoological Department	28
OCHRANA PŘÍRODY	32
Projekty in situ	33
Ediční a publikační činnost	36
Seznam konferencí a odborných seminářů s účastí pracovníků Zoo Liberec	38
Výzkumné projekty pracovníků Zoo Liberec.....	39
Jiné výkony a aktivity organizace	39
Nature Conservation and Zoo Liberec	41
Research and education at Zoo Liberec.....	44
Research projects of Zoo Liberec staff	46
Membership in professional and scientific groups of Zoo Liberec staff	46
Student theses supervised by zoo staff	47
MARKETING A TECHNICKÉ ODDĚLENÍ.....	48
Hlavní marketingové aktivity.....	49
Technické oddělení	51
Opravy a údržba nemovitostí	52
Realizované investice.....	52
Oprava a údržba movitostí v roce	53
Význačné opravy vozového parku a movitých věcí	53
Spotřeby základních dodaných energií a spotřeba PHM	53
SEV DIVIZNA LIBEREC	
Pro školní kolektivy – ekologické výukové programy a jiné výukové aktivity	56
Vzdělávací akce pro partnery.....	58
Finanční zpráva za rok 2024	59
ARCHA	60
Útulek	60
Záchranná stanice pro handicapované volně žijící živočichy	62
LIDOVÉ SADY.....	66
KC Lidové sady	66
Areál dětského koutku	67

ÚVODNÍ SLOVO ŘEDITELE

Vážení přátelé,

dovolte, abych uvedl výroční zprávu Zoologické zahrady Liberec a jejích středisek: zoo, Centra pro zvířata v nouzi při Zoo Liberec – ARCHA, Městského střediska ekologické výchovy při Zoo Liberec – DIVIZNA a Kulturního a společenského centra při Zoo Liberec – LIDOVÉ SADY. Tentokrát za rok 2024.

Rok 2024 byl pro naši zoologickou zahradu významným milníkem, kdy jsme slavili již 120. výročí od jejího založení. Oslavy byly provázeny řadou akcí, z nichž symbolickým vrcholem bylo vydání prvního dílu knihy mapující historii naší zoo až do roku 1945. Areál zoo navštívilo celkem 311 802 návštěvníků, což svědčí o jejím trvalém významu nejen pro Liberecký kraj, ale i za jeho hranicemi. Díky dohodě Libereckého kraje a města Liberec o společné finanční podpoře Zoologická zahrada Liberec pokračovala v intenzivní modernizaci svých areálů. Mimo jiné byla zahájena rozsáhlá rekonstrukce výběhu osla somálského a připravovány byly projekty na rekonstrukci a rozšíření pavilonů žiraf a levhartů. Z dotačního titulu Life byla zahájena výstavba systému kruhového hospodaření s vodou v horní části zoo. V průběhu celého roku probíhal soutěžní dialog pro výběr architektonického studia, které se stane partnerem týmu zoo pro plánování a projektování nové, dvanáctihektarové části zoologické zahrady v rámci projektu pracovně nazvaného Údolí ohrožené divočiny. Z pěti zúčastněných studií vybrala na sklonku roku odborná porota vítězný návrh konsorcia architektonických studií AND, spol. s.r.o. a K2N Landscape s.r.o.

Díky novým expozicím tropických žab a ještěřů jsme návštěvníkům přiblížili život dalších fascinujících druhů. Významným úspěchem byl odchov vzácných druhů dravců, jako například orlosupa bradatého, a úspěšná byla i spolupráce při záchraně kriticky ohroženého orla opičího na Filipínách.

Středisko ekologické výchovy DIVIZNA se zaměřovalo na environmentální vzdělávání dětí, studentů i pedagogů. V roce 2024 realizovalo několik set výukových programů, kterých se zúčastnilo přes 6 tisíc dětí a mladých lidí. Nově byla také zahájena výuka environmentální výchovy na Technické univerzitě v Liberci. DIVIZNA se významně zapojila do celospolečenských témat, včetně revize rámcových vzdělávacích programů a klimatického vzdělávání.

Centrum ARCHA přijalo v roce 2024 rekordní počet zvířat, zejména koček, jejichž počet narostl o čtvrtinu oproti předchozímu roku. Pokračoval také kastrační program pro regulaci populace volně žijících koček na území města. Za úspěch považujeme také nasazení útlukové fenky Báry v týmu celní správy, kde přispěla k odhalení daňových úniků ve výši několika milionů korun.

Kulturní a společenské centrum LIDOVÉ SADY prochází významnou rekonstrukcí, která přinese nejen modernizaci prostor, ale také jejich vybavení moderní audiovizuální technikou. Přes omezený provoz se v náhradních prostorech podařilo uspořádat několik desítek akcí

s více než 5 tisíci návštěvníky a pokračovat v tradičním abonentním cyklu komorní hudby. Přerušena nebyla ani výuka hry na hudební nástroje.

Zoo Liberec i v roce 2024 úspěšně naplňovala své poslání moderní zoologické zahrady, kterým je především ochrana světové biodiverzity. Děkuji všem, kteří nám po celý rok 2024 zachovali přízeň a podporu. Můj dík patří především zřizovateli zoologické zahrady Libereckému kraji, dále Statutárnímu městu Liberec, Ministerstvu životního prostředí ČR, našim významným partnerům a mnoha dalším institucím, společnostem a jednotlivcům, kteří nás podpořili myšlenkově, materiálně i finančně.

Mé osobní poděkování pak patří kolegům ze Zoo Liberec a dobrovolníkům, kteří nám pomáhají. Především oni se zasloužili o vše dobré, co bylo pro zvířata a lidi v roce 2024 vykonáno!

Všem Vám patří můj dík.

MVDr. David Nejedlo

nehumánní lékař a první úředník zoo

A WORD FROM THE DIRECTOR

Dear friends,

Allow me to present the annual report of the Liberec Zoo and its affiliated centers: the Liberec Zoo, the Center for Animals in Need at Liberec Zoo – ARCHA, the Municipal Center for Environmental Education at Liberec Zoo – DIVIZNA, and the Cultural and Community Center at Liberec Zoo – LIDOVÉ SADY. This time for the year 2024. The year 2024 was a significant milestone for our zoo as we celebrated the 120th anniversary of its founding. The celebrations included a series of events, culminating symbolically with the release of the first volume of a book documenting the history of our zoo up to the year 1945. A total of 311,802 visitors came to the zoo, a testament to its enduring importance not only for the Liberec Region but also beyond.

Thanks to a financial support agreement between the Liberec Region and the City of Liberec, the zoo continued with intensive modernization of its facilities. Notably, a major reconstruction of the Somali wild ass enclosure began, and projects were being prepared for the reconstruction and expansion of the giraffe and leopard pavilions. Funded through the EU LIFE program, construction began on a circular water management system in the upper part of the zoo. Throughout the year, a design competition was held to select an architectural firm that would become the zoo's partner in planning and designing a new twelve-hectare section of the zoo, within a project tentatively titled „Valley of Endangered Wilderness.“ At the end of the year, a professional jury selected the winning proposal from a consortium of architectural studios: AND, spol. s.r.o. and K2N Landscape s.r.o.

Thanks to new exhibits of tropical frogs and lizards, we introduced visitors to the lives of more fascinating species. A notable success was the breeding of rare birds of prey, such as the bearded vulture, and successful collaboration in rescuing the critically endangered Philippine eagle.

The DIVIZNA Environmental Education Center focused on environmental education for children, students, and educators. In 2024, it carried out several hundred educational programs attended by over 6,000 children and young people. New in 2024 was the launch of environmental education courses at the Technical University of Liberec. DIVIZNA also played an important role in broader social topics, including the revision of national curriculum frameworks and climate education.

The ARCHA center took in a record number of animals in 2024, especially cats, whose numbers increased by a quarter compared to the previous year. The neutering program to regulate the population of free-roaming cats in the city continued. One notable success was the adoption of the shelter dog Bára by the customs administration team, where she helped uncover tax evasion worth several million crowns.

The Cultural and Community Center LIDOVÉ SADY is undergoing a major renovation that will modernize

the premises and equip them with modern audiovisual technology. Despite limited operations, dozens of events with more than 5,000 visitors were successfully held in alternative venues, and the traditional chamber music subscription series continued. Music instrument lessons were not interrupted.

In 2024, Liberec Zoo successfully continued to fulfill its mission as a modern zoological garden, above all the protection of global biodiversity. I thank all those who supported us throughout 2024. My gratitude goes especially to the zoo's founder, the Liberec Region, the Statutory City of Liberec, the Ministry of the Environment of the Czech Republic, our key partners, and many other institutions, companies, and individuals who supported us in thought, with materials, or financially.

My personal thanks go to my colleagues at Liberec Zoo and the volunteers who assist us. It is thanks to them that all the good done for animals and people in 2024 was possible!

Thank you all.

MVDr. David Nejedlo

PŘEHLED ZAMĚSTNANCŮ

v období od 1. 1. 2024 do 31. 12. 2024

Ředitel: MVDr. Nejedlo David

Zoologický úsek: Aschenbrenner Václav, Baranovská Žaneta, Baranovský Milan, Ing. Bažantová Jiřina, Ing. Bolechová Petra Ph.D., Bc. Doležalová Marta, Drápalíková Soňa, Fejtek Matyáš, Ing. Gremlicová Dorota, Gürtlerová Nikola, Ing. Hanel Jan, Hlubučková Markéta, Hnidová Petra, Holubíková Veronika (MD), Honc Petr, Kestler Karel, Koubovský Pavel, Krausová Pavlína, Krejčí Michal, Kroutilová Antonie, Křížková Kateřina, Kyselová Šárka, Bc. Lopusjak Marta, Martova Tetiana, **Ing. Melichar Lubomír**, Melicharová Jitka (MD), Mojžíšová Lenka, Nyčová Lada, Passianová Pavla, Pekař Patrik, Plenerová Larýsa (MD), Požárský Vlastimil, Prášková Michaela, Rejlek Jan, Slavík Martin, Slavíková Nataša, Sluňáková Böhmová Romana (MD), Šamko Robert, Šimoníková Šárka, Škorňa Pavel, Veselá Simona, Vlčková Dagmar, Zeman Michal, Bc. Zimová Anna, Žďánský Tomáš

SEV DIVIZNA: Mgr. Březinová Pavlína, Mgr. Činčeroová Helena, Ing. Hájková Eliška, Ing. Havle Leoš, RNDr. Hudcová Alice, **Ing. Kočí Aleš**, Nováková Miroslava, Ing. Plachá Petra, Mgr. Poláková Šárka, Mgr. Remišová Kateřina, Mgr. Řepík Michal, Mgr. Šíp Ondřej.

Centrum pro zvířata v nouzi - ARCHA: Dvorská Eliška, Ing. Hancvenclová Ivana, Mgr. Macháčková Eliška, Gavorová Markéta, Karmanová Pavlína, Kosařová Nováková Romana (MD), Krausová Poncová Veronika, Kubelková Kateřina, Matternová Sára, Mušutová Martina, Novotná Nela, Rejlek Vítek, Štěpančíková Martina, Štočková Martina, Vlčková Natálie (MD)

Lidové sady a program: Cvejnová Zdeňka, Ing. Damová Radmila (DPČ), Dolní Miroslava, Fuchsová Marie (Dětský koutek), Heligeová Adriana, Hořejší Zdeňka, Hřebenová Hana (Dětský koutek), Jiřík Josef, **Kadlec Michal**, Rychlý

Vilém, Šimberská Jana (Dětský koutek), Štrýncl Marek, Vírová Iveta, Morávková Iveta, Motyčka Zdeněk, Bc. Neumanová Nikola, Novotný Karel

Služby zákazníkům – Gibon: Baldová Kateřina, Bartková Olga (sezóna), Demeterová Nikol (sezóna), Harničárová Marie, Kiššová Štefánia (sezóna), Máček Petr, Manych Martin (sezóna), Maršálek Jiří, Müllerová Veronika (sezóna), Navrátil Jan (sezóna), Navrátilová Nikola, Radošinský Martin (sezóna), Sabadosh Bohdana (sezóna), Sabadosh Mariia (sezóna), Svobodová Marie (sezóna), **Šiškinová Olga**, Třísková Kateřina (sezóna), Votroubková Renáta

Marketing a pokladna: Bc. Baláková Klára, **Ing. Dostálová Marta**, Hujerová Veronika, Kovářová Anna, Krause Miloslav, Kučerová Naděžda, Lieskovská Petra, Müllerová Martina, Truhlář Libor, Mgr. Volná Garbová Gabriela

Technický úsek: Brožek Miroslav, Brzobohatý René Andy, Bc. Cintlová Marcela, Čubrda Tomáš, Dolejší Tomáš, Dolní Miroslava, Fremund Miloslav, Gürtler Tomáš, Hanuš Jiří, Hembera Karel, Bc. Kalinová Stanislava, Kosař Václav, Kotek Aleš, Krejčík Josef, Kučera Jiří, Kynclová Ivana, Litera Radoslav, Nejedlý Jaroslav, Nejedlý Tomáš, Pěček Pavel (DPČ), Pelant Jaroslav, Süsser Libor, **Ing. Špringl Radim**, Wanka Petr, Zeman František

Správa: Mgr. Čáповá Lenka, Čechlovská Šárka, Dostálová Ivana, Fridrichová Gabriela, DiS., Ing. arch. Hanuliaková Júlia, Hanzlíčková Eva, Holečková Andrea, Kotková Petra, Krcheňová Jana, Macháčková Petra, Bc. Roháčková Věra, Mgr. Sobotková Dana, Ing. Štillerová Karolína, MgA. Bc. Tesařová Barbara, Ing. Trafínová Světlana, **Zajdová Romana**

Ochrana přírody a výzkum: **Mgr. Hemelíková Adéla**, MSc. Ouhel Tomáš, Mgr. Petřelková Klára, RNDr. Robovský Jan, Sniegon Arthur, Ticháčková Markéta, Ing. Zoubek Pavel

NÁVŠTĚVNOST

NÁVŠTĚVNOST	2024	2023	2022	2021
všechny složky	356 949	409 629	442 168	379 049

NÁVŠTĚVNOST	2024	2023	2022	2021
Zoo	311 802	321 154	369 308	333 985

POČET ZAMĚSTNANCŮ

Přehled počtu zaměstnanců v období od 1. 1. 2024 do 31. 12. 2024. V počtech jsou zahrnuti stálí zaměstnanci včetně stálých brigádníků (OON), osoby na rodičovské dovolené, osoby v dlouhodobé pracovní neschopnosti a je zde zohledněna i fluktuace. V soupisu jsou zahrnuti sezonní pracovníci bez brigádníků.

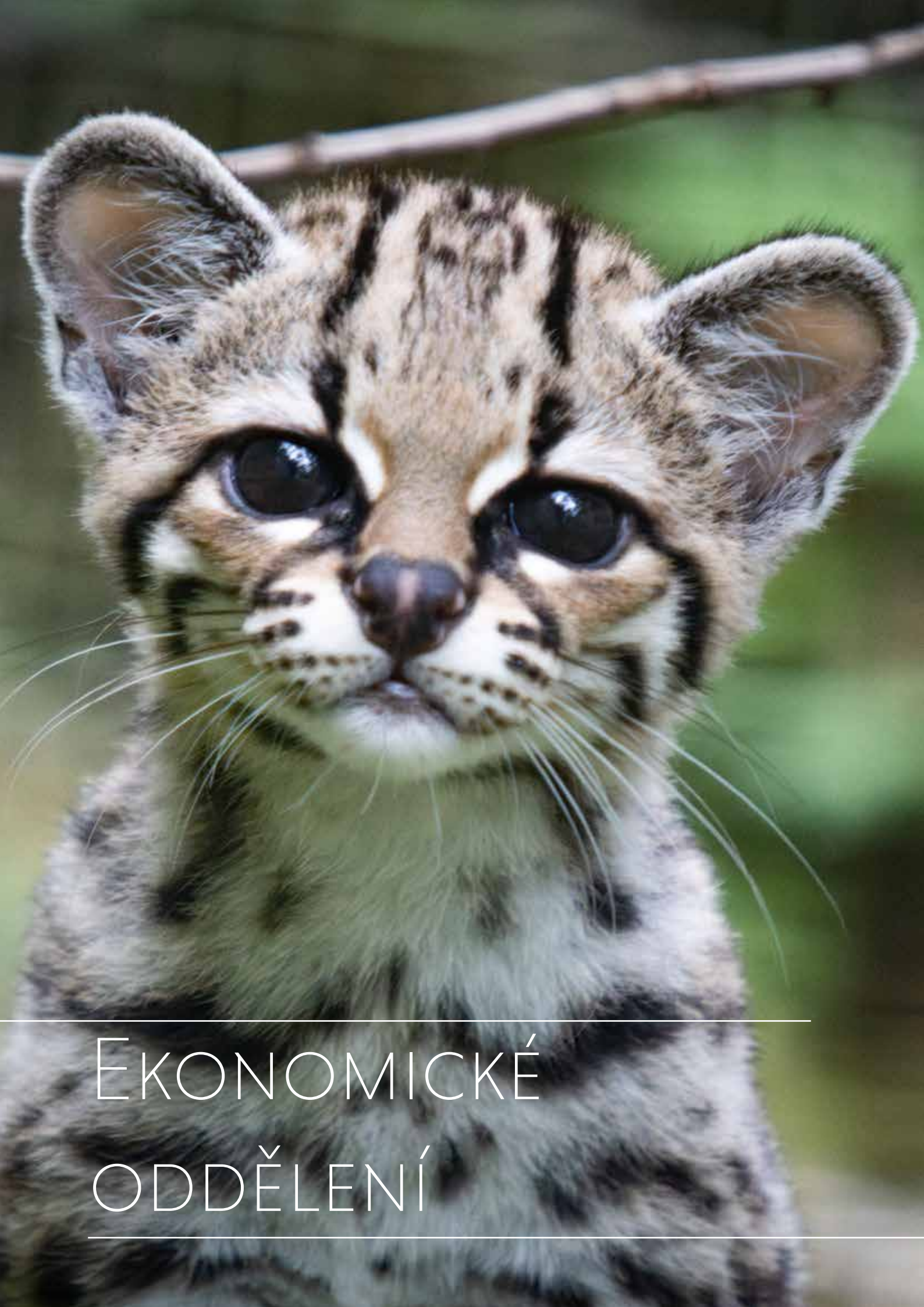
Ředitel:	1
Správa	6
Ochrana přírody a výzkum	7
Zoologické oddělení	43
Ekonomické oddělení	10
Technický úsek	25
Správa parkoviště	0 (pouze brigádníci)
Marketing a pokladna	10
Služby zákazníkům	18
SEV DIVIZNA:	12
ARCHA – CENTRUM PRO ZVÍŘATA V NOUZI A ZÁCHRANNÁ STANICE	13
KC LIDOVÉ SADY	13
Dětský koutek	3 (částečně vykryto zaměstnanci z LS)

Struktura zaměstnanců podle nejvyššího stupně vzdělání k 31. 12. 2024:

	muži	ženy	celkem	v procentech
Základní a bez vzdělání	4	2	6	5 %
Vyučení (bez maturity)	20	14	34	28 %
Střední s maturitou (odborné a všeobecné)	15	28	43	35 %
Vyšší odborné	0	3	3	2 %
Vysokoškolské	9	27	36	30 %
CELKEM	48	74	122	100 %
39 % mužů a 61 % žen				

Délka zaměstnaneckého poměru k 31. 12. 2024:

0–5 let	61	50 %
6–10 let	26	21 %
11–15 let	8	7 %
16–20 let	16	13 %
21–25 let	7	6 %
nad 25 let	4	3 %
CELKEM	122	100%

EKONOMICKÉ
ODDĚLENÍ

ROZVAHA

ROZVAHA Zoo Liberec, příspěvková organizace

sestavený k 31. 12. 2024 (v Kč)

Číslo položky	Název položky	Symetrický účet	ÚČETNÍ OBDOBÍ			
			1	2	3	4
			BĚŽNÉ			MINULÉ OBDOBÍ
			BRUTTO	KOREKCE	NETTO	Hospodářská činnost
AKTIVA			686 409 533,59	273 831 146,00	412 578 387,59	367 644 258,60
A.	Stálá aktiva		515 913 491,81	273 831 146,00	242 082 345,81	233 664 324,45
I.	Dlouhodobý nehmotný majetek		4 210 292,39	2 732 907,39	1 477 385,00	1 539 047,00
2.	Software	013	2 058 763,49	881 388,49	1 177 375,00	1 241 599,00
5.	Drobný dlouhodobý nehmotný majetek	018	1 249 707,90	1 249 707,90	0,00	0,00
6.	Ostatní dlouhodobý nehmotný majetek	019	601 821,00	601 811,00	10,00	55 448,00
7.	Nedokončený dlouhodobý nehmotný majetek	041	300 000,00	0,00	300 000,00	242 000,00
II.	Dlouhodobý hmotný majetek		511 688 035,42	271 098 238,61	240 589 796,81	232 125 277,45
1.	Pozemky	031	16 644 868,38	0,00	16 644 868,38	16 644 868,38
3.	Stavby	021	409 372 390,02	217 615 891,25	191 756 498,77	200 171 577,00
4.	Samostatné hmotné movité věci a soubory hmotných movitých věcí	022	39 177 119,05	27 878 544,71	11 298 574,34	9 439 319,35
6.	Drobný dlouhodobý hmotný majetek	028	25 603 802,65	25 603 802,65	0,00	0,00
8.	Nedokončený dlouhodobý hmotný majetek	042	20 889 855,32	0,00	20 889 855,32	5 512 562,72
9.	Poskytnuté zálohy na dlouhodobý hmotný majetek	052	0,00	0,00	0,00	356 950,00
III.	Dlouhodobé pohledávky		15 164,00	0,00	15 164,00	0,00
1.	Poskytnuté návratné finanční výpomoci dlouhodobé	462	0,00	0,00	0,00	0,00
2.	Dlouhodobé pohledávky z postoupených úvěrů	464	0,00	0,00	0,00	0,00
3.	Dlouhodobé poskytnuté zálohy	465	15 164,00	0,00	15 164,00	0,00
5.	Ostatní dlouhodobé pohledávky	469	0,00	0,00	0,00	0,00
6.	Dlouhodobé poskytnuté zálohy na transfery	471	0,00	0,00	0,00	0,00
B.	Oběžná aktiva		170 496 041,78	0,00	170 496 041,78	133 979 934,15
I.	Zásoby		24 240 986,32	0,00	24 240 986,32	24 102 003,84
2.	Materiál na skladě	112	1 501 092,75	0,00	1 501 092,75	1 736 322,41
3.	Materiál na cestě	119	0,00	0,00	0,00	0,00
4.	Nedokončená výroba	121	185 400,00	0,00	185 400,00	132 750,00
8.	Zboží na skladě	132	1 557 587,91	0,00	1 557 587,91	758 834,97
10.	Ostatní zásoby	139	20 996 905,66	0,00	20 996 905,66	21 474 096,46
II.	Krátkodobé pohledávky		45 374 387,03	0,00	45 374 387,03	22 836 009,91
1.	Odebíratelé	311	273 469,46	0,00	273 469,46	680 531,81
4.	Krátkodobé poskytnuté zálohy	314	950 437,68	0,00	950 437,68	354 492,88
5.	Jiné pohledávky z hlavní činnosti	315	3 150,00	0,00	3 150,00	21 638,00
9.	Pohledávky za zaměstnanci	335	25 000,00	0,00	25 000,00	0,00
13.	Daň z příjmů	341	322 200,00	0,00	322 200,00	232 200,00
18.	Pohledávky za vybrannými místními vládními institucemi	348	5 340 000,00	0,00	5 340 000,00	0,00
29.	Náklady příštích období	381	551 620,55	0,00	551 620,55	231 187,43
30.	Příjmy příštích období	385	277 016,05	0,00	277 016,05	52 584,55
31.	Dohadné účty aktivní	388	37 478 836,32	0,00	37 478 836,32	21 116 715,03
32.	Ostatní krátkodobé pohledávky	377	152 656,97	0,00	152 656,97	146 660,21
III.	Krátkodobý finanční majetek		100 880 668,43	0,00	100 880 668,43	87 041 920,40
9.	Běžný účet	241	98 568 139,43	0,00	98 568 139,43	83 521 506,51
10.	Běžný účet FKSP	243	1 620 959,28	0,00	1 620 959,28	2 451 641,89
15.	Ceniny	263	129 500,00	0,00	129 500,00	168 900,00
16.	Peníze na cestě	262	0,00	0,00	0,00	169 670,00
17.	Pokladna	261	562 069,72	0,00	562 069,72	730 202,00

Číslo položky	Název položky	Symetrický účet	1	2
			ÚČETNÍ OBDOBÍ	
			BĚŽNÉ	MINULÉ
PASIVA			412 578 387,59	367 644 258,60
C.	VLASTNÍ KAPITÁL		322 426 547,96	292 198 599,42
I.	Jmění účetní jednotky a upravující položky		248 112 475,50	221 278 667,04
1.	Jmění účetní jednotky	401	153 484 269,47	137 651 085,12
3.	Transfery na pořízení dlouhodobého majetku	403	94 628 206,03	83 627 581,92
II.	Fondy účetní jednotky		71 366 882,12	70 919 932,38
1.	Fond odměn	411	1 247 233,41	1 247 233,41
2.	Fond kulturních a sociálních potřeb	412	1 658 023,64	2 564 799,65
3.	Rezervní fond tvořený ze zlepšeného výsledku hospodaření	413	1 500 393,78	1 500 393,78
4.	Rezervní fond z ostatních titulů	414	18 317 620,79	16 026 595,28
5.	Fond reprodukce majetku, fond investic	416	48 643 610,50	49 580 910,26
III.	Výsledek hospodaření		2 947 190,34	0,00
1.	Výsledek hospodaření běžného účetního období		2 947 190,34	0,00
D.	Cizí zdroje		90 151 839,63	75 445 659,18
II.	Dlouhodobé závazky		66 922 023,86	58 750 260,88
2.	Přijaté návratné finanční výpomoci dlouhodobé	452	8 622 899,00	0,00
8.	Dlouhodobé přijaté zálohy na transfery	472	58 299 124,86	58 750 260,88
III.	Krátkodobé závazky		23 229 815,77	16 695 398,30
5.	Dodavatelé	321	4 327 526,05	2 216 633,70
7.	Krátkodobé přijaté zálohy	324	5 224,33	5 950,42
10.	Zaměstnanci	331	3 768 658,00	4 140 739,00
11.	Jiné závazky vůči zaměstnancům	333	30 815,00	40 391,00
12.	Sociální zabezpečení	336	1 474 452,00	1 574 720,00
13.	Zdravotní pojištění	337	626 310,00	682 248,00
16.	Ostatní daně, poplatky a jiná obdobná peněžitá plnění	342	317 108,00	385 072,00
17.	Daň z přidané hodnoty	343	67 804,00	446,00
32.	Krátkodobé přijaté zálohy na transfery	374	7 991 493,42	4 473 165,00
34.	Výdaje příštích období	383	2 841 271,08	1 258 327,59
35.	Výnosy příštích období	384	874 129,39	870 551,09
36.	Dohadné účty pasivní	389	646 638,00	895 221,00
37.	Ostatní krátkodobé závazky	378	258 386,50	151 933,50

VÝKAZ ZISKU A ZTRÁTY

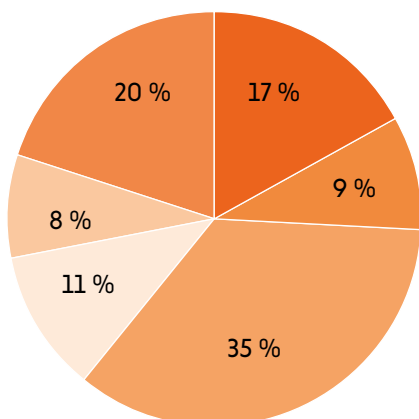
VÝKAZ ZISKU A ZTRÁTY						
Zoo Liberec, příspěvková organizace						
sestavený k 31. 12. 2024 (v Kč)						
Číslo položky	Název položky	Syntetický účet	1	2	3	4
			ÚČETNÍ OBDOBÍ			
			BĚŽNÉ OBDOBÍ		MINULÉ OBDOBÍ	
			Hlavní činnost	Hospodářská činnost	Hlavní činnost	Hospodářská činnost
A.	NÁKLADY CELKEM		131 393 123,33	26 034 750,38	125 276 117,69	27 304 501,36
I.	Náklady z činnosti		131 208 298,17	25 763 340,08	125 255 258,93	27 041 330,50
	1. Spotřeba materiálu	501	18 648 947,25	7 419 203,42	17 110 610,09	8 256 270,05
	2. Spotřeba energie	502	10 355 154,68	1 545 206,71	8 574 383,28	1 129 747,72
	4. Prodané zboží	504	89 003,00	3 165 308,89	0,00	2 861 992,81
	7. Změna stavu zásob vlastní výroby	508	0,00	0,00	-27 750,00	0,00
	8. Opravy a udržování	511	4 820 029,90	1 427 494,08	5 089 446,41	773 360,46
	9. Cestovné	512	1 149 521,24	0,00	868 722,38	0,00
	10. Náklady na reprezentaci	513	108 612,36	4 410,17	124 233,74	0,00
	12. Ostatní služby	518	13 093 069,31	1 561 786,90	17 557 725,62	1 623 491,82
	13. Mzdové náklady	521	48 561 660,00	7 026 309,00	44 869 046,00	8 403 504,00
	14. Zákonné sociální pojištění	524	15 771 230,34	1 894 820,66	14 353 924,07	2 384 942,93
	15. Jiné sociální pojištění	525	252 623,91	32 071,08	244 367,55	33 103,10
	16. Zákonné sociální náklady	527	2 105 806,93	297 904,43	2 548 556,48	411 502,24
	19. Daň z nemovitostí	532	1 250,00	0,00	0,00	0,00
	20. Jiné daně a poplatky	538	13 319,91	0,00	15 277,76	0,00
	22. Smluvní pokuty a úroky z prodlení	541	208,00	0,00	1 881,00	0,00
	23. Jiné pokuty a penále	542	1 000,00	0,00	0,00	0,00
	26. Manka a škody	547	35 280,14	76 113,15	0,00	0,00
	27. Tvorba fondů	548	0,00	0,00	-12 644,75	0,00
	28. Odpisy dlouhodobého majetku	551	11 178 730,62	887 695,96	10 340 735,71	886 973,00
	30. Prodaný dlouhodobý hmotný majetek	553	0,00	0,00	29 669,54	0,00
	35. Náklady z drobného dlouhodobého majetku	558	2 639 723,95	425 006,53	1 451 565,00	276 414,00
	36. Ostatní náklady z činnosti	549	2 383 126,63	9,10	2 115 509,05	28,37
II.	Finanční náklady		17 210,87	0,30	20 858,76	170,86
	2. Úroky	562	0,00	0,00	0,00	0,00
	3. Kurzové ztráty	563	17 210,87	0,30	20 858,76	170,86
V.	Daň z příjmů		167 614,29	271 410,00	0,00	263 000,00
	1. Daň z příjmů	591	167 614,29	271 410,00	0,00	263 000,00
B.	VÝNOSY CELKEM		131 315 998,50	29 059 065,55	122 592 430,60	29 988 188,45
I.	Výnosy z činnosti		44 941 248,29	27 790 717,36	45 493 143,60	29 940 181,08
	1. Výnosy z prodeje vlastních výrobků	601	0,00	0,00	17 000,00	0,00
	2. Výnosy z prodeje služeb	602	43 059 975,08	19 995 434,56	43 443 499,47	20 991 566,04
	3. Výnosy z pronájmu	603	0,00	792 372,33	0,00	2 283 927,49
	4. Výnosy z prodaného zboží	604	86 300,00	6 341 248,84	0,00	5 899 357,35
	12. Výnosy z prodeje materiálu	644	12 591,00	0,00	12 338,00	0,00
	16. Čerpání fondů	648	638 844,00	0,00	1 078 473,14	0,00
	17. Ostatní výnosy z činnosti	649	1 143 538,21	661 661,63	941 832,99	765 330,20
II.	Finanční výnosy		867 673,10	1 793,61	127 307,89	854,37
	2. Úroky	662	798 163,30	0,00	0,00	0,00
	3. Kurzové zisky	663	69 509,80	1 793,61	127 307,89	854,37
IV.	Výnosy z transferů		85 507 077,11	1 266 554,58	76 971 979,11	47 153,00
	2. Výnosy vybraných místních vládních institucí z transferů	672	85 507 077,11	1 266 554,58	76 971 979,11	47 153,00
C.	VÝSLEDEK HOSPODAŘENÍ		0,00	0,00	0,00	0,00
	1. Výsledek hospodaření před zdaněním		90 489,46	3 295 725,17	-2 683 687,09	2 946 687,09
	2. Výsledek hospodaření běžného účetního období		-77 124,83	3 024 315,17	-2 683 687,09	2 683 687,09

Hospodaření Zoo Liberec, příspěvková organizace za rok 2024 skončilo kladným hospodářským výsledkem 2 947 190,34 Kč.

ROZBOR NÁKLADŮ

Rozbor nákladů 2024				
	Účet	Hlavní činnost	Hospodářská činnost	Celkem
Spotřeba materiálu	501	18 648 947,25	7 419 203,42	26 068 150,67
Ostatní služby	518	13 093 069,31	1 561 786,90	14 654 856,21
Mzdové náklady	521	48 561 660,00	7 026 309,00	55 587 969,00
Zákonné sociální pojištění	524	15 771 230,34	1 894 820,66	17 666 051,00
Odpisy dlouhodobého majetku	551	11 178 730,62	887 695,96	12 066 426,58
Ostatní náklady		24 139 485,81	7 244 934,44	31 384 420,25
		131 393 123,33	26 034 750,38	157 427 873,71

Rozbor ostatních nákladů				
	Účet	Hlavní činnost	Hospodářská činnost	Celkem
Spotřeba energie	502	10 355 154,68	1 545 206,71	11 900 361,39
Prodané zboží	504	89 003,00	3 165 308,89	3 254 311,89
Změna stavu zásob vlastní výroby	508	0,00	0,00	0,00
Opravy a udržování	511	4 820 029,90	1 427 494,08	6 247 523,98
Cestovné	512	1 149 521,24	0,00	1 149 521,24
Náklady na reprezentaci	513	108 612,36	4 410,17	113 022,53
Jiné sociální pojištění	525	252 623,91	32 071,08	284 694,99
Zákonné sociální náklady	527	2 105 806,93	297 904,43	2 403 711,36
Daň z nemovitostí	532	1 250,00	0,00	1 250,00
Jiné daně a poplatky	538	13 319,91	0,00	13 319,91
Smluvní pokuty a úroky z prodlení	541	208,00	0,00	208,00
Jiné pokuty a penále	542	1 000,00	0,00	1 000,00
Manka a škody	547	35 280,14	76 113,15	111 393,29
Tvorba fondů	548	0,00	0,00	0,00
Prodaný dlouhodobý hmotný majetek	553	0,00	0,00	0,00
Náklady z drobného dlouhodobého majetku	558	2 639 723,95	425 006,53	3 064 730,48
Ostatní náklady z činnosti	549	2 383 126,63	9,10	2 383 135,73
Tvorba a zúčtování opravných položek	556	0,00	0,00	0,00
Náklady z odepsaných pohledávek	557	0,00	0,00	0,00
Úroky	562	0,00	0,00	0,00
Kurzové ztráty	563	17 210,87	0,30	17 211,17
Daň z příjmů	591	167 614,29	271 410,00	439 024,29

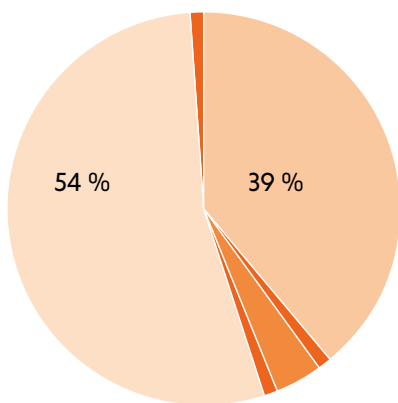
Rozbor nákladů 2024

- 17 % Spotřeba materiálu
- 9 % Ostatní služby
- 35 % Mzdové náklady
- 11 % Zákonné sociální pojištění
- 8 % Odpisy dlouhodobého majetku
- 20 % Ostatní náklady

ROZBOR VÝNOSŮ

Rozbor výnosů 2024				
	Účet	Hlavní činnost	Hospodářská činnost	Celkem
Výnosy z prodeje služeb	602	43 059 975,08	19 995 434,56	63 055 409,64
Výnosy z pronájmu	603	0,00	792 372,33	792 372,33
Výnosy z prodaného zboží	604	86 300,00	6 341 248,84	6 427 548,84
Ostatní výnosy z činnosti	649	1 143 538,21	661 661,63	1 805 199,84
Výnosy vybraných místních vládních institucí z transferů	672	85 507 077,11	1 266 554,58	86 773 631,69
Ostatní výnosy	-	1 519 108,10	1 793,61	1 520 901,71
		131 315 998,50	29 059 065,55	160 375 064,05

Rozbor ostatních výnosů				
Výnosy z prodeje vlastních výrobků	601	0,00	0,00	0,00
Výnosy z prodeje materiálu	644	12 591,00	0,00	12 591,00
Čerpání fondů	648	638 844,00	0,00	638 844,00
Úroky	662	798 163,30	0,00	798 163,30
Kurzové zisky	663	69 509,80	1 793,61	71 303,41

Rozbor výnosů 2024

- 39 % Výnosy z prodeje služeb
- 1 % Výnosy z pronájmu
- 4 % Výnosy z prodaného zboží
- 1 % Ostatní výnosy z činnosti
- 54 % Výnosy vybraných místních vládních institucí z transferů
- 1 % Ostatní výnosy

FINANČNÍ FONDY

Finanční fondy			
	FKSP	REZERVNÍ FOND	FOND INVESTIC
			v Kč
Stav k 1. 1. 2024	2 564 799,65	17 526 989,06	49 580 910,26
Tvorba fondu	517 297,15	2 929 869,51	25 990 656,18
Čerpání fondu	1 424 073,16	638 844,00	26 927 955,94
Stav k 31. 12. 2024	1 658 023,64	19 818 014,57	48 643 610,50

FINANČNÍ DARY

V průběhu roku 2024 poslali dárci finanční dary v hodnotě 2 929 869,51 Kč.

Velmi si vážíme každého příspěvku a děkujeme všem, kteří Zoologické zahradě Liberec přispívají.

Zajdová Romana
vedoucí ekonomického oddělení
zajdova@zooliberec.cz

PŘEHLED POSKYTNUTÝCH INFORMACÍ ZA ROK 2024 DLE ZÁKONA Č. 106/1999 SB.

V oblasti poskytování informací za rok 2024 dle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů.

Předmětem je souhrnná evidence žádostí fyzických a právnických osob o poskytnutí informací, které byly v roce 2024 vyřizovány Zoo Liberec, příspěvkovou organizací dle zákona č. 106/1999 Sb. o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů.

Veškeré poskytnuté informace jsou zveřejněny na webové stránce Zoo Liberec, příspěvková organizace: <https://zooliberec.cz/informace-zverejnovane-dle-zakona/>.

Za rok 2024 se projevil zájem veřejnosti o písemné informace v souvislosti s platností zákona takto:

A)	Počet podaných žádostí	3 žádosti
B)	Podáno bylo celkem	3 žádosti v elektronické podobě
0 žádostí v písemné podobě		
0 žádostí osobně		

Z celkového počtu byly:

vyřízeny	3 žádosti
odloženy	0 žádostí
rozhodnuto o odmítnutí	0 žádostí

Pro ilustraci uvádíme porovnání počtu podaných žádostí o informace za sledované období:

Rok	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Počet žádostí	0	0	0	0	0	3

Souhrnná evidence žádostí:

Název oddělení, které žádost obdrželo	Počet žádostí celkem
Zoologické oddělení	2
Oddělení marketingu	1

Nebyly podány žádné stížnosti na postup při vyřizování žádosti o informace podle §16a.

ZOOLOGICKÉ ODDĚLENÍ

STAVY ZVÍŘAT V ROCE 2024

Stavy zvířat v roce 2024	1. 1. 2024		31. 12. 2024	
	Druhy Species	Jedinci Specimens	Druhy Species	Jedinci Specimens
	1. 1. 2024		31. 12. 2024	
	Species	Specimens	Species	Specimens
Plazi (<i>Reptilia</i>)	21	56	29	77
Ptáci (<i>Aves</i>)	53	245	56	250
Savci (<i>Mammalia</i>)	58	287	58	246
Bezobratlí (<i>Invertebrata</i>)	4	13	4	8
Obojživelníci (<i>Amphibia</i>)	18	137	19	193
Ryby (<i>Pisces</i>)	10	94	9	78
Celkem	164	832	175	852

POHYB ZVÍŘAT V ROCE 2024

Plazi													
Druh	stav 1. 1. 2024	"vylhnutí/ narození Birth"	"příchod Arrival"	"úhyn Death"	"odchod Departure"	stav 31. 12. 2024	č. 114/1992 Sb.	ESB	ISB	CITES	EU	EEP	RDB
agama bradatá <i>Pogona barbata</i>	1.0					1.0							*
agama malovaná <i>Agama agama</i>	0.0.7	0.0.4			0.0.4	0.0.7							
anolis mramorovaný <i>Anolis marmoratus</i>		0.0.2	1.2			1.2.2							
dasie smaragdová <i>Dasia smaragdinum</i>			1.1			1.1							
dracena krokodýlovitá <i>Dracaena guianensis</i>	1.1					1.1				*	*		
felzuma <i>Phelsuma klemmeri</i>			1.2			1.2				*	*		*
felzuma pruhovaná <i>Phelsuma lineata</i>			0.2.3			0.2.3				*	*		*
felzuma Standingova <i>Phelsuma standingi</i>			1.1			1.1				*	*		*
gekon <i>Cnemaspis psychedelica</i>	2.0		1.1			3.1				*	*		*
gekon modrý <i>Lygodactylus williamsi</i>	2.1		0.1			2.2		*	*	*	*		*
gekon obrovský <i>Gekko gecko</i>	1.1			0.1		1.0				*	*		
gekonek <i>Gonatodes sp.</i>			1.1			1.1							
hroznýšovec duhový <i>Epicrates cenchria cenchria</i>	1.1					1.1				*	*		
hroznýšovec kubánský <i>Chilabothrus angulifer</i>	1.0					1.0		*	*	*	*		*
chameleon pardálí <i>Furcifer pardalis</i>			1.1			1.1				*	*		*
krajta mřížkovaná <i>Python reticulatus</i>	1.1	1.1.1			1.1	1.1.1				*	*		
krajta zelená <i>Morelia viridis</i>	1.1			1.0		0.1				*	*		*
krátkokrčka novoguinejská <i>Euseya novaeguineae</i>	1.1					1.1							*
krokodýlovec čínský <i>Shinisaurus crocodilurus</i>			1.1			1.1				*	*		*
leguán fidžijský <i>Brachylophus fasciatus</i>	1.1					1.1				*	*	*	*
ploskorep Henkelův <i>Uroplatus henkeli</i>			1.1			1.1							
scink šalomounský <i>Corucia zebrata</i>	2.1	0.0.1			1.0	1.1.1				*	*		
tilikva obrovská <i>Tiliqua gigas evanescens</i>	1.1					1.1							
užovka červená <i>Pantherophis guttatus</i>	0.2					0.2							*
varan modrý <i>Varanus macraei</i>	1.2			1.1		0.1				*	*		
varan smaragdový <i>Varanus prasinus</i>	2.1			1.0		1.1		*	*	*	*		*
želva bahenní <i>Emys orbicularis</i>	0.0.2				0.0.2								
želva korunkatá <i>Hardella thurjii</i>	2.0					2.0				*	*		*
želva nádherná <i>Trachemys scripta elegans</i>	1.8.2			0.1.2		1.7							*
želva ostruhatá <i>Centrochelys sulcata</i>	1.0					1.0				*	*		*

Ptáci													
Druh	stav 1. 1. 2024	„vylhnutí Birth“	„příchod Arrival“	„úhyn Death“	„odchod Departure“	stav 31. 12. 2024	č. 114/1992 Sb.	ESB	ISB	CITES	EU	EEP	RDB
amazoňan zelenolící <i>Amazona viridigenalis</i>	1.1					1.1				*	*	*	*
ara hyacintový <i>Anodorhynchus hyacinthinus</i>	1.1					1.1				*	*	*	*
bažant Edwardsův <i>Lophura edwardsi</i>	1.1				0.1	1.0			*	*	*	*	*
bažant obecný korejský <i>Phasianus colchicus karpowi</i>	1.1	0.1				1.2							*
bažant zlatý <i>Chrysolophus pictus</i>	1.0					1.0							*
čimango horský <i>Phalacrocorax megalopterus</i>	4.1		1.1		3.0	2.1				*	*		*
holub nikobarský <i>Caloenas nicobarica</i>	5.3.3					5.3.3				*	*		*
holub rudoprsý <i>Gallinula crinifera</i>	1.0					1.0						*	*
holub šedohlavý <i>Leptotila plumbeiceps</i>	1.1.5					1.1.5							*
jeřáb černokrký <i>Grus nigricollis</i>	1.1					1.1			*	*	*		*
jestřáb lesní <i>Accipiter gentilis</i>	0.1					0.1	*			*	*		*
káně lesní <i>Buteo buteo</i>	2.2					2.2				*	*		*
kondor královský <i>Sarcoramphus papa</i>			0.0.1		0.0.1								
korunáč novoguinejský <i>Goura scheepmakeri</i>	1.2					1.2				*	*	*	*
krkavec bělokrký <i>Corvus albicollis</i>	1.1					1.1							*
ledňák obrovský <i>Diomedea exulans</i>			1.1			1.1							*
majna Rothschildova <i>Leucopsar rothschildi</i>	0.1		1.0			1.1				*	*	*	*
nandu Darwinův <i>Pterocnemia pennata pennata</i>	1.0					1.0		*	*	*	*		*
nestor kea <i>Nestor notabilis</i>	2.2					2.2		*	*	*	*		*
orel bělohlavý <i>Haliaeetus leucocephalus</i>	1.0		1.1		1.1	1.0				*	*		*
orel jestřábí <i>Hieraaetus fasciatus</i>	4.3					4.3				*	*		*
orel královský <i>Aquila heliaca</i>	4.3					4.3		*	*	*	*		*
orel křiklavý <i>Aquila pomarina</i>	2.3					2.3	*			*	*		*
orel mořský <i>Haliaeetus albicilla</i>	3.1					3.1	*			*	*	*	*
orel nejmenší <i>Hieraaetus pennatus</i>	2.4	1.0			0.3	3.1				*	*		*
orel proměnlivý <i>Spizaetus cirrhatous</i>	1.1					1.1				*	*		*
orel skalní <i>Aquila chrysaetos</i>	3.1	1.0	1.0	1.0	2.0	2.1	*			*	*		*
orel stepní <i>Aquila nipalensis</i>	0.1					0.1				*	*	*	*
orel volavý <i>Aquila clanga</i>	3.0					3.0				*	*		*
orel východní <i>Haliaeetus pelagicus</i>	3.2			1.1		2.1		*	*	*	*		*

Ptáci													
Druh	stav 1. 1. 2024	„výlhuť Birth“	„příchod Arrival“	„úhyn Death“	„odchod Departure“	stav 31. 12. 2024	č. 114/1992 Sb.	ESB	ISB	CITES	EU	EEP	RDB
orel Wahlbergův <i>Hieraetus wahlbergi</i>	0.1					0.1				*	*		*
orlík krátkoprstý <i>Circaetus gallicus</i>	3.2					3.2				*	*	*	*
orlosup bradatý euroasijský <i>Gypaetus barbatus barbatus</i>	2.2	0.2		1.0	0.2	1.2				*	*	*	*
papoušek vlnkovaný <i>Melopsittacus undulatus</i>	1.1					1.1							*
pelikán bílý <i>Pelecanus onocrotalus</i>	8.7					8.7							*
plameňák - hybrid <i>Phoenicopterus sp.</i>	0.1			0.1									
plameňák růžový <i>Phoenicopterus roseus</i>	9.12		6.4			15.16							*
poštolka vrabčí <i>Falco sparverius</i>			0.4	0.1		0.3							
puštítko bělavé pobaltské <i>Strix uralensis liturata</i>	1.1		0.1	0.1		1.1	*			*	*	*	*
puštítko bradatý <i>Strix nebulosa lapponica</i>	0.1		1.0			1.1				*	*		*
sátyr obecný <i>Tragopan satyra</i>	1.1	1.1		1.0		1.2				*			*
sovíček sněžník <i>Nyctea scandiaca</i>	1.1					1.1				*	*	*	*
sup africký <i>Gyps africanus</i>			1.1	1.0		0.1				*	*	*	*
sup bělohlavý <i>Gyps fulvus</i>			1.0		1.0								
sup hnědý <i>Aegypius monachus</i>	1.1					1.1				*	*	*	*
sup kapucín <i>Necrosyrtes monachus</i>	4.2					4.2				*	*		*
sup mrchožravý <i>Neophron percnopterus</i>	1.1	2.0				3.1				*	*	*	*
toko Deckenův <i>Tockus deckeni</i>	1.1			0.1		1.0						*	*
tučňák Humboldtův <i>Spheniscus humboldti</i>	5.5					5.5				*	*	*	*
vír velký <i>Bubo bubo</i>	1.4				0.2	1.2	*			*	*		*
výřeček filipínský <i>Otus megalotis</i>	1.1					1.1				*	*	*	*
zebríčka pestrá <i>Taeniopygia guttata</i>	0.2.48					0.2.48							*
zoborožec guinejský <i>Rhyticeros plicatus</i>	1.1					1.1				*	*	*	*
zoborožec hrubozobý <i>Ceratogymna atrata</i>	1.0		0.1			1.1						*	*
zoborožec kaferský <i>Bucorvus leadbeateri</i>	1.0					1.0						*	*
zoborožec rýhozobý <i>Penelopides panini</i>	1.1					1.1				*	*		*
zoborožec šedolící <i>Ceratogymna brevis</i>	2.1				1.0	1.1						*	*
zoborožec tmavý <i>Anthracoceros malayanus</i>	1.1					1.1				*	*	*	*
zoborožec vrásčitý <i>Aceros corrugatus</i>	1.0					1.0				*	*	*	*

Savci													
Druh	stav 1. 1. 2024	„narození Birth“	„příchod Arrival“	„úhyn Death“	„odchod Departure“	stav 31. 12. 2024	č. 114/1992 Sb.	ESB	ISB	CITES	EU	EEP	RDB
antilopa koňská <i>Hippotragus equinus</i>	1.4			0.1		1.3						*	*
běložubka nejmenší <i>Suncus etruscus</i>	0.0.12	3.0.5		0.0.7		3.0.10							*
buvolec běločelý <i>Damaliscus pygargus phillipsi</i>	2.3					2.3						*	*
dikobraz palawanský <i>Hystrix pumila</i>	1.0				1.0								
gibon bělolící <i>Nomascus leucogenys</i>	1.1					1.1				*	*	*	*
hraboš syslí <i>Lasiopodomys brandtii</i>	0.0.21			0.0.21									
hraboš východní <i>Microtus fortis</i>	0.0.27	0.0.10			0.0.23	0.0.4							*
irbis <i>Panthera uncia</i>	3.3			0.1	1.1	2.1			*	*	*	*	*
kočka cejlonská <i>Prionailurus rubiginosus phillipsi</i>	1.2					1.2			*	*	*	*	*
kočka domácí <i>Felis lybica f. catus</i>	2.2					2.2							
kočkodan Dianin <i>Cercopithecus diana</i>	1.3					1.3			*	*	*	*	*
kosman zakrslý <i>Callithrix pygmaea pygmaea</i>	3.1			1.0	1.1	1.0							
koza domácí <i>Capra hircus</i>	3.3					3.3							
koza domácí - kamerunská <i>Capra hircus</i>	0.1		1.0			1.1				*	*		*
kozorožec dagestánský <i>Capra cylindricornis</i>	2.3	0.1				2.4							*
králík domácí - zakrslý <i>Oryctolagus cuniculus v. edulis</i>	1.2.4					1.2.4							
křečík čínský <i>Cricetulus griseus</i>	0.0.2	0.0.5			0.0.2	0.0.5							
kůň domácí - mini appaloosa <i>Equus caballus</i>	0.2					0.2							
kůň domácí - shetlandský pony <i>Equus caballus</i>	1.2			1.0		0.2							
kůň Převalského <i>Equus przewalskii</i>	2.3				1.0	1.3			*	*	*	*	*
lachtan hřivnatý <i>Otaria byronia</i>	1.1			0.1		1.0						*	*
lemur černý <i>Eulemur macaco</i>	1.1		1.0	1.0		1.1			*	*	*	*	*
lev berberský <i>Panthera leo leo</i>	2.1					2.1				*	*	*	*
levhart čínský <i>Panthera pardus japonensis</i>	2.2		0.1		1.1	1.2				*	*	*	*
mangabej žlutobřichý <i>Cercocebus chrysogaster</i>	3.0			1.0		2.0				*	*	*	*
markhur turkmenský <i>Capra falconeri heptneri</i>	4.6			0.2		4.4				*	*	*	*
mravenečník velký <i>Myrmecophaga tridactyla</i>	1.1					1.1			*	*	*	*	*
muntžak chocholatý <i>Elaphodus cephalophus michianus</i>	1.1					1.1						*	*
muntžak malý <i>Muntiacus reevesi</i>	0.4			0.1		0.3						*	*

Savci													
Druh	stav 1. 1. 2024	„narození Birth“	„příchod Arrival“	„úhyn Death“	„odchod Departure“	stav 31. 12. 2024	č. 114/1992 Sb.	ESB	ISB	CITES	EU	EEP	RDB
nahur modrý <i>Pseudois nayaur</i>	3.4					3.4				*		*	*
nosál bělohubý <i>Nasua narica</i>	2.1	2.2			1.0	3.3		*	*	*			*
nyala nížinná <i>Tragelaphus angasii</i>	3.2	1.1				4.3						*	*
ocelot dlouhoocasý <i>Leopardus wiedii yucatanicus</i>	1.1	0.1				1.2				*	*	*	*
oseľ somáľský <i>Equus africanus somalicus</i>	2.5					2.5			*	*	*	*	*
osinák africký <i>Atherurus africanus</i>	1.2	1.0		1.0	0.1	1.1							*
panda červená <i>Ailurus fulgens fulgens</i>	1.1		1.0		1.0	1.1			*	*	*	*	*
pásovec kulovitý <i>Tolypeutes matacus</i>	1.1					1.1							*
pavián pláštíkovaný <i>Papio hamadryas</i>	8.16	1.1.1		0.2	2.0	7.15.1				*	*	*	*
pes domácí <i>Canis familiaris</i>	0.1					0.1							
pestruška písečná <i>Lagurus lagurus</i>	0.0.8	0.0.20	0.0.10	0.0.5		0.0.12							*
pískomil křečkovitý <i>Pachyuromys duprasi</i>	0.0.14	0.0.15	0.0.8	0.0.23		0.0.14							*
pískomil perský <i>Meriones persicus rossicus</i>	0.0.2				0.0.2				*			*	*
sambar skvrnitý <i>Rusa alfredi</i>	1.3					1.3				*	*	*	*
slon indický <i>Elephas maximus bengalensis</i>	0.1					0.1						*	*
sob karelský <i>Rangifer tarandus fennicus</i>	2.3	1.1		1.1		2.3						*	*
surikata <i>Suricata suricatta</i>	3.4			0.4		3.0				*	*	*	*
šimpanz <i>Pan troglodytes</i>	1.2					1.2				*	*		*
šimpanz hornoguinejský <i>Pan troglodytes verus</i>	0.1					0.1				*	*	*	*
takin zlatý <i>Budorcas taxicolor bedfordi</i>	3.5				1.1	2.4			*	*	*	*	*
tamarin pinčí <i>Saguinus oedipus</i>	2.0			1.0		1.0				*	*	*	*
tapír jihoamerický <i>Tapirus terrestris</i>	1.0					1.0				*	*		*
tygr - bílá forma <i>Panthera tigris</i>	0.1					0.1						*	*
urial bucharský <i>Ovis vignei boharensis</i>	1.4					1.4							*
velbloud dvouhrbý - domácí <i>Camelus bactrianus</i>	1.3					1.3							*
veverka páskovaná <i>Tamias macclellandi</i>			1.1	0.1		1.0			*	*	*	*	*
veverka Prévostova <i>Callosciurus prevostii rafflesii</i>			1.0			1.0							*
vikuňa <i>Vicugna vicugna</i>	3.4				0.1	3.3							*
viskača <i>Lagostomus maximus</i>	1.2		1.0	1.1		1.1				*	*	*	*
zebra bezhřívá <i>Equus quagga borensis</i>	1.3	1.0		1.0		1.3						*	*

Savci													
Druh	stav 1. 1. 2024	„narození Birth“	„příchod Arrival“	„úhyn Death“	„odchod Departure“	stav 31. 12. 2024	č. 114/1992 Sb.	ESB	ISB	CITES	EU	EEP	RDB
zebra Chapmanova <i>Equus quagga chapmanni</i>	4.3			0.1	3.0	1.2							*
žirafa Rothschildova <i>Giraffa camelopardalis camelopardalis</i>	1.2	1.0				2.2				*	*	*	*

obojživelníci (Amphibia)		
atelopus skvrnitý (<i>Atelopus balios</i>)	0.0.15	RDB,
listovnice pestrá (<i>Phyllomedusa hypochondrialis</i>)	0.0.4	RDB,
listovnice přízračná (<i>Agalychnis lemur</i>)	0.0.2	RDB
listovnice třásnitá (<i>Agalychnis craspedopus</i>)	0.0.4	CITES, EU
parosníčka srdíčková (<i>Dyscophus guineti</i>)	0.0.5	CITES, EU, RDB
pralesníčka azurová (<i>Dendrobates azureus</i>)	0.0.16	CITES, EU, RDB
pralesníčka barvířská (<i>Dendrobates tinctorius</i>)	0.0.22	CITES, EU, RDB
pralesníčka batíková (<i>Dendrobates auratus</i>)	0.0.11	CITES, EU, RDB
pralesníčka brazilská (<i>Dendrobates galactonotus</i>)	0.0.5	CITES, EU, RDB
pralesníčka drobná (<i>Dendrobates pumilio</i>)	1.0.1	CITES, EU, RDB
pralesníčka harlekýn (<i>Dendrobates leucomelas</i>)	0.0.11	CITES, EU, RDB
pralesníčka strašná (<i>Phylllobates terribilis</i>)	0.0.47	CITES, EU, RDB
pralesníčka Vanzoliniova (<i>Dendrobates vanzolinii</i>)	0.0.6	CITES, EU, RDB
rohatka Cranwellova (<i>Ceratophrys cranwelli</i>)	0.0.3	RDB
rosněnka Valeriova (<i>Hyalinobatrachium valerioi</i>)	0.0.5	RDB
rosnice siná (<i>Pelodyras caerulea</i>)	0.0.4	RDB
rosnička bělopruhá (<i>Hyla cinerea</i>)	0.0.1	RDB
rosnička včelí (<i>Trachycephalus resinifictrix</i>)	0.0.28	RDB
vičkovnice yucatanská (<i>Tripurion petasatus</i>)	0.0.2	RDB

RYBY (Pisces)		
čichavec modrý (<i>Trichopodus trichopterus sumatranus</i>)	0.0.2	
čichavec perleťový (<i>Trichopodus leerii</i>)	0.0.3	
glyptoper velkoploutvý (<i>Glyptoperichthys gibbiceps</i>)	0.0.2	
kapr obecný (<i>Cyprinus carpio</i>)	0.0.25	
krunýřovec (<i>Ancistrus sp.</i>)	0.0.5	
neonka obecná (<i>Paracheirodon innesi</i>)	0.0.10	
parmička pětipruhá (<i>Puntius pentazona</i>)	0.0.5	
tlamovec (<i>Melanochromis sp.</i>)	0.0.5	
živorodka duhová (<i>Poecilia reticulata</i>)	0.0.21	
BIČOVCI (KRABOVCI) (Amblypygi)		
bičovec Damon sp.	0.0.3	
PAVOUCI (Araneae)		
sklípkan myší (<i>Pterinochilus murinus</i>)	0.2.1	
ŠTÍŘI (Scorpiones)		
veleštír obrovský (<i>Pandinus imperator</i>)	0.0.1	
veleštír Petersův (<i>Heterometrus petersii</i>)	0.0.1	

ZOOLOGICKÉ ODDĚLENÍ

Uplynulý rok byl pro naše zoologické oddělení plný výzev. Navzdory náročným podmínkám spojeným s probíhajícími rekonstrukcemi a četnými opravami v rámci celého areálu jsme dosáhli zajímavých chovatelských výsledků a obohatili naše sbírky o nové druhy. Následující zpráva přináší podrobné informace o jednotlivých úsecích a jejich aktivitách v roce 2024.

PTÁCI

Ing. Jan Hanel, PhD.

Kurátor chovu ptáků

Rok 2024 byl pro úsek ptáků rokem zajímavých a netradičních odchovů, chovatelské spolupráce a doufám i světlem naděje v podobě začínajících rekonstrukcí chovatelského zázemí.

V poslední dekádě začínal chovatelský rok úseku ptáků vždy líhnutím mláďat **pelikánů bílých** (*Pelecanus onocrotalus*). Letošek byl ale výjimkou, naše chovné hejno bylo v předcházejícím roce 2023 přepárováno, takže začátek roku 2024 se nesl zejména ve znamení tvorby nových párů a vzniku nové chovné skupiny. Vše dopadlo dobře a na konci roku 2024 se v nově sestavené skupině pelikánů bílých začala úspěšně líhnout mláďata nově sestaveným párům. Takže bych klidně nazval rok 2024 rokem pelikána.

Mladý pár **orlosupů bradatých** (*Gypaetus barbatus*) snesl 2 oplozená vejce a obě se úspěšně vylíhla. Genetická analýza určila mláďata jako dvě samice. Jednu úspěšně odkrmil mladý rodičovský pár a druhou samici jsme podložili k adopci našemu starému zkušenému páru. Odchov proběhl bez problémů a jedna samice byla vypuštěna v rámci repatriačního programu ve španělském národním parku Sierra del Cazorla a druhá byla transportována do Tierparku Berlin, kde byla spojena s tamním mladým samcem. Oba přesuny byly velmi důležité, protože každý reintrodukční či repatriační projekt má dvě neoddelitelné části. Jednou je populace v přírodě, kterou posilujeme mláďaty odchovanými v našich voliérách, a druhou nezbytnou součástí je i populace v lidské péči. Zde je třeba myslet na tvorbu nových párů, které v budoucnu nahradí páry stávající. V roce 2024 jsme na úseku dravců mohli vidět všechny důležité fáze projektu – reintrodukci, tvorbu nového páru a bohužel i konec velmi úspěšného chovného páru. V září totiž uhynul Pišta – samec, který vlastně Zoo Liberec k celému projektu připojil. Byl velmi spolehlivým a plodným rodičem – se samicí Boženou úspěšně odchováli 18 mláďat, z nichž 9 bylo následně vypuštěno do přírody. Ve 40 letech byl jedním z nejstarších žijících samců orlosupa bradatého v Evropě.

Již tradičně a rádi spolupracujeme s ostatními zoo či záchranými centry na odchovech vzácných druhů dravců. Rok 2024 nebyl výjimkou. Společnými silami se podařilo po dlouhých letech odchovat mládě **kondora královského** (*Sarcoramphus papa*) v Zoo Olomouc.

Tamní pár snesl oplozené vejce. To jsme následně úspěšně vylíhli v naší zoo. Mláďe jsme vrátili zpět do Olomouce, kde ho chovatelé dokrmili a vyrostla z něj zdravá, pro další chov nadějná samice. Další úspěšnou spoluprací mezi zoologickými zahradami je odchov **supa bělohlavého** (*Gyps fulvus*). Dvorský pár snesl dvě oplozená vejce. Z obou se vylíhla mláďata. Jedno dokrmil rodičovský pár a druhé bylo převezeno k adopci do Zoo Liberec. U nás ho přijal a úspěšně odchová pár **supů hnědých** (*Aegypius monachus*). Obě mláďata byla nakonec převezena na Sardinii, kde budou na jaře 2025 vypuštěna do přírody v rámci projektu posilování populace supů bělohlavých na Sardinii. Nemůžeme opomenout spolupráci na záchraně **orla opičího** (*Pithecophaga jefferyi*). V dubnu roku 2024 navštívili Zoo Liberec dva ošetřovatelé ze záchrané stanice na Filipínách. V průběhu 14denního intenzivního školení v technikách odchovu dravců (umělá inseminace a inkubace vajec, mražení spermatu dravců) si tyto metody osvojili natolik, že výsledkem byla tři oplozená vejce tohoto nejhroženějšího druhu orla světa. Výše uvedené případy spolupráce jen dokazují, že to je správná cesta, jak účinně pomoci ohroženým druhům dravců po celém světě. V neposlední řadě musím zmínit úspěšnou opravu části zázemí odchovny dravců. Po dlouhých 30 letech se dočkala opravy část chovných voliér. To nám nalilo velký optimismus do žil. Doufám, že zejména díky novému zřizovateli – Libereckému kraji – a jeho podpoře naší nejstarší zoologické zahrady v ČR bude chov ptáků v Zoo Liberec pokračovat. A to díky investicím do oprav stávajícího zázemí i budování nového, moderního zázemí. Věřím také, že tím společně alespoň nepatrně přispějeme k ochraně a záchraně ohrožených druhů ptáků. Nakonec bych rád poděkoval všem ošetřovatelům z úseku ptáků za jejich práci.

PRIMÁTI

Ing. Petra Bolechová, PhD.

Kurátor chovu primátů a vedoucí oddělení výživy

Z pohledu plusů a mínusů by rok 2024 znamenal pro úsek primátů více mínusů, ale z dlouhodobějšího náhledu se neodlišuje od průměru, neboť zvířata se nejen rodí, ale i stárnou a nevyhýbají se jim ani nemoci. Náš poměrně čerstvě sestavený chovný pár **lemurů černých** (*Eulemur macaco macaco*) byl pospolu pouze do začátku podzimu, kdy jsme pozorovali náhlé zhoršení aktivity a kondice u samce (11 let), který bohužel i přes poskytnutou veterinární péči v průběhu 48 hodin uhynul. Po dohodě s koordinátorem chovu jsme získali na konci listopadu nového mladého samce ze Zoologické zahrady Jihlava. Seznámení samice s novým partnerem bylo velmi rychlé a bezproblémové a nyní se jen těšíme na jejich potomky. Našich drápkatých opiček se také dotkly výrazné změny, kdy po vzájemné konzultaci postupně chov těchto druhů dočasně ukončujeme a jejich návrat je plánován až po výstavbě moderního chovatelského zařízení. Nicméně, stále ještě u nás zůstává samec jak

Sup hnědý ▲

Orel mořský ▲

Šimpanz ▲

Veverka Prévostova ▲

Mangabej žlutobřichý ▲

Margay – mládě ▲

tamarína pinčího (*Saguinus oedipus*), tak **kosmana zakrslého** (*Cebuella pygmaea*), kteří se již věkem řadí mezi geriatrické jedince. Péče o zvířata ve vyšším věku je specifická, jak v úpravě krmné dávky, tak například vybavení expozice pro snadnější pohyb a vyšší pohodlí. Příkladem toho jsou i naši samci **mangabejů žlutobříchých** (*Cercocebus chrysogaster*), i oni se již řadí do této kategorie, a proto v průběhu loňského roku došlo k úpravě vybavení jejich expozice. Jeden ze samců se již několik let potýkal s pohybovými problémy a při veterinárním vyšetření byly diagnostikovány srůsty na páteři. Věděli jsme, že prognóza do budoucna není optimistická. Po zdánlivě klidných třech letech se jeho pohybové schopnosti rapidně zhoršily a změna byla vidět i na tělesné kondici. Veterinární vyšetření potvrdilo postup degenerativních změn a vzhledem k jeho celkovému zdravotnímu stavu i chování zvířete v posledních dnech jsme se rozhodli k eutanázii. K výčtu „černých zpráv“ je potřeba doplnit porod mrtvého mláděte u samice **gibona bělolícího** (*Nomascus leucogenys*). Tento porod byl pro nás velmi neočekávaný, poněvadž jak samice, tak samec jsou poměrně mladí, a především v případě samce, ne ještě zcela tělesně dospělí. Na samici také nebylo pozorováno žádné zvětšení břicha, ani chování, které je typické pro březí samice. I přes tento výsledek je však potěšující, že víme, že samice je plodná a v dalších letech můžeme očekávat snad již úspěšné odchovy. U **šimpanzů** dlouhodobě monitorujeme zdravotní stav našeho samce, který má benigní nádor kostní tkáně (chondrom), proto i v tomto roce bylo provedeno kontrolní veterinární vyšetření jeho stavu. I přes tento nález je stále v relativně dobré kondici, ale nadále je potřeba denně pečlivě vyhodnocovat jeho zdravotní stav či chování a dodržovat stanovenou medikaci. Našimi stálci na úseku primátů jsou kromě šimpanzů **paviáni pláštíkovi** (*Papio hamadryas*), kde je i díky jejich početnosti (23 jedinců) neustále živo, a pravidelně tak můžete vidět i nová mláďata. V roce 2024 jsme překročili tisícovou pořadovou evidenční číslo těchto starosvětských primátů, kteří se v naší zoologické zahradě chovají již od roku 1956.

Na závěr bych ráda poděkovala všem ošetřovatelům úseku primátů za jejich profesionální pracovní přístup a udržení si optimismu v „těžších“ časech, které nás v tomto roce potkaly, ale jsou přirozenou součástí života.

ŠELMY A MALÍ SAVCI

Ing. Dorota Gremlicová

Kurátor chovu šelem a malých savců

Uplynulý rok byl v chovu šelem bohatý na změny v chovných párech a skupinách i na přesuny zvířat.

Na nejdelší cestu se na doporučení koordinátora Mezinárodního záchovného programu Evropské asociace zoo a akvárií (EAZA) vydal liberecký samec **pandy červené** (*Ailurus fulgens*), který se v únoru přesunul do nizozemské Zoo Rotterdam, kde prošel spolu s dalším mladým samcem odchovaným v Zoo Parc de Trégomeur ve Francii karanténou a předtransportní přípravou, a v závěru roku

2024 odcestoval do Padmaja Naidu Himalayan Zoological Park v indickém Dárdžilingu. Zvířata byla vybrána z evropské populace jako ideální jedinci pro osvětlení genetické diverzity tamní populace pand červených v lidské péči. Nový partner pro chovnou samici dorazil do Liberce krátce po odjezdu našeho odchovu do Nizozemska z německé Opel Zoo v Kronbergu.

Libereckou zoo opustila také odrostlá kořata **levhartů sněžných** (*Panthera uncia*), kocour odjel v březnu do Marwell Wildlife ve Velké Británii a jeho sestra v květnu do Bioparc de Doué-la-Fontaine ve Francii. Návrat jejich rodičů do Zoo Curych byl kvůli technickým komplikacím při výstavbě nového komplexu expozic pro chov šelem odložen až na začátek roku 2025. Po náhlém zhoršení zdravotního stavu byla v listopadu utracena liberecká chovná samice levharta sněžného, pitva prokázala nádorové onemocnění jater. Geriatrický věk samce (*2007) neumožňuje jeho další zařazení do chovu a v Liberci ho tak čeká zasloužený poklidný důchod. Mezinárodní záchovný program pro levharty sněžné počítá se Zoo Liberec i do budoucna jako s chovatelem tohoto druhu, o sestavení nového chovného páru jsme ale zatím nežádali s ohledem na plánovanou rekonstrukci pavilonu.

Cestovali i mladí **levharti čínští** (*Panthera pardus japonensis*) narození v Liberci v roce 2022. Obě zvířata se v květnu přemístila do Zoo Olomouc, kde strávila letní sezónu v pavilonu levhartů mandžuských (*Panthera pardus orientalis*) uvolněném kvůli rekonstrukci chovného páru. Kočka se před koncem roku vrátila do Liberce, kocour zůstává v Olomouci, kde čeká na doporučení koordinátora Mezinárodního záchovného programu EAZA k přesunu do nového chovatelského zařízení. Dočasné umístění zvířat v Zoo Olomouc umožnilo oběma zahradám optimálně využít chovatelskou kapacitu a individuálně pracovat s chovanými zvířaty.

Chovnému páru **margayů** (*Leopardus wiedii*) se v lednu narodilo druhé mládě, opět samička. Prvoodchovem pro Zoo Liberec je narození čtyř mláďat (dvou samců a dvou samic) **nosálů bělohubých** (*Nasua narica*). Samice porodila v dubnu a celý odchov proběhl v zázemí kvůli stavebním pracím v bezprostředním okolí jejich stálé expozice.

V březnu bez předchozích pozorovatelných obtíží uhynula samice **lachtana hřivnatého** (*Otaria byronia*), příčinou úhynu byla akutní pankreatitida. Stárnoucí samec (*2009) tak zůstal v expozici sám. Chovatelské zařízení vyžaduje technické úpravy, aby bylo možné pokusit se vyjednat s mezinárodními záchovnými programy pro ploutvonožce navýšení počtu chovaných zvířat.

Vleklé bakteriální onemocnění, které se šířilo mezi zvířaty a které se nedařilo zcela zažehnat, bylo důvodem pro redukci chovné skupiny **surikat** (*Suricata suricatta*) na bakalářské trio, které se po ukončení rekonstrukce „Drnového domečku“ vrátilo do expozice.

Zdravotní obtíže zasáhly také chov **viskač** (*Lagostomus maximus*), chovný samec a jedna ze samic uhynuli na respirační onemocnění během pobytu v zázemí, kam byli přesunuti kvůli již zmiňované rekonstrukci „Drnového domečku“, jehož součástí je také jejich stálá expozice. Vzhle-

dem k nízkým stavům tohoto druhu v Evropě se podařilo získat nového partnera pro zbývající samici až v samém závěru roku z Heimattiergarten Schönebeck v Německu. Soužití obou zvířat je od počátku velmi harmonické.

Zcela novými druhy pro libereckou zoo jsou v listopadu přivezené **veverky páskované** (*Tamiops mccllellandii*), které zatím zůstávají v zázemí, a samec **veverky Prévostovy** (*Callosciurus prevostii*) ze Zoo Děčín, který nahradil v expozici pavilonu opic **tamaríny pinčí** (*Saguinus oedipus*).

PLAZI A OBOJŽIVELNÍCI

Mgr. Petra Hnidová

Kurátorka chovu obojživelníků a plazů

V roce 2024 se nám naskytla příležitost dále rozšiřovat terarijní úsek v Zoo Liberec. Nová expozice tropických druhů žab v pavilonu ZooExpo se během loňského roku stala oblíbeným místem návštěvníků zahrady. Proto jsme se rozhodli změnit chovatelský záměr i v protější expozici. Zde byly několik let chovány nejrůznější druhy hlodavců. Naším cílem bylo vytvořit další komplex terárií podobného vzhledu. Tentokrát jsme se zaměřili na tropické druhy ještěřů, především gekonů. V nové terarijní expozici je celkem 10 terárií se stejným počtem zvířecích druhů. Vybrané druhy ještěřů jsou atraktivní nejen svým zbarvením, ale část druhů je navíc ve své domovině ohrožena vyhoubením. Někteří z nich se v zoologických zahradách chovají výjimečně. Mezi nejohroženější a nejzácnější ještěry patří drobný karibský **gekon** *Gonatodes daudini* a **gekon psychedelický** (*Cnemaspis psychedelica*), který je také jedním z vlajkových druhů probíhající kampaně EAZA Vietnamizing. Dále zde návštěvníci spatří ohrožené madagaskarské **ploskorepy Henkelovy** (*Uroplatus henkeli*) a africké **gekony modré** (*Lygodactylus williamsi*). Chov obou zmíněných druhů je v evropských zoologických zahradách koordinován v rámci asociace EAZA. Zoo Liberec několik let finančně podporuje in situ projekt zaměřený na ochranu gekona modrého v jeho domovině v rezervaci Kimboza. Rozhodli jsme se proto představit jej návštěvníkům prostřednictvím krátké prezentace na monitoru nad expozicí ještěřů. V dalších expozičních teráriích chováme **felsумы Standingovy** (*Phelsuma standingi*) a **felsумы Klemmerovy** (*Phelsuma klemmeri*), které jsou na Madagaskaru v současné době ohrožené vyhoubením. Dále zde návštěvníci spatří **felsумы pruhované** (*Phelsuma lineata*), **anolisy mramorované** (*Anolis marmoratus*) ze souostroví Guadeloupe a smaragdově zbarvené **dásie** (*Lamprolepis smaragdina*). Největší terárium pak obývá pestře zbarvený samec **chameleona pardálího** (*Furcifer pardalis*). Díky expozici tropických ještěřů jsme navíc získali i nové zázemí, kde můžeme chovat a odchovávat nejen stávající druhy plazů, ale máme zde i prostor pro druhy nové. V místnosti je umístěno také velké terárium se samici chameleona pardálího, kterou držíme oddělenou od samce. Technické vybavení terárií funguje na

stejném principu, jako je tomu u tropických žab na-proti.

V dalších terarijních expozicích v zoo se nám pravidelně rozmnožují **pralesničky strašné** (*Phyllobates terribilis*), **pralesničky harlekýn** (*Dendrobates leucomelas*), **pralesničky azurové** (*Dendrobates azureus*), **rosničky včelí** (*Trachycephalus resinifictrix*) a zaznamenali jsme první snůšky i u **pralesniček batikových forma Blue** (*Dendrobates auratus*). U náročnějších druhů stromových žab se učíme správně nasimulovat období dešťů a sucha. Je před námi ještě hodně práce.

V pavilonu tropů jsme v roce 2024 zaznamenali dvě snůšky vajec u **krajty mřížkované** (*Malayopython reticulatus*), dále vajíčka u vzácných **varanů smaragdových** (*Varanus prasinus*), **leguánů fidžijských** (*Brachylophus fasciatus*) a **dracén krokodýlovitých** (*Dracaena guianensis*). U krajty jsme odchovávali mláďata už několikrát. U posledních třech zmíněných druhů byla většina vajec neoplozená. I tak věřím, že se začínáme posouvat správným směrem.

Na konci roku 2023 jsme získali 18letou samici **scinka šalomounského** (*Corucia zebrata*) z lotyšské zoo v Rize, kterou jsme hned po příjezdu spárovali s mladším samcem. Vzhledem k jejímu vyššímu věku a faktu, že neměla nikdy mládě, jsme si nebyli jisti, zda už není na spojení pozdě. O to více jsme byli mile potěšeni, když jsme o rok později, konkrétně 23. 12., objevili jedno mládě. Mládě zůstane další rok se svými rodiči přímo v jejich expozičním teráriu v pavilonu tropů.

V pavilonu žiraf hned za vstupem mohou návštěvníci přes prosklené dveře pozorovat naši chovnou skupinu **agam malovaných** (*Agama picticauda*). Tento africký druh zde čeká na novou terarijní expozici, která bude umístěna v návštěvnícké části zrekonstruovaného pavilonu žiraf. Mezitím se nám však agamy stihly několikrát rozmnožit. Mláďata chováme v zázemí.

Mezi nejnovější, pro návštěvníky zatím skryté, obyvatele Zoo Liberec, patří jedny z nejohroženějších druhů obojživelníků a plazů na světě. První je drobná ekvádorská žába **atelopus skvrnitý** (*Atelopus balios*), kterou se nám podařilo získat ze švýcarské zoo v Basileji. Všichni jedinci chovaní v Evropě jsou v majetku berlínské neziskové organizace Citizen Conservation. S touto organizací jsme tak navázali spolupráci. Pro atelopuse skvrnitě bychom měli v budoucnu postavit samostatné expoziční terárium v pavilonu ZooExpo.

Posledním novým druhem je kriticky ohrožený ještěř z Vietnamu, **krokodýlovec čínský** (*Shinisaurus crocodilurus vietnamensis*). Ke konci roku 2024 jsme získali pár ještěřů ze Zoo Ostrava. Ti po příjezdu začali rovnou zimovat. Pro tento účel byli přemístěni hned do zimoviště, kde dokážeme udržet nižší teploty nezbytné pro hibernaci (14–16 °C). V první části roku 2025 pro krokodýlovce vznikne paludárium na míru, a to přímo v návštěvnícké části pavilonu ZooExpo.

KOPYTNÍCI

Ing. Luboš Melichar

Šéřzoolog

Rok 2024 se od předchozích odlišoval nižším počtem mláďat a celkově chovaných jedinců, především kvůli probíhajícím a plánovaným stavebním aktivitám, které vedly k dlouhodobým prostorovým omezením. Změny byly patrné i pro návštěvníky, kteří pravděpodobně zaznamenali přesuny zvířat v rámci expozic a úpravy ve výběžích.

Započatá rekonstrukce protierozních opatření ve výběhu **oslů somálských** (*Equus africanus somaliensis*) si vynutila přemístění **zeber Chapmanových** (*Equus quagga chapmani*) na hospodářský pavilon k **antilopám koňským** (*Hippotragus equinus*), aby uvolnily prostor právě, toho času početnějším, oslům. V reportovaném období byla také kvůli plánované velké přestavbě expozice chovná skupina **žiraf Rothschildových** (*Giraffa camelopardalis rothschildi*) záměrně udržována v nízkém počtu, protože stavba není realizovatelná za jejich přítomnosti a sehnat dlouhodobější umístění ve většinou plných zařízeních jiných zoologických zahrad je velmi obtížné. Podobná situace nastala i u **zeber bezhřívých** (*Equus quagga bovensis*), které plánovaně vystřídají zmíněné zebry Chapmanovy v náhradním ustájení po jejich odchodu zpět do původního pavilonu.

Chovatelskou činnost jsme ale i ve ztížených podmínkách provozovali na co nejvyšší úrovni a nerezignovali ani na chov jako takový. Úspěchy tak přinesly mimo jiné porody dvou samic **urialů bucharských** (*Ovis bocharensis*), vzácného poddruhu divoké ovce s populací v přírodě odhadovanou na úrovni 800 jedinců, dále se narodily tři samice **kozorožců dagestánských** (*Capra cylindricornis*), z nichž ale přežila pouze jedna, a dvě mláďata **sobů karelských** (*Rangifer tarandus fennicus*). Chov **takinů čínských** (*Budorcas taxicolor bedfordi*) proběhl v souladu s plánovanou chovnou pauzou, přičemž v příštím roce znovu očekáváme mláďata minimálně od mladých chovných samic. Porodila i ze Dvora Králové zapůjčená samice žirafy Rothschildovy a dočkali jsme se také hříběte u zeber bezhřívých – tam ale radost z přírůstu neměla dlouhého trvání, mládě nepřežilo kvůli četným poporodním zdravotním komplikacím včetně velké tříselné kýly.

Transporty a výměny zvířat probíhaly v rámci národních i mezinárodních programů: chovný hřebec zebry Chapmanovy byl zapůjčen do Zoo Olomouc k podpoře reprodukce tamní stárnoucí, ale geneticky velmi kvalitní skupiny klisen, dva takini čínští byli přepraveni do zoologických zahrad ve Francii (Auvergne a Beauval), kastrováný hřebec **koně Převalského** (*Equus przewalski*) na doporučení koordinátora do Herbersteinu a odchovaná klisna zebry bezhřívě zamířila do Zoo Bojnice.

Druhá polovina roku zahrnuje i přípravu na plánovaný odsun poslední zdejší samice **slona indického** (*Elephas maximus*) Baly. Tato operace je složitá jak logisticky, tak administrativně a reaguje na zpřísněné požadavky welfare, které neumožňují dlouhodobé držení jediné

slonice v rámci zařízení. Jsme tak jednou z posledních několika institucí, které tímto způsobem k držení tohoto mohutného zvířete přistupují, to vše ale s velmi silným argumentem, kterým je její celoživotně submisivní nastavení, které bylo v minulosti opakovaně překážkou v pokusech o její zařazení do chovných skupin. Rozhodnutí o jejím odchodu je výsledkem mnohaletého zvažování a četných konzultací na mnoha úrovních. Činíme jej maximálně zodpovědně i s přihlédnutím k faktu, že uzavírá jednu z významných kapitol historie naší zoo.

Závěrem bych rád poděkoval celému zoologickému oddělení za projevovanou loajalitu a trpělivost, se kterou se chovatelé na všech úrovních ve velké většině o svěřené jedince starají, a to momentálně v často velmi provizorních podmínkách. Odměnou by nám všem mělo být výrazné zkvalitnění zázemí pro zvířata s přicházející proměnou stávajícího areálu a s výstavbou nových expozic v plánované nové části zoo. Osobně se velmi těším a Vám všem upřímně děkuji!

Nyala nížinná –samec ▲

Felsuma Standingova ▲

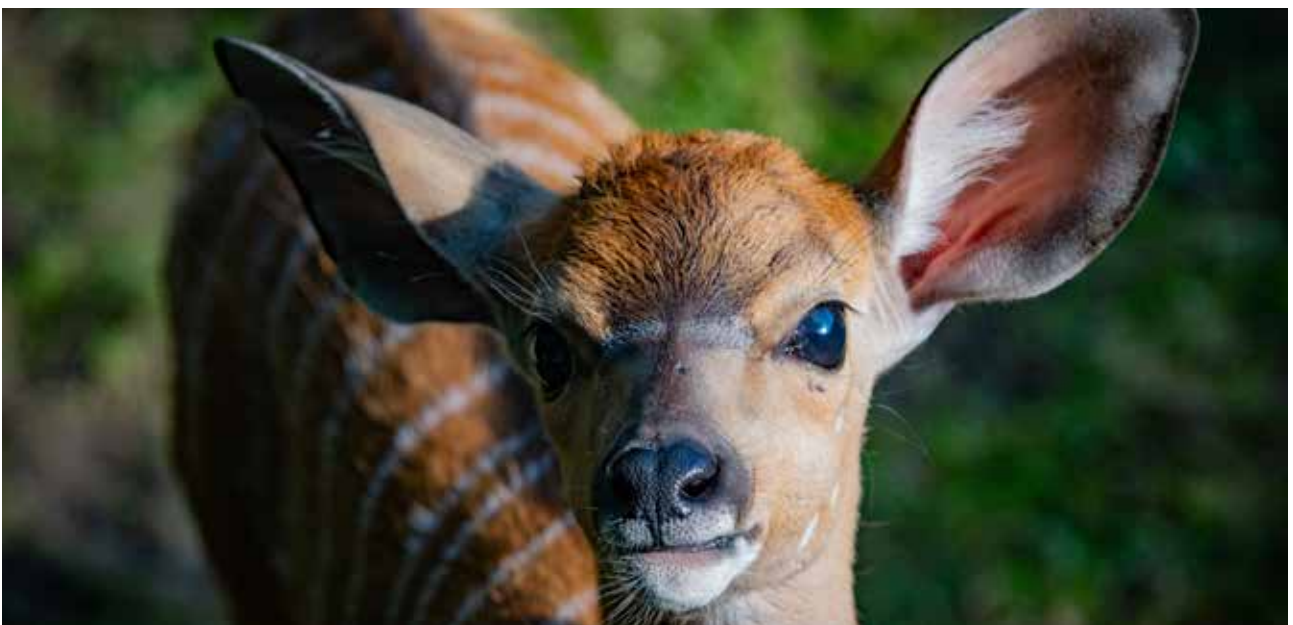
Ploskorep Henkelův ▲

Zebra bezhřívá ▲

Gekon psychedelický ▲

Nyala nížinná ▲

ANNUAL REPORT 2024

ZOOLOGICAL DEPARTMENT

The past year was full of challenges for our zoological department. Despite the demanding conditions caused by ongoing reconstructions and numerous repairs throughout the zoo, we achieved notable breeding successes and enriched our collections with new species. This report provides detailed information about the activities of each section in 2024.

BIRDS

Ing. Jan Hanel, PhD.

Curator of bird breeding

The year 2024 was one of interesting and unconventional breeding, collaborative efforts, and hopefully a light at the end of the tunnel in the form of initial renovations to our bird care facilities.

In the past decade, the bird section's breeding season traditionally began with the hatching of **great white pelican** (*Pelecanus onocrotalus*) chicks. This year was an exception—our breeding flock was re-paired in 2023, so the beginning of 2024 was primarily marked by the formation of new pairs and the creation of a new breeding group. Everything turned out well, and by the end of 2024, the newly formed pelican pairs began to successfully hatch chicks. Therefore, I would gladly call 2024 the „Year of the Pelican.“

A young pair of **bearded vultures** (*Gypaetus barbatus*) laid two fertilized eggs, and both hatched successfully. Genetic testing revealed both chicks to be female. One was successfully raised by the young parent pair, and the other was adopted and reared by our older, experienced pair. The process went smoothly: one female was released into the wild under a repatriation program in Spain's Sierra del Cazorla National Park, and the other was transferred to Tierpark Berlin, where she was introduced to a young male. Both transfers were highly significant, as every reintroduction or repatriation project has two inseparable components—one is the wild population, which we support with zoo-hatched chicks, and the other is the managed population, where we must continuously form new pairs to replace the aging ones. In 2024, our bird of prey section experienced all key stages of this project—reintroduction, formation of new pairs, and, unfortunately, the end of a highly successful breeding pair. In September, Pišta, the male who originally brought Liberec Zoo into this conservation effort, passed away. He had been a reliable and productive parent—together with the female Božena, they successfully raised 18 chicks, 9 of which were released into the wild. At 40 years of age, Pišta was one of the oldest living male bearded vultures in Europe.

We have traditionally enjoyed working with other zoos and rescue centers on breeding rare birds of prey, and 2024 was no exception. After many years, we success-

fully bred a **king vulture** (*Sarcoramphus papa*) chick in collaboration with Zoo Olomouc. Their pair laid a fertilized egg, which we successfully incubated in Liberec. The chick was then returned to Olomouc, where it was hand-reared and grew into a healthy and promising female.

Another successful joint project was the breeding of **griffon vultures** (*Gyps fulvus*). A pair from Dvůr Králové laid two fertilized eggs, both of which hatched. One chick was raised by the parent pair, and the second was transferred to Liberec Zoo, where it was adopted and reared by a pair of **cinereous vultures** (*Aegypius monachus*). Both chicks were eventually relocated to Sardinia, where they will be released into the wild in spring 2025 as part of the griffon vulture population reinforcement program.

Last but not least, we must mention our involvement in the conservation of the **Philippine eagle** (*Pithecophaga jefferyi*). In April 2024, two keepers from a rescue center in the Philippines visited Liberec Zoo. Over 14 days of intensive training in breeding techniques (including artificial insemination, egg incubation, and semen freezing), they acquired skills that led to three fertilized eggs of this critically endangered eagle species. These cases of collaboration demonstrate the effectiveness of such partnerships in helping threatened birds of prey around the world.

I must also mention the successful renovation of part of the raptor breeding facility. After 30 long years, part of the aviary complex finally received necessary repairs. This gave us a renewed sense of optimism. With the support of our new governing authority—the Liberec Region—and its commitment to the oldest zoo in the Czech Republic, we believe that bird breeding at Liberec Zoo will continue to thrive through investments in repairing existing infrastructure and building new, modern facilities. Together, we hope to contribute, at least in some small way, to the protection and conservation of endangered bird species.

Finally, I would like to thank all the bird section keepers for their dedicated work.

AMPHIBIANS AND REPTILES

Mgr. Petra Hnidová

Curator of amphibian and reptile breeding

In 2024, we had the opportunity to further expand the terrarium section at Liberec Zoo. The new exhibit of tropical frog species in the ZooExpo pavilion became a popular attraction among our visitors during the previous year. Therefore, we decided to change the husbandry focus of the opposite exhibit. For several years, this area had housed various rodent species. Our goal was to create another complex of terrariums with a similar appearance. This time, we focused on tropical lizard species, particularly geckos.

The new terrarium exhibit consists of 10 terrariums, each dedicated to a different species. The selected lizard

species are not only visually attractive due to their coloration, but some are also endangered in their native habitats. A few of these species are kept in captivity only rarely. Among the most endangered and rare lizards are the small Caribbean gecko **Gonatodes daudini** and the **psychedelic rock gecko** (*Cnemaspis psychedelica*), which is also one of the flagship species of the ongoing EAZA Vietnamazing campaign. Visitors can also see the endangered **Henkel's leaf-tailed gecko** (*Uroplatus henkeli*) and the **electric blue gecko** (*Lygodactylus williamsi*). Both of these species are part of coordinated EAZA programs in European zoos.

Liberec Zoo has been financially supporting an in-situ conservation project for the electric blue gecko in the Kimboza Reserve for several years. We decided to present this project to visitors through a short presentation on a screen above the lizard exhibit. Additional species on display include **Standing's day gecko** (*Phelsuma standingi*), **Klemmer's day gecko** (*Phelsuma klemmeri*), which is currently endangered in Madagascar, **striped day geckos** (*Phelsuma lineata*), **marbled anoles** (*Anolis marmoratus*) from the Guadeloupe archipelago, and **emerald skinks** (*Lamprolepis smaragdina*). The largest terrarium is home to a brightly colored male **panther chameleon** (*Furcifer pardalis*).

Thanks to the tropical lizard exhibit, we also gained new facilities where we can keep and breed not only existing species but also accommodate new ones. The area includes a large terrarium housing a female panther chameleon, kept separate from the male. The technical setup of these terrariums operates on the same principle as the tropical frog exhibit across the way (see 2023 Annual Report).

In other terrarium exhibits across the zoo, we continue to successfully breed **poison dart frogs** (*Phyllobates terribilis*), **harlequin poison frogs** (*Dendrobates leucomelas*), **blue poison dart frogs** (*Dendrobates azureus*), **Amazon milk frogs** (*Trachycephalus resinifictrix*), and electric blue geckos (in the tropics pavilion). We also observed the first egg clutches of blue morph of the green and **black poison dart frog** (*Dendrobates auratus*). With more demanding tree frog species, we are still learning how to correctly simulate dry and wet seasons. There is still much work ahead of us.

In the Tropics Pavilion, 2024 brought two egg clutches from the **reticulated python** (*Malayopython reticulatus*), as well as eggs from rare **emerald tree monitors** (*Varanus prasinus*), **Fiji banded iguanas** (*Brachylophus fasciatus*), and **crocodile tegus** (*Dracaena guianensis*). We have successfully bred pythons several times before. Most of the eggs from the latter three species were unfortunately infertile, but we believe we are moving in the right direction.

At the end of 2023, we acquired an 18-year-old female **Solomon Islands skink** (*Corucia zebrata*) from the zoo in Riga, Latvia. She was paired with a younger male upon arrival. Due to her age and the fact that she had never had offspring, we were unsure if pairing would be successful. That's why we were pleasantly surprised when,

on December 23rd—nearly a year later—we discovered a single baby. The baby will remain with its parents in their exhibit terrarium in the Tropics Pavilion for another year.

In the Giraffe Pavilion, just beyond the entrance, visitors can view our breeding group of African **rainbow agamas** (*Agama picticauda*) through glass doors. This species is currently awaiting a new terrarium exhibit that will be placed in the public section of the renovated giraffe house. In the meantime, the agamas have successfully reproduced several times. The juveniles are being kept in our holding facilities.

Among the newest—but for now hidden—residents of Liberec Zoo are some of the world's most endangered amphibian and reptile species. The first is the tiny Ecuadorian frog, the **spotted stubfoot toad** (*Atelopus balios*), which we acquired from Basel Zoo in Switzerland. All individuals kept in Europe belong to the Berlin-based nonprofit Citizen Conservation, with whom we have now established cooperation. A dedicated exhibit terrarium in the ZooExpo pavilion is planned for this species.

The final new addition is the critically endangered Vietnamese **crocodile lizard** (*Shinisaurus crocodilurus vietnamensis*). At the end of 2024, we acquired a pair from Ostrava Zoo. Upon arrival, they immediately entered hibernation. For this purpose, they were placed in our wine cellar, where we can maintain the lower temperatures necessary for hibernation (14–16 °C). In early 2025, a custom-built paludarium for the crocodile lizards will be constructed directly in the visitor section of the ZooExpo pavilion.

PRIMATES

Ing. Petra Bolechová, PhD.

Curator of primate breeding and head of the nutrition department

From a pros and cons perspective, the year 2024 brought more challenges than triumphs for the primate section. However, in the broader context, it does not deviate from the average. Animals are not only born but also age and face illnesses. Our relatively newly formed breeding pair of **black lemurs** (*Eulemur macaco macaco*) stayed together only until early autumn, when the male (aged 11) suddenly showed signs of declining activity and condition. Despite veterinary care, he sadly passed away within 48 hours. In agreement with the species coordinator, we acquired a new young male from Jihlava Zoo at the end of November. The female was introduced to her new partner quickly and without issues, and we now look forward to their offspring.

Our callitrichid monkeys also underwent significant changes. After mutual consultation, we decided to temporarily discontinue their breeding, with plans to resume once a modern breeding facility is built. Still, we house a male **cotton-top tamarin** (*Saguinus oedipus*) and a **pygmy marmoset** (*Cebuella pygmaea*), both of

which are now considered geriatric. Caring for older animals requires specific adjustments, including diet and exhibit modifications to ensure comfort and ease of movement.

This also applies to our male **golden-bellied mangabeys** (*Cercocebus chrysogaster*), who belong in this category. Their exhibit was adjusted in 2024 to accommodate their needs. One male had long-standing mobility issues, and a veterinary exam confirmed spinal adhesions. While he had three relatively stable years, his condition worsened rapidly in August, visibly affecting his health. The progressing degeneration and his overall condition led us to the decision to humanely euthanize him.

Adding to the year's difficult moments, a **white-cheeked gibbon** (*Nomascus leucogenys*) female gave birth to a stillborn infant. This came as a surprise, as both animals were still relatively young, and in the male's case, not yet fully mature. The female showed no signs of pregnancy, physically or behaviorally. Despite the outcome, we're encouraged that the female is fertile, and we can hope for successful future births.

Among chimpanzees, we continue to monitor the male with a benign bone tumor (chondroma). A follow-up veterinary check was conducted this year. Though stable, his condition requires daily evaluation and ongoing medication.

Our baboon troop (*Papio hamadryas*) remains a lively constant, with 23 individuals. New infants are regularly born. In 2024, we surpassed the 300th registration number of this Old World monkey species, which we've kept since 1956.

I would like to thank all the keepers in the primate section for their professional approach and their ability to stay optimistic through the tougher times that are a natural part of life.

CARNIVORES

Ing. Dorota Gremlicová

Curator of carnivora and small mammals

The past year was rich in changes among breeding pairs and animal transfers within the carnivore section.

Our **red panda** (*Ailurus fulgens*) male went on the longest journey. On the recommendation of the coordinator of the EAZA Ex-Situ Programme, he was moved in February to Rotterdam Zoo in the Netherlands. After quarantine and preparations alongside a male from France's Parc Zoologique de Trégomeur, both were transferred to Padmaja Naidu Himalayan Zoological Park in Darjeeling, India. They were selected to strengthen the genetic diversity of the local captive population. A new breeding male for our female arrived from Opel Zoo in Kronberg, Germany shortly afterward.

The **snow leopard** (*Panthera uncia*) cubs also left Liberec Zoo. The male went to Marwell Wildlife in the UK in March, and his sister to Bioparc de Doué-la-Fontaine in France in May. Their parents' return to Zurich Zoo was

postponed to early 2025 due to construction delays. Sadly, in November, our breeding female had to be euthanized after a sudden health decline; an autopsy revealed liver cancer. The elderly male (born 2007) is no longer suitable for breeding and will live out his retirement in Liberec. Zoo Liberec is still included in the snow leopard breeding program, but we have postponed requesting a new pair until the pavilion is renovated.

The **Chinese leopard** (*Panthera pardus japonensis*) siblings born in Liberec in 2022 were transferred in May to Zoo Olomouc, where they temporarily occupied a pavilion freed up for renovation. The female later returned to Liberec, while the male remains in Olomouc awaiting transfer to a new facility. This arrangement allowed both zoos to manage space and care optimally.

A **margay** (*Leopardus wiedii*) pair had their second cub in January—again a female. Liberec Zoo also had its first breeding success with **white-nosed coatis** (*Nasua narica*), with a female giving birth to four cubs (2 males, 2 females) in April. They were raised off-exhibit due to nearby construction.

A female South American **sea lion** (*Otaria byronia*) died in March from acute pancreatitis, leaving the aging male (born 2009) alone. The exhibit requires technical upgrades before discussions on increasing the group size can proceed with conservation program coordinators.

A persistent bacterial infection led to the reduction of the **meerkat** (*Suricata suricatta*) group to a bachelor trio. After the reconstruction of the "Drnový domeček" enclosure, they returned to their exhibit.

Respiratory illness also impacted our **plains viscacha** (*Lagostomus maximus*) group. A breeding male and one female died during their temporary stay in holding facilities due to the reconstruction. A new male partner was acquired at the end of the year from Heimattiergarten Schönebeck in Germany, and the pair adapted well together.

New arrivals to Liberec Zoo in November included **McClelland's squirrels** (*Tamiops mccllellandii*), currently housed off-exhibit, and a **Prevost's squirrel** (*Callosciurus prevostii*) from Děčín Zoo, which replaced the cotton-top tamarins in the Monkey Pavilion exhibit.

UNGULATES

Ing. Lubomír Melichar

Chief zoologist

The year 2024 differed from previous years with a lower number of births and an overall reduced number of animals, mainly due to ongoing and planned construction activities that resulted in long-term spatial limitations. These changes were also noticeable to visitors, who likely observed animal relocations within exhibits and modifications to enclosures.

The reconstruction of anti-erosion measures in the **Somali wild ass** (*Equus africanus somaliensis*) enclosure required the relocation of **Chapman's zebras** (*Equus quagga chapmani*) to the Livestock Pavilion alongside

roan antelopes (*Hippotragus equinus*) to make room for the larger Somali ass group. During the reporting period, the **Rothschild's giraffe** (*Giraffa camelopardalis rothschildi*) breeding group was intentionally kept small in preparation for a major enclosure rebuild, as construction is not feasible while the animals are present, and finding long-term placements in other zoos—many of which are at capacity—is highly challenging. A similar situation arose with the **maneless zebras** (*Equus quagga borensis*), which are expected to temporarily replace the Chapman's zebras after their return to their original pavilion.

Despite the challenging conditions, we maintained a high standard of husbandry and did not abandon our breeding efforts. Among our successes were the births of two **Bukhara urials** (*Ovis bocharensis*), a rare wild sheep subspecies with an estimated wild population of only 800 individuals, three female **East Caucasian Tur** (*Capra cylindricornis*), of which only one survived, and two calves of **Karelian reindeer** (*Rangifer tarandus fennicus*). The breeding of **Golden takins** (*Budorcas taxicolor bedfordi*) was in line with a planned breeding pause; we expect new offspring in the coming year, at least from the young females. A Rothschild's giraffe on loan from Dvůr Králové Zoo also gave birth, and we saw a foal born to our maneless zebra group—but unfortunately, the joy was short-lived, as the foal died due to numerous postpartum health complications, including a large inguinal hernia.

Animal transports and exchanges were conducted under both national and international programs: a breeding Chapman's zebra stallion was sent to Zoo Olomouc to support reproduction in their aging but genetically valuable mare group; two Chinese takins were transferred to zoos in France (Auvergne and Beauval); a gelded **Przewalski's horse** (*Equus przewalski*) was sent to Herberstein on the coordinator's recommendation; and a hand-reared maneless zebra mare went to Zoo Bojnice.

The second half of the year also involved preparations for the planned transfer of Bala, the last remaining **Indian elephant** (*Elephas maximus*) at our zoo. This operation is complex both logistically and administratively, prompted by stricter animal welfare requirements that no longer permit the long-term housing of a solitary elephant. We are now among the last few facilities to maintain such an arrangement, although we do so based on a strong justification: Bala's lifelong submissive temperament, which has repeatedly prevented her from integrating into breeding groups in the past. The decision to relocate her is the result of many years of deliberation and consultations at multiple levels. We are approaching it with the utmost responsibility, acknowledging that it marks the end of an important chapter in the history of our zoo.

In conclusion, I would like to thank the entire zoological department for their loyalty and patience in caring for their entrusted animals—often under very provisional conditions. We all look forward to significantly improved facilities for the animals, with the transformation of the current grounds and the construction of new exhibits in the planned extension of the zoo. Personally, I am very excited and sincerely thank you all!

Kozorožec dagestánský ▲

Slon indický ▲

OCHRANA PŘÍRODY

PROJEKTY IN SITU

Mgr. Adéla Hemelíková

Vedoucí oddělení ochrany přírody a výzkumu

Ochrana přírody má v Zoo Liberec stěžejní místo. Liberecká zoo patří mezi moderní zoologické zahrady, a proto se snaží být na poli ochrany přírody a výzkumu co nejaktivnější. Ochranné projekty a aktivity se každoročně vyvíjí a rozrůstají. Realizace těchto projektů a aktivit je umožněna i díky návštěvníkům Zoo Liberec. Z každé prodané vstupenky putují 2 Kč do tzv. in situ fondu, který slouží k financování ochranných projektů. Za rok 2024 podařilo vybrat celkem 385 848 Kč.

V roce 2024 pokračovala zejména intenzivní spolupráce s organizací Philippine Eagle Foundation (PEF) na Filipínách za účelem ochrany orla opičího (*Pithecophaga jefferyi*) a organizacemi FIFAN a Ecosystem Impact Foundation na Sumatře v Indonésii pod hlavičkou české neziskové organizace Lestari, které se společně věnují ochraně mořských ekosystémů a druhů. Dále byla navázána nová spolupráce s týmem zoologů z České zemědělské univerzity v Praze, kteří se věnují ochraně pralesních salin a slonů pralesních v Kongu. V roce 2024 byla také nově podpořena organizace The Forest Collective, která vede ochranné a výzkumné aktivity v národním parku Dzanga Sangha ve Středoafričské republice. The Forest Collective se věnuje ochraně tropických ekosystémů a zaměřuje se na ochranu primátů a luskounů. Obnovena byla také podpora organizace Snow Leopard Trust, jež chrání levharty sněžné (*Panthera uncia*) ve střední Asii.

Ve spolupráci s PEF proběhlo v roce 2024 několik stěžejních aktivit v záchraně kriticky ohroženého orla opičího, jehož ve volné přírodě zbývá posledních 300–400 párů. Spolupráce PEF a Zoo Liberec byla také oficiálně stvrzena podepsáním dlouhodobého Memoranda o spolupráci. V rámci ex situ ochrany těchto majestátních dravců poskytla Zoo Liberec v dubnu 2024 dvěma zaměstnancům PEF (Dominik Tadena, Jay Are Montecino) odborný trénink, aby se naučili nové postupy umělé inseminace, inkubace vajec a odchovu vylíhnutých mláďat. Následně na podzim 2024 odcestoval liberecký zoolog a kurátor ptáků Jan Hanel na Filipíny, aby asistoval během hnízdní sezóny orlů opičích s umělými inseminacemi a inkubací vajec. Ještě do konce roku 2024 se podařilo z umělé inseminace vylíhnout jedno mládě orla opičího. Jednalo se o v pořadí třicáté mládě odchované od vzniku organizace v roce 1987 a o teprve osmé mládě vzešlé z metody umělé inseminace. Aktivity na Filipínách zdokumentoval režisér Michal Gálik v přírodopisném dokumentu Naděje pro krále nebes. Velké poděkování patří Ministerstvu zahraničních věcí a České ambasádě v Manile za jejich podporu.

Zoo Liberec se dlouhodobě věnuje ochraně přírody v Indonésii. Na realizaci těchto aktivit spolupracuje s českou organizací Lestari a indonéskými organizacemi Ecosystem Impact a FIFAN Foundation. O společných aktivitách si můžete přečíst více v části, která se orga-

nizaci Lestari věnuje. Další aktivitou, kterou Zoo Liberec v Indonésii realizuje, je výzkum mořských želv (*Chelonia*) na Sumatře. Výzkum probíhá ve spolupráci s univerzitou Syiah Kuala, Českou zemědělskou univerzitou v Praze, Asia-Pacific Marine Turtle Genetic Working Group a Turtle Use and Trade Initiative (WWF). Zatímco v předchozích letech byly aktivity zaměřené na sběr dat (genetický výzkum, sledování migračních tras), v roce 2024 probíhaly zejména analýzy genetických vzorků a plánování dalších výzkumných aktivit. Dále probíhaly i vzdělávací aktivity – byly uspořádány dva workshopy na ochranu a výzkum mořských želv pro studenty z univerzity Syiah Kuala (Banda Aceh) a Andalas (Padang). Libereckým terénním zoologům se v roce 2024 také povedl další úspěch v boji proti nelegálnímu obchodu s mořskými želvami na Sumatře. Ve spolupráci s indonéskými kolegy a zoology ze Zoo Ostrava se jim podařilo chytit a dostat za mříže dva pytláky těchto plazů.

Velké poděkování a uznání patří Základní škole Plavy, která u příležitosti Ekodne uspořádala školní trhy. Žákům se prodejem výrobků podařilo získat 19 422 Kč, které putovaly na ochranu a výzkum slonů pralesních v Kongu, jemuž se věnuje tým zoologů z České zemědělské univerzity v Praze. Žáci školy měli připravený bohatý program včetně divadla a informovali o slonech a jejich ochraně.

Důležitou součástí ochranných aktivit Zoo Liberec je osvětová činnost. V minulém roce zoo opět spojila síly s Českou koalicí pro ochranu biodiverzity (CCBC). Díky příspěvku MŽP vzniklo osvětové vzdělávací video o jeřábech popelavých. Video je součástí CCBC online knihovny a návštěvníci mohou video zhlédnout v zookině přímo v areálu zahrady. Z příspěvku MŽP zoologickým zahradám byl také ve spolupráci s CCBC uspořádán festival přírodovědných filmů s názvem Nechme se překvapovat. Festival navštívilo 325 žáků z devíti libereckých škol.

Za celé oddělení výzkumu a ochrany přírody v Zoo Liberec chceme poděkovat všem, kteří se na chodu zahrady podílí. Bez stabilního, odborného a vstřícného kolektivu by se Zoo Liberec ochraně přírody v takové míře nedokázala věnovat. Dále také děkujeme všem partnerům, kteří s námi na ochranných a výzkumných aktivitách spolupracují.

ZOO LIBEREC AKTIVNĚ SPOLUPRACUJE NA TĚCHTO PROJEKTECH

NÁVRAT ORLOSUPŮ BRADATÝCH DO VOLNÉ PŘÍRODY

Zoo Liberec je do reintrodukčního programu na záchranu **orlosupů bradatých** (*Gypaetus barbatus*) zapojena od roku 2002. V uplynulém roce se podařilo odchovat dvě mláďata orlosupů bradatých. Jedno mládě bylo vypuštěno do volné přírody ve Španělsku. Jednalo se tak o čtrnácté mládě z libereckého chovu, které se podařilo navrátit do evropské přírody. Druhé mládě bylo převezeno do berlínského Tierparku do chovu. Bohužel v roce 2024 zahynul ve svých 40 letech samec orlosupa

bradatého Pišta, který byl otcem hned několika mláďat orlosupů v zoo. Zoo Liberec tak bude dávat dohromady nový pár orlosupů, aby odchov mláďat a jejich reintrodukce do volné přírody mohla pokračovat. Více o chovu orlosupů bradatých v Zoo Liberec za rok 2024 se dočtete v kapitole zoologického oddělení.

LESTARI

Zoo Liberec a Lestari dlouhodobě působí na souostroví Pulau Banyak. Biodiverzitně nejbohatším ostrovem v oblasti je ostrov Bangkaru, na jehož ochraně se Zoo Liberec a Lestari podílí společně s místní organizací Ecosystem Impact Foundation. Vlajkovými druhy ostrova jsou **karety obrovské** (*Chelonia mydas*) a **kožatky velké** (*Dermochelys coriacea*), které zde hnízdí. Ostrov obývají i kriticky ohrožení **loskutáci niaští** (*Gracula robusta*) a spousta dalších ohrožených či endemických druhů. V minulém roce se k pravidelným monitoringům na pláži a v pralese přidal také sběr dat pomocí fotopastí a audionahrávačů. Dále se zavedla pravidla a systém pro vstup turistů a byly proškoleny místní turistické resorty a průvodci. Nově zavedená pravidla pomáhají udržitelně rozvíjet turistický ruch v oblasti a poskytují nové pracovní příležitosti pro místní obyvatele. Basecamp na Bangkaru se podařilo vybavit solárními panely, aby jeho chod a provoz nebyl náročný na dovoz logistiky (benzín, voda) a byl co nejšetrnější k místní přírodě. Do ochrany na ostrově Bangkaru se také zapojilo několik indonéských studentů z univerzity Syiah Kuala. V rámci souostroví Pulau Banyak probíhaly další ochranné aktivity ve spolupráci s místní organizací FIFAN. Výuku angličtiny ve vesnici Haloban pomáhaly zajistit dvě dobrovolnice z Univerzity Palackého. Dále proběhla školení pro místní rybáře o bezpečnosti a byl zaveden systém satelitní komunikace, který pomáhá zvyšovat bezpečnost na moři. Marine Response Unit, kterou organizace FIFAN založila, řešila případ ztraceného mláděte dugonga, které se po několika dnech rehabilitace podařilo úspěšně vypustit zpět do moře. Organizace FIFAN pomohla také se zatčením pytláků mořských želv a zrehabilitovala a úspěšně vypustila zpět do moře čtyři karety obrovské. V neposlední řadě probíhala intenzivní jednání s místní vládou, Agenturou pro ochranu přírody a Ministerstvem pro námořní záležitosti o ochraně a územním plánování v Pulau Banyak a byla připravována povolení pro mořské monitoringy a rehabilitace mořských ekosystémů v oblasti.

OCHRANA ZEBRY BEZHŘÍVÉ

V rámci ochrany zeber bezhřívých se pokračovalo v administrativních přípravách pro uzavření oficiální spolupráce. Právě to je zásadní pro další kroky a pro záchranu tohoto ohroženého taxonu.

SAVE-ELEPHANTS

Hlavní činnost spolku se nadále soustředí na oblast rezervace Tsoulou v jižním Kongu. Zde ve spolupráci s místním konzervátorem ze státní správy pokračuje biomonitoring oblasti a široké periferie. Místním komunitám v přilehlých vesnicích spolek pomáhá a učí, jak

ochránit pole proti slonům. Na území rezervace i mimo ni na dvou různých krasových vodních tocích jsou pravidelně organizovány brigády na odstraňování invazního vodního hyacintu z hladiny, což je pro biodiverzitu nebezpečný fenomén. Fotopasti i přímá pozorování se využívají k dalšímu monitoringu přítomnosti slonů v oblasti a probíhá spolupráce s místní správou na potírání pytlácké přítomnosti. V srpnu a září se spolek Save-Elephants zapojil do záchranné akce o přežití osiřelého slůněte v Brazzaville, avšak snahy nakonec nebyly úspěšné. V rámci rozvoje propagace a fundraisingu na budoucí rozvoj rezervace a její ochranu přicestovaly do Konga známé osoby českého kulturního a uměleckého světa, aby pomohli upřít pozornost veřejnosti na činnost spolku. V únoru 2024 proběhla expedice za slony a natáčení dokumentu s rapperem Benem Cristovao. V září do Konga přicestovalo osm mladých malířů a malířek, jejichž díla budou benefičně dražena.

V roce 2024 se též spolek zúčastnil jako iniciátor a partner projektu v jižním Čadu, který byl podpořen v rámci grantu České rozvojové agentury (tzv. malý lokální projekt). Ve třech komunitách rolníků a pastevců podél řeky Logone členové spolku asistovali s dalším rozvojem elektrických bariér proti ničení úrody hrochy (celkem 60 ha) a při zakládání komunitních malochovů koz pro ženy dvou hlavních etnik v oblasti.

Na úrovni aktivit v ČR a na mezinárodní scéně se spolek angažoval při mnohých osvětových a vzdělávacích událostech pro děti i širokou veřejnost (i v rámci CCBC) a při jednání s regionálním koordinátorem ochrany slonů pralesních z WWF se spolek podílel na tvorbě akčních plánů pro koexistenci lokálních komunit a slonů ve střední Africe a při nálezech osiřelých slůňat.

JEŘÁBÍ ŽIVOT / CRANE LIFE

V roce 2024 se projekt Jeřábí život podrobněji zaměřil na monitoring **jeřába popelavého** (*Grus grus*) v šesti oblastech tří regionů ČR. Ve Slezsku byla i za využití fotopastí sledována hnízdní úspěšnost, ze šesti lokalit bylo pouze na dvou hnízdní úspěšné s jedním vzletným mládětem. Jedno z nich bylo vybaveno vysílačem, v případě druhé úspěšné rodiny se podařilo chytit dospělého pelichajcího samce. V jižních Čechách byli poprvé vybaveni vysílačem dva sourozenci a na Šumavě se podařilo najít hnízdo a zdokumentovat vzletné mládě. Ve Frýdlantském výběžku se projekt zaměřil na lokalitu s plánovanou výstavbou větrných elektráren a zdokumentoval tam pohyb rodiny. Poznatky ze sledování jeřábů přispěly rovněž k ochraně cenných lokalit na Českolipsku, kde byla nakonec zrušena výstavba obchvatu u Zahrádek. Tam hnízdil i nejstarší český jeřáb s barevnými kroužky (22 let), obě jeho mláďata byla však předována. Jeřáb, který dostal vysílač v roce 2020, poprvé zahnízdil, bohužel na nevhodně revitalizovaném rybníku, kde pár záhy o vejce přišel. Náhradní snůšku pak měl v suchém lese na kopci, ta byla ale také předována. Celkem bylo v roce 2024 vybaveno GPS-GSM vysílačem sedm jeřábů.

TALARAK FOUNDATION

Organizace Talarak v uplynulém roce dosáhla významných úspěchů v ochraně ohrožených druhů a podpoře udržitelného hospodaření na Filipínách. V rámci svého chovného programu úspěšně odchovala tři mláďata **zoborožce žlutobradého** (*Rhabdotorrhinus waldeni*), což představuje dosud nejvyšší počet odchovaných mláďat tohoto kriticky ohroženého druhu v jednom roce. V rezervaci Bayawan se narodila první generace mláďat **sambarů skvrnitých** (*Rusa alfredi*), kteří byli dříve vypuštěni z reintrodukčního programu. Na ostrově Mindoro byl spuštěn nový program na ochranu endemického **praseťe** (*Sus oliveri*), jehož součástí jsou také opatření proti africkému moru prasat, jenž stále ohrožuje populace divokých prasat na Filipínách. Zároveň se ve volné přírodě daří devíti kriticky ohroženým **holubům negroským** (*Ptilinopus arcanus*), kteří byli v roce 2022 vypuštěni do rezervace Bayawan. Organizace rozšířila Negros Forest Park o dvě nové expozice věnované plazům a spustila nové vzdělávací programy pro děti a rodiny. Ve spolupráci se Zoo Liberec, Zoo Olomouc a UTB Zlín byl uspořádán workshop zaměřený na občanskou vědu (Citizen Science). Celoročně probíhaly výzkumné i studijní pobyt studentů z celého světa. Organizace rovněž pokračovala v úzké spolupráci s místními komunitami a farmáři, zaměřené na podporu udržitelného pěstování plodin a šetrného využívání půdy. Podporovala také výrobu lokálních produktů, jako jsou například banánové chipsy. V rámci osvětové činnosti organizace spustila kampaň na prevenci afrického moru prasat, kterou realizovala po celých Filipínách ve spolupráci s vládními institucemi.

ČESKÁ KOALICE NA OCHRANU BIODIVERZITY (CCBC)

Česká koalice pro ochranu biodiverzity (CCBC) v uplynulém roce realizovala řadu vzdělávacích a osvětových aktivit zaměřených na ochranu přírody. Mezi klíčové projekty patřil festival přírodovědných filmů Nechme se překvapovat, který byl doplněn tematickými besedami s odborníky. Během devíti dnů zavítal festival do pěti měst – Pardubic, Prahy, Českých Budějovic, Opavy a Liberce. V rámci programu bylo připraveno 23 projekcí a besed, kterých se zúčastnilo celkem 2 230 žáků základních škol. CCBC také vytvořila pět vzdělávacích videí pro děti a učitele v rámci programu Online knihovny CCBC do škol, která pomáhají rozšiřovat povědomí o ochraně přírody a ekologických tématech. Dalším významným projektem bylo spuštění kampaně Pasti na ptáky, jejímž cílem je ochrana ptactva před nebezpečnými nástrahami v urbanizovaném prostředí. Kampaň doprovází umělecký videoklip vytvořený ve spolupráci s předními umělci. Během roku 2024 CCBC rovněž uspořádala několik konferencí, projektových dnů a odborných přednášek v centru U studánky poznání. Organizace se aktivně zapojila do osvětových aktivit ve školách i zoologických zahradách, kde přibližovala veřejnosti důležitost ochrany biodiverzity.

THE KUKANG RESCUE PROGRAM

Nová Kukang škola, která byla slavnostně otevřena roku 2023, je v plném provozu a probíhá v ní výuka angličtiny a environmentální výchovy, a to třikrát týdně. Školu navštěvuje 44 studentů a došlo také k posílení týmu o dvě nové učitelky. Pro předškolní děti stále pokračuje interaktivní výuka v rámci programu Education4Conservation, kde je Kukang škola členem od jeho samého vzniku. Na konci roku 2024 dále začala stavba multifunkční auly pro děti, která bude sloužit nejen jako učebna, ale také jako místo pro společenské události a čtení knih.

K aktivitám v terénu patří instalování fotopastí a monitoring nočních divokých zvířat v oblasti, kde Kukang Program odkupuje ochránářskou kávu. Ke dvěma monitorovacím oblastem Kuta Male a Bandar Baru přibyla nově oblast Basukum, kde v minulosti Kukang Program podpořil stavbu Thomasovy školy nazvané „Škola na konci světa“. V Basukum tak momentálně kromě pravidelné výuky angličtiny a environmentální výchovy probíhá každý rok monitoring zvířat. Z dosavadních výsledků ze zbývajících oblastí to vypadá, že populace outloňů v Kuta Male je stabilní a dostatečně početná, zatímco populace outloňů v Bandar Baru je velmi nízká.

Po celý rok stále probíhal výkup a zpracování ochránářské Kukang kávy z oblasti Kuta Male. V roce 2024 poprvé káva připlula do ČR lodí, což umožnilo snížit ekologickou stopu tohoto transportu. Tato káva je nejen výjimečná svou chutí, ale také svou misí. Každý šálek je krokem k ochraně sumaterských deštných pralesů (více na www.kukang-coffee.org).

V březnu proběhl intenzivní monitoring v Thajsku, kde Kukang tým dokumentoval rozsah využívání outloňů a dalších druhů divokých zvířat jako atrakcí pro turisty. Průzkum odhalil nejrůznější případy držení divokých zvířat a jejich nabízení turistům k pobavení za peníze, včetně outloňů.

Loňský rok byl úspěšný také v boji proti pašerákům a nelegálnímu obchodu se zvířaty. Týmu vyšetřovatelů se podařilo chytit čtyři pašeráky a zabavit jim celkem 1 405 ohrožených zvířat, z toho 1 354 **karetek novoquinejských** (*Carettochelys insculpta*), **siamangy** (*Symphalangus syndactylus*), **gibony** (*Hylobates agilis*, *Hylobates lar*), **outloňe váhavého** (*Nycticebus coucang*), **karety obrovské** (*Chelonia mydas*) a další zvířata.

KIMBOZA FOREST GECKO PROJECT

V rezervaci Kimboza se i v letošním roce kladl největší důraz na čištění fragmentu lesa od invazní dřeviny **cedrely vonné** (*Cedrela odorata*). Dále strážci, studenti a dobrovolníci vytvářeli a udržovali proluky proti šíření případných požárů v lese. Nedílnou součástí projektu je i pěstování sazenic původních dřevin v tzv. školkách. Mezi hlavní z nich patří pandán (*Pandanus rabaiensis*), na kterém **gekoni modří** (*Lygodactylus williamsi*) výlučně žijí. Do projektu se nově zařadila další aktivita, konkrétně chov včel v úlech. Včely opylují původní dřeviny, a tak napomáhají jejich šíření v rezervaci. Pro místní zapojené obyvatele jsou včelstva zdrojem medu a přivýdělnku za jeho prodej. Zoo Liberec projekt na ochranu gekona modrého podpořila finančně, přispěla na mzdy lesních strážců.

PROJEKTY PODPOŘENÉ ZOO LIBREC

ČESKÁ KOALICE NA OCHRANU BIODIVERZITY (CCBC)

Koalice sdružuje organizace a projekty, které se věnují ochraně biodiverzity a udržitelnému rozvoji u nás i po celém světě. Nedílnou součástí CCBC jsou osvětové a vzdělávací aktivity pro děti i dospělé. (ccbc.cz)

ECOSYSTEM IMPACT FOUNDATION

Ochrana ostrovních ekosystémů se zaměřením na mořské želvy a ptactvo v oblasti souostroví Pulau Banyak a ostrova Simeulue v Indonésii. (ecosystemimpact.com)

FIFAN FOUNDATION

Vývoj strategií pro adaptaci a mitigaci při řešení dopadů změny klimatu, ochrana mořských ekosystémů a druhů, spolupráce s rybářskými komunitami. (fifanfoundation.org/)

KIMBOZA FOREST GECKO PROJECT

Ochrana endemického a kriticky ohroženého gekona modrého ve východní Tanzanii.

LESTARI

Ochrana a výzkum ohrožených druhů a ekosystémů v jihovýchodní Asii (Indonésie, Filipíny). Vzdělávání a propojování lidí se zájmem o udržitelný rozvoj a ochranu přírody. (protectingnature.org)

PHILIPPINE EAGLE FOUNDATION

Ochrana a výzkum kriticky ohroženého orla opičího, reforestace a spolupráce s místními komunitami na Filipínách. (philippineeaglefoundation.org/)

SNOW LEOPARD TRUST

Lepší porozumění ohroženého levharta sněžného a jeho ochrana ve spolupráci s komunitami, které sdílejí jeho přirozené prostředí. (snowleopard.org/)

TALARAK

Komplexní ochrana, výzkum a vzdělávání se zaměřením na endemity Visayánských ostrovů na Filipínách. (talarak.org)

THE BULINDI CHIMPANZEE & COMMUNITY PROJECT

Ochrana divokých šimpanzů na nechráněném území v Ugandě ve východní Africe prostřednictvím spolupráce s místními komunitami. (bulindichimpanzees.org)

THE FOREST COLLECTIVE

Ochrana a obnova tropických lesů prostřednictvím výzkumu, vzdělávání a osvěty ve Středoafričské republice se zaměřením na problém odlesňování, lov a obchod s volně žijícími živočichy. (theforestcollective.org/)

THE KUKANG RESCUE PROGRAM

Ochrana outloňů, vzdělávání a boj proti nelegálnímu obchodu s divokými zvířaty a práce s místními komunitami na Sumatře. (kukang.org)

EDIČNÍ A PUBLIKAČNÍ ČINNOST

Následující řádky jsou věnovány přehledu vědecké, publikační, odborné a vzdělávací činnosti zaměstnanců Zoo Liberec za rok 2024.

VĚDECKÉ PUBLIKACE PRACOVNÍKŮ ZOO LIBREC

Rakotoarivelo A. R., Rambuda T., Taron U. H., Stalder G., O'Donoghue P., **Robovský J.**, Hartmann S., Hofreiter M., Moodley Y. (2024): *Complex patterns of gene flow and convergence in the evolutionary history of the spiral-horned antelopes (Tragelaphini)*. Molecular Phylogenetics and Evolution, 198: 108131. <https://doi.org/10.1016/j.ympev.2024.108131>

Mason, B., Cervena, B., Frias, L., Goossens, B., Hasegawa, H., Keuk, K., ... **Petrželková, K. J.**, MacIntosh, A. J. (2024): *Novel insight into the genetic diversity of strongylid nematodes infecting South-East and East Asian primates*. Parasitology, 151(5), 514–522.

POPULÁRNĚ-NAUČNÉ PUBLIKACE PRACOVNÍKŮ ZOO LIBREC

Kovářová E., Peš T., **Robovský J.** (2024): *Občanská ochrana. Když může pomoci každý*. Vesmír, 103(3): 172–174.

Viček J., Štefka J., **Robovský J.** (2024): *Obnova populací. Víme jak na to?* Vesmír, 103(1): 24–27 a reakce (6): 321.

Abdul Rahman R., Amey T., Ballamu F., Benson S., Braz J., Chea P., Cuon C. T., Dichaves J., Dunbar S., Gearheart G., Glue M., Hamann M., **Hemelíková A.**, Hennicke J., Hien B. T. T., Inoguchi E., Ith S. O., Joseph J., Linn N. N., Long S. L., Lontoh D., Mast R., Lin S. M. N. N., Mortimer J. A., Myint K., Ngan N. L. T., Nishizawa H., Oo M. T., Pakiding F., Pilcher N., Putra K. S., Reischig T., Rog S., Sem S., Srisiri S., Tak C., Tiong R. H. Y., Tiwari M., Trono R., Tum S., Zai M., Zohar K., **Zoubek P.** (2024): *Sea Turtles of Southeast Asia*. SWOT Report.

Instalování fotopasti, zdroj: Kukang ▲

Slon pralesní, Save-elephants ▲

Philippine Eagle Foundation ▲

Jeřábí život, autor: D. Boucný ▲

CCBC – kampaň Pastí na ptáky, autor: S. Honzík ▲

SEZNAM KONFERENCÍ A ODBORNÝCH SEMINÁŘŮ S ÚČASTÍ PRACOVNÍKŮ ZOO LIBEREC

MEZINÁRODNÍ KONFERENCE

International Sea Turtle Symposium (Pattaya, Thajsko)

Adéla Hemelíková

prezentace: *Which turtle, and where? Community survey and satellite telemetry in Sumatra, Indonesia, to support protection at sea*

EAZA Conservation Forum (Ostrava, ČR)

Adéla Hemelíková, Markéta Ticháčková, Júlia Hanuliaková

poster: *Life4Zoo (J. Hanuliaková)*

workshop: *The design process for conservation breeding facilities (J. Hanuliaková)*

Citizen Science in Conservation and Research Symposium and Workshop (Bayawan, Filipíny)

Adéla Hemelíková, David Nejedlo

EAZA Annual Conference (Lipsko, Německo)

Luboš Melichar, Jan Hanel, Petra Hnidová, Dorota Gremlicová, Jan Robovský, Júlia Hanuliaková

prezentace: *Koordinátor EEP – takin čínský* (L. Melichar)

prezentace: *Koordinátor EEP – zebra bezhřívá* (L. Melichar)

prezentace: *A brief overview of some of the peculiarities of the (golden) takin* (J. Robovský)

poster: *Life4Zoo* (J. Hanuliaková)

EAZA Midyear Meeting Caprinae TAG (Besançon, Francie)

Luboš Melichar, Jan Robovský

prezentace: *Koordinátor EEP – takin čínský* (L. Melichar)

WAZA Annual Conference (Sydney, Austrálie)

David Nejedlo, Júlia Hanuliaková

poster: *Life4Zoo* (J. Hanuliaková)

NÁRODNÍ AKCE (UCSZOO, ČR)

UCSZOO – Setkání Komise pro chov divokých koňovitých (Hodonín) – Luboš Melichar

UCSZOO – Setkání Komise pro chov antilop (Hodonín)
Luboš Melichar

UCSZOO – Setkání Komise pro chov žiraf (Hodonín)
Luboš Melichar

UCSZOO – Setkání Komise pro chov ovcí a koz (Olomouc) – Luboš Melichar

UCSZOO – Setkání koordinátorů s řediteli zoologických zahrad (Ostrava)

Luboš Melichar – prezentace: *Zpráva o činnosti odborných komisí*

UCSZOO – Setkání Komise pro in situ projekty a Komise ochrany fauny ČR a SR (Hodonín)

Adéla Hemelíková, Markéta Ticháčková, David Nejedlo
prezentace: *Ochrana orlů opičích a spolupráce s Philippine Eagle Foundation na Filipínách* (A. Hemelíková)

UCSZOO – Setkání Komise pro starosvětské primáty

(Ostrava) Petra Bolechová – prezentace: *Stavy a novinky u OWM 2023, vícedruhové expozice*

UCSZOO – Setkání Komise pro výživu (Ústí nad Labem)

Petra Bolechová – prezentace: *Výživa obojživelníků a plazů*

UCSZOO – Setkání Technické komise (Olomouc)

Radim Špringl, Tomáš Nejedlý, Júlia Hanuliaková
poster: *Life4Zoo* (J. Hanuliaková)

UCSZOO – Setkání Technické komise (Hluboká n/V)

Radim Špringl, Tomáš Nejedlý, Stanislava Kalinová

UCSZOO – Setkání Ekonomické komise (Jihlava)

Romana Zajdová, Karolína Štillerová a Gabriela Fridrichová

UCSZOO – Setkání marketingové a vzdělávací komise

(Vlašim) Marta Dostálová, Petra Lieskovská, Gábina Volná, Klára Baláková, Alice Hudcová, Leoš Havle

Presentation: *Detektivem v zoo - venkovní hra* (A. Hudcová)

Presentation: *Grafické minimum pro marketéry v zoo* (K. Baláková)

Zoologické dny (Ostrava) Markéta Ticháčková

Schůze Slezské ornitologické společnosti (Ostrava)

Markéta Ticháčková – prezentace: *Zajímavosti ze života jeřábů ve světě a ve Slezsku*

Valná hromada UCSZOO (Liberec)

David Nejedlo, Júlia Hanuliaková

prezentace: *Historie, současnost a blízká budoucnost Zoo Liberec* (J. Hanuliaková)

Konference Podíl zoologických zahrad při environmentálním vzdělávání, výchově a osvětě (Ostrava)

prezentace: *Jak být zodpovědným turistou* (P. Bolechová)

Konference německé pracovní skupiny na ochranu jeřába popelavého „Kranichschutz Deutschland“ (Sögel, Německo) Markéta Ticháčková

Mezinárodní konference ochrany genofondů (Dvůr

Králové nad Labem) Markéta Ticháčková

prezentace: *Sledování jeřábů popelavých pomocí GPS-GSM vysílačů*

VÝZKUMNÉ PROJEKTY PRACOVNÍKŮ ZOO LIBEREC

Název projektu:

Zvyšování efektivity managementu a ochrany mořských želv na Sumatře (kareta pravá – *Eretmochelys imbricata*, kareta obrovská – *Chelonia mydas*)

Vyzkumníci:

A. Hemelíková, P. Zoubek, T. Ouhel, T. R. Ferasyi, N. Fadli, Awaluddin, W. Sari, Ch. M. Hof, K. Riskas

Instituce:

ČZU Praha, **Zoo Liberec**, Universitas Syiah Kuala Banda Aceh

Název projektu:

Ochrana zebry bezhřívě (*Equus quagga borensis*)

Vyzkumníci:

L. Melichar, J. Robovský

Instituce:

Zoo Liberec, Jihočeská univerzita

Název projektu:

Role bakteriofágů na formování střevní mikrobioty u primátů

Vyzkumníci:

K. J. Petrželková

Instituce:

ÚBO AV ČR, **Zoo Liberec**

JINÉ VÝKONY A AKTIVITY ORGANIZACE

ČLENSTVÍ PRACOVNÍKŮ ZOO LIBEREC V ODBORNÝCH A VĚDECKÝCH SKUPINÁCH

MVDr. David Nejedlo

- Předseda komise MŽP pro zoologické zahrady
- EAZA Technical Assistant Committee
- Člen rady USZOO

Ing. Luboš Melichar

- Koordinátor EEP: zebra bezhřívě (*Equus quagga borensis*),
- Koordinátor EEP: takin čínský (*Budorcas taxicolor bedfordi*)
- Člen komise EEP: osel somálský (*Equus africanus somaliensis*)
- Člen komise EEP: antilopa koňská (*Hippotragus equinus*)
- Člen komise EEP: nyala nížinná (*Tragelaphus angasii*)
- Člen komise EEP: koza šrouborohá (*Capra falconeri*)
- Člen komise EEP: nahur modrý (*Pseudois nayaur*)
- Člen komise EEP: urial bucharský (*Ovis vignei boharensis*)

Ing. Petra Bolechová, Ph.D.

- Koordinátorka UCSZOO: výživa zvířat, starosvětští primáti
- Členka: Species Committee – Nomascus Gibbon EEP
- Členka: Hamadryas Baboon EEP
- Členka: Black Lemur EEP

Ing. Dorota Gremlicová,

- Členka více komisí UCSZOO: malé kočky, velké kočky, ploutvonožci, výživa zvířat, legislativa
- Členka: Species Committee Lion EEP
- Členka: Red Panda EEP
- Členka: Margay EEP
- Výzkumný poradce: Amur Tiger EEP, Sumatran Tiger EEP
- Místopředseda: Small Mammal TAG (*Hystricomorpha*)

Ing. Jan Hanel, Ph.D.

- Předseda EAZA Raptor TAG
- Vedoucí ESB (European Studbook) pro orla královského (*Aquila heliaca*)
- Člen komise EEP: orel mořský (*Haliaeetus albicilla*)
- Člen komise EEP: amazoňan zelenolící (*Amazona viridigenalis*)
- Člen komise EEP: zoborožec hrubozobý (*Ceratogymna atrata*)

Ing. arch. Júlia Hanuliaková

- WAZA Environmental Sustainability Sub-Committee

Mgr. Adéla Hemelíková

- Asia-Pacific Marine Turtle Genetic Working Group
- International Sea Turtle Society
- Indonesia Sea Turtle Working Group
- Sea Turtle Working Group Aceh

MgA. Barbara Tesařová

- EAZA Conservation Education Committee

Mgr. Klára Judita Petrželková, Ph.D.

- Redakční rady: Gazella, International Journal of Primatology
- Členka: Česká mikrobiomová společnost, International Primatological Society

RNDr. Jan Robovský, Ph.D.

- Species Committee of the Urial EEP
- Redakční rady: časopisy Vesmír, Lynx, Gazella

Ing. Pavel Zoubek

- IUCN SSC: Asian Species Action Partnership
- Asia-Pacific Marine Turtle Genetic Working Group
- International Sea Turtle Society

Mgr. Tomáš Ouhel

- IUCN SSC: Asian Songbird Trade Specialist Group
- Conservation Committee of Asian Society for Innovation and Policy

Mgr. Markéta Ticháčková

- IUCN SSC Crane Specialist Group
- European Crane Working Group (ECWG)
- Koordinátorka barevného značení jeřábů v ČR

STUDENTSKÉ PRÁCE VE SPOLUPRÁCI SE ZOO LIBEREC

BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Maharani S.

Morphometric characteristics of green turtle hatchlings (Chelonia mydas) on Bangkaru Island, Banyak Islands, Aceh Singkil District

– vedoucí práce: Adéla Hemelíková

Svatošová T.

Dynamika vztahů uvnitř samčí skupiny lemurů v průběhu chovatelského roku

– ČZU Praha, vedoucí práce: Petra Bolechová

Bisová B.

Potravní kompetice u primátů

– ČZU Praha, vedoucí práce: Petra Bolechová

Poldauf L.

Strategie trávení u herbivorních hlodavců

– ČZU Praha, vedoucí práce: Petra Bolechová

DIPLOMOVÉ PRÁCE

Mimrová D.

Bakteriofágy primátů a jejich interakce se společenstvem střevních bakterií

– Masarykova univerzita, vedoucí práce: Klára J. Petrželková

Vondráčková L.

Variace potravního chování u lvů v závislosti na technice krmení

– ČZU Praha, vedoucí práce: Petra Bolechová

DOKTORSKÉ VEDENÍ

Mason B.

A wormy world: exploring strongylid infections in wild primates following disease emergence in mountain gorillas

– Masarykova univerzita, vedoucí práce: Klára J. Petrželková

OSTATNÍ STUDENTSKÉ PRÁCE

Kadlečíková E.

Chov levhartů v liberecké zoo

– závěrečná ročníková práce, ZŠ U Školy 222/6, Liberec
– vedoucí práce: Petra Bolechová

Kmínková K.

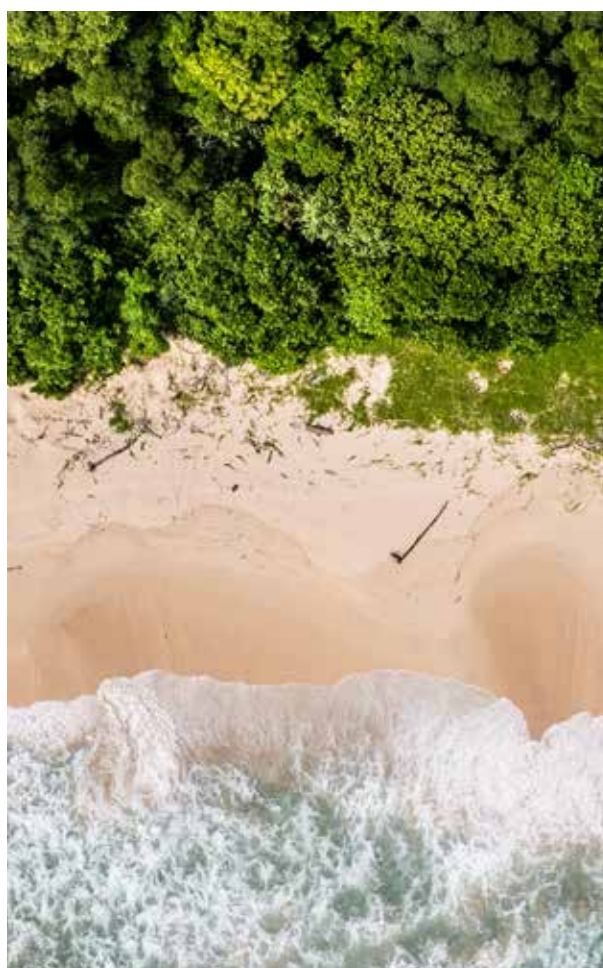
Chov šimpanzů v liberecké zoo

– závěrečná ročníková práce, ZŠ U Školy 222/6, Liberec
– vedoucí práce: Petra Bolechová

Klimszová L.

Hodnocení welfare slonů indických chovaných v zoologických zahradách České republiky

– Vyšší odborná škola PRIGO
– vedoucí práce: Petra Bolechová

NATURE CONSERVATION AND ZOO LIBEREC

Mgr. Adéla Hemelíková

Nature conservation has an essential place in Liberec Zoo. As a modern zoological garden, Zoo Liberec strives to be as active as possible in conservation and research. Conservation projects and activities develop and expand every year. These initiatives are made possible also thanks to Zoo Liberec's visitors - 2 CZK from each sold ticket goes to an in situ fund used to finance conservation projects. In 2024, a total of CZK 385,848 was raised.

In 2024, the close cooperation continued with the Philippine Eagle Foundation (PEF) in the Philippines to protect the **Philippine eagle** (*Pithecophaga jefferyi*), and with FIFAN and the Ecosystem Impact Foundation in Sumatra, Indonesia, under the Czech non-profit Lestari, which focuses on the protection of marine ecosystems and species. A new collaboration was also established with a team of zoologists from the Czech University of Life Sciences in Prague, focusing on the conservation of forest clearings and forest elephants in Congo. Support was newly given to The Forest Collective, which conducts conservation and research in Dzanga Sangha National Park in the Central African Republic, focusing on primates and pangolins. Support was also renewed for the Snow Leopard Trust, protecting the **snow leopard** (*Panthera uncia*) in Central Asia.

Through cooperation with PEF, key activities were carried out in 2024 to save the critically endangered Philippine eagle, of which only 300–400 pairs remain in the wild. The partnership was formalized by signing a memorandum of long-term collaboration. As part of ex situ conservation efforts, Zoo Liberec provided two PEF employees with specialized training in artificial insemination, egg incubation, and chick rearing. In autumn, Jan Hanel, the bird curator and zoologist in Liberec Zoo traveled to the Philippines to assist during the breeding season. One chick was successfully hatched through artificial insemination—only the eighth ever born using this method since the organization was founded in 1987. The activities were documented in a short documentary titled "Hope for the King of the Skies" by director Michal Gálík. Special thanks go to the Ministry of Foreign Affairs and the Czech Embassy in Manila.

Zoo Liberec has been actively involved in nature conservation in Indonesia for a long time. These activities are carried out in cooperation with the Czech organization Lestari and the Indonesian organizations Ecosystem Impact and the FIFAN Foundation. You can read more about their joint activities in the section dedicated to the organization Lestari. Another initiative led by Zoo Liberec in Indonesia is marine turtle research (*Chelonia*) in Sumatra. This research is conducted in cooperation with Syiah Kuala University, the Czech University

of Life Sciences in Prague, the Asia-Pacific Marine Turtle Genetic Working Group, and the Turtle Use and Trade Initiative (WWF). While in previous years the focus was primarily on data collection (genetic research, satellite telemetry tracking), in 2024 the emphasis shifted to genetic sample analysis and planning further research activities. Educational efforts also continued—two workshops on marine turtle conservation and research were organized for students from Syiah Kuala University (Banda Aceh) and Andalas University (Padang). In 2024, Liberec field zoologists also achieved another success in the fight against illegal trade in marine turtles in Sumatra. In cooperation with Indonesian colleagues and zoologists from Ostrava Zoo, they managed to arrest and sentence two poachers of these reptiles.

Special thanks and recognition belongs to Plavý Elementary School, which organized an environmentally-friendly school market. Through the sale of handmade products, the students managed to raise CZK 19,422, which was donated to support the conservation and research of forest elephants in Congo, led by a team of zoologists from the Czech University of Life Sciences in Prague. The students prepared a rich program that included a theatre performance and shared a wealth of information about elephants and their protection.

An important part of Zoo Liberec's conservation efforts is educational outreach. Last year, continued to work together with the Czech Coalition for Biodiversity Conservation (CCBC). Thanks to a contribution from the Ministry of the Environment (MŽP) to zoological gardens, an educational video about common cranes was produced. The video is part of the CCBC's online library and can also be viewed by visitors at the Zoo Cinema at the zoo.

The ministry's contribution also supported, in collaboration with CCBC, the organization of a nature film festival titled Let Us Be Surprised. The festival was attended by 325 students from nine Liberec schools.

On behalf of the entire Research and Nature Conservation Department at Zoo Liberec, we would like to thank everyone who contributes to the running of the zoo. Without a stable, skilled, and supportive team, Zoo Liberec would not be able to engage in conservation on such a scale. We also extend our thanks to all our partners who collaborate with us on conservation and research activities.

ZOO LIBEREC ACTIVELY COOPERATES ON THE FOLLOWING PROJECTS

REINTRODUCTION OF THE BEARDED VULTURE TO THE WILD

Zoo Liberec has been involved in the reintroduction program for the **bearded vulture** (*Gypaetus barbatus*) since 2002. In 2024, two bearded vulture chicks were successfully bred. One was released into the wild in Spain—making it the 14th chick from Liberec to be reintroduced to European nature. The second was tran-

ssired to Tierpark Berlin for breeding purposes. Sadly, the male bearded vulture Pišta, aged 40, who fathered several chicks, passed away in 2024. A new breeding pair will be formed to continue efforts in breeding and reintroduction. More details can be found in the chapter from the zoological department.

LESTARI

Zoo Liberec and the Lestari Foundation have been working long-term in the Pulau Banyak archipelago. The island with the richest biodiversity in the area is Bangkaru, whose protection is supported by Zoo Liberec and Lestari in cooperation with the local organization Ecosystem Impact Foundation. The flagship species of the island are **green sea turtles** (*Chelonia mydas*) and **leatherback turtles** (*Dermochelys coriacea*), which nest there. The island is also home to the critically endangered **Nias myna** (*Gracula robusta*) and many other threatened or endemic species. Last year, regular beach and rainforest monitoring was expanded to include data collection through camera traps and audio recorders. A set of visitor regulations and a structured entry system for tourists were also introduced, accompanied by training for local tourist resorts and guides. These new measures help foster sustainable tourism in the area and create new job opportunities for local communities. The basecamp on Bangkaru was equipped with solar panels to reduce the logistical demands of operation (such as fuel and water transport) and to minimize the environmental impact. Several Indonesian students from Syiah Kuala University also joined the conservation efforts on Bangkaru Island. Further conservation activities took place across the Pulau Banyak archipelago in cooperation with the local organization FIFAN. English lessons in the village of Haloban were supported by two volunteers from Palacký University. Training sessions for local fishers on maritime safety were conducted, and a satellite communication system was introduced to improve safety at sea. The Marine Response Unit, established by FIFAN, handled a case of a lost dugong calf, which was successfully rehabilitated and released back into the ocean after several days. FIFAN also assisted in the arrest of sea turtle poachers and rehabilitated and released four green sea turtles back into the wild. Finally, intensive negotiations were held with local government, the Nature Conservation Agency, and the Ministry of Marine Affairs concerning protection and spatial planning in the Pulau Banyak area. Permits for marine monitoring and ecosystem rehabilitation were also being prepared.

MANELESS ZEBRA CONSERVATION

Progress continued on administrative preparations for an official partnership necessary for further action to save this endangered taxon.

SAVE-ELEPHANTS

The main activity of the organization continues to focus on the Tsoulou Reserve in southern Congo. In cooperation with a local conservation officer from the go-

vernment, biomonitoring of the reserve and its wider surroundings is ongoing. The organization also assists local communities in neighboring villages by teaching them how to protect their crops from elephants. In both the reserve and nearby areas, regular volunteer efforts are organized to remove invasive water hyacinths from two different karst watercourses—an ecological threat to biodiversity.

Camera traps and direct observations are used to further monitor elephant presence, and the group cooperates with local authorities to combat poaching in the area. In August and September, Save-Elephants participated in a rescue mission to save an orphaned elephant calf in Brazzaville. Unfortunately, despite their efforts, the mission was ultimately unsuccessful.

As part of outreach and fundraising for the future development and protection of the reserve, Czech artists and cultural icons traveled to the Republic of Congo to help draw public attention to the organization's work. In February 2024, an expedition and documentary filming took place with rapper Ben Cristovao. In September, eight young painters traveled to Congo, and their works will be auctioned off for charity.

In 2024, the organization also acted as an initiator and partner in a project in southern Chad, supported by a grant from the Czech Development Agency (a so-called small local project). In three farming and herding communities along the Logone River, members assisted in the further development of electric barriers to protect 60 hectares of crops from hippopotamus damage, and helped establish community goat farms for women from the area's two main ethnic groups.

At the national and international level, the organization was actively involved in many educational and outreach events for children and the general public (including within CCBC). In meetings with the WWF regional coordinator for forest elephant conservation, the organization contributed to the creation of action plans for coexistence between local communities and elephants in Central Africa, as well as responses to discoveries of orphaned elephant calves.

CRANE LIFE

In 2024, the Crane Life project focused more closely on the monitoring of the **common crane** (*Grus grus*) in six areas across three regions of the Czech Republic. In Silesia, nesting success was monitored using camera traps. Out of six monitored sites, only two were successful, each producing one fledged chick. One of the chicks was equipped with a transmitter, and in the second successful case, researchers managed to catch a molting adult male. In South Bohemia, for the first time, two siblings were fitted with transmitters. In Šumava, a nest was found and a fledged chick was documented. In the Frýdlant region, the project focused on a site slated for wind turbine construction, where the movement of a crane family was recorded. Findings from crane monitoring also contributed to the protection of valuable habitats in the Česká Lípa region, where plans for a bypass

near the village of Zahrádky were ultimately cancelled. That location was home to the oldest color-ringed crane in the Czech Republic (22 years old), but sadly, both of its chicks were preyed upon. A crane that received a transmitter in 2020 attempted to nest for the first time—unfortunately at an unsuitable revitalized pond, where the pair lost their eggs shortly after laying. A replacement clutch was laid in a dry forest on a hill, but it too was lost to predation. In total, seven cranes were fitted with GPS-GSM transmitters in 2024.

TALARAK FOUNDATION

In the past year, the Talarak Foundation achieved significant successes in the conservation of endangered species and in promoting sustainable land management in the Philippines. As part of its breeding program, the organization successfully reared three Visayan hornbill (*Rhabdotorrhinus waldeni*) chicks—the highest number of offspring of this critically endangered species ever raised in a single year.

In the Bayawan Reserve, the first generation of **Visayan spotted deer** (*Rusa alfredi*) was born to individuals that had previously been released as part of a reintroduction program. On the island of Mindoro, a new conservation program was launched for the endemic **Oliver's warty pig** (*Sus oliveri*), which includes measures to prevent the spread of African swine fever, a disease that continues to threaten wild pig populations in the Philippines. Meanwhile, nine critically endangered **Negros fruit doves** (*Ptilinopus arcanus*), released into the Bayawan Reserve in 2022, are thriving in the wild. The organization expanded the Negros Forest Park with two new reptile exhibits and launched new educational programs for children and families. In cooperation with Zoo Liberec, Zoo Olomouc, and Tomas Bata University in Zlín (UTB Zlín), a Citizen Science workshop was organized. Throughout the year, the foundation hosted research and study programs for students from around the world. The organization also continued its close collaboration with local communities and farmers, focusing on supporting sustainable crop cultivation and eco-friendly land use. It encouraged the production of local goods, such as banana chips. As part of its outreach efforts, the foundation launched an African swine fever prevention campaign, which was implemented nationwide in cooperation with government institutions.

CZECH COALITION FOR BIODIVERSITY CONSERVATION (CCBC)

In 2024, the CCBC carried out a variety of educational and awareness-raising activities focused on nature conservation. A highlight was the "Let Us Be Surprised" nature film festival, which included themed discussions with experts. Over nine days, the festival was held in five cities: Pardubice, Prague, České Budějovice, Opava, and Liberec - with short documentary projections and talks attended by 2,230 elementary students. CCBC also produced five educational videos for children and teachers as part of its online school library program, promoting

environmental awareness. Another key project was the "Bird Traps" campaign to protect birds from urban hazards, accompanied by an artistic music video made in collaboration with leading artists. CCBC organized several conferences, project days, and expert lectures at the so-called "Spring of Knowledge center" center, and it actively participated in outreach events in schools and zoos to highlight biodiversity conservation.

THE KUKANG RESCUE PROGRAM

The new Kukang School, which was officially opened in 2023, is now fully operational, offering English and environmental education classes three times a week. The school currently has 44 students, and the teaching team was expanded with two new teachers. For preschool children, interactive education continues as part of the Education4Conservation program, in which the Kukang School has been a member since the very beginning. At the end of 2024, construction began on a multifunctional hall for children, which will serve not only as a classroom but also as a venue for community events and reading activities.

Field activities include installing camera traps and monitoring nocturnal wildlife in areas where the Kukang Program sources its conservation coffee. In addition to the existing monitoring sites in Kuta Male and Bandar Baru, a new area called Basukum was added—where the Kukang Program previously supported the construction of Thomas's School, so-called "The School at the End of the World." In Basukum, alongside regular English and environmental education, annual wildlife monitoring now takes place. Preliminary results show that the slow loris population in Kuta Male appears to be stable and sufficiently large, while the population in Bandar Baru is very low.

Throughout the year, the purchase and processing of Kukang conservation coffee from the Kuta Male area continued. In 2024, for the first time, the coffee was shipped to the Czech Republic by boat, which helped reduce the ecological footprint of its transport. This coffee is unique not only in flavor but also in mission—every cup is a step toward protecting Sumatran rainforests (more at www.kukang-coffee.org).

In March, an intensive monitoring mission in Thailand was conducted, during which the Kukang team documented the extent of slow loris and other wild animal exploitation as tourist attractions. The investigation uncovered numerous cases of wild animals being held and offered to tourists for entertainment in exchange for money—including slow lorises.

Last year also brought success in the fight against wildlife trafficking. The investigative team managed to capture four smugglers and confiscate a total of 1,405 endangered animals, including 1,354 **Papuan softshell turtles** (*Carettochelys insculpta*), **siamangs** (*Symphalangus syndactylus*), **gibbons** (*Hylobates agilis*, *Hylobates lar*), **slow lorises** (*Nycticebus coucang*), **green sea turtles** (*Chelonia mydas*), and other species.

KIMBOZA FOREST GECKO PROJECT

In the Kimboza Reserve, the main focus this year again was on clearing forest fragments of the invasive tree species **cedar** (*Cedrela odorata*). In addition, rangers, students, and volunteers created and maintained firebreaks to prevent the spread of potential forest fires. An integral part of the project also includes the cultivation of native tree seedlings in nurseries. Among the most important of these is *Pandanus rabaiensis*, which serves as the exclusive habitat for the critically endangered **blue gecko** (*Lygodactylus williamsi*).

A new component was added to the project this year: beekeeping in hives. The bees pollinate native tree species, thus supporting their spread within the reserve. For local residents involved in the project, the beehives provide honey and a source of income through its sale. Zoo Liberec supported the blue gecko conservation project financially, contributing funds to cover salaries for forest rangers.

PROJECTS SUPPORTED BY ZOO LIBEREC

Czech Coalition for Biodiversity Conservation (CCBC)
A coalition of organizations and projects committed to biodiversity conservation and sustainable development, including education and awareness-raising activities. (ccbc.cz)

ECOSYSTEM IMPACT FOUNDATION

Conservation of island ecosystems with a focus on marine turtles and birds in Pulau Banyak and Simeulue, Indonesia. (ecosystemimpact.com)

FIFAN FOUNDATION

Developing climate change adaptation and mitigation strategies, protecting marine ecosystems and species, and cooperating with fishing communities. (fifanfoundation.org/)

KIMBOZA FOREST GECKO PROJECT

Protection of the critically endangered blue gecko in eastern Tanzania.

LESTARI

Conservation and research of endangered species and ecosystems in Southeast Asia (Indonesia, Philippines), with a focus on education and sustainable development. (protectingnature.org)

PHILIPPINE EAGLE FOUNDATION

Protection and research of the critically endangered Philippine eagle, reforestation, and community cooperation in the Philippines. (philippineeaglefoundation.org/)

SNOW LEOPARD TRUST

Research and protection of the endangered snow leopard in collaboration with local communities in its natural habitat. (snowleopard.org/)

TALARAK FOUNDATION

Comprehensive conservation, research, and education focusing on Visayan island endemics in the Philippines. (talarak.org)

THE BULINDI CHIMPANZEE & COMMUNITY PROJECT

Protecting wild chimpanzees in unprotected areas of Uganda through local community engagement. (https://bulindichimpanzees.org)

THE FOREST COLLECTIVE

Conservation and restoration of tropical forests in the Central African Republic through research, education, and advocacy, with a focus on deforestation, poaching, and wildlife trade. (theforestcollective.org/)

THE KUKANG RESCUE PROGRAM

Conservation of slow lorises, education, fighting wildlife trafficking, and community work in Sumatra. (www.kukang.org)

RESEARCH AND EDUCATION AT ZOO LIBEREC

The following lines are devoted to an overview of the scientific, publishing, professional and educational activities of the staff of the Liberec Zoo for the year 2024.

SCIENTIFIC PUBLICATIONS OF ZOO LIBEREC STAFF

Rakotoarivelo A. R., Rambuda T., Taron U. H., Stalder G., O'Donoghue P., **Robovský J.**, Hartmann S., Hofreiter M., Moodley Y., 2024. *Complex patterns of gene flow and convergence in the evolutionary history of the spiral-horned antelopes (Tragelaphini). Molecular Phylogenetics and Evolution. 198: 108131, https://doi.org/10.1016/j.ympev.2024.108131.*

Mason, B., Cervena, B., Frias, L., Goossens, B., Hasegawa, H., Keuk, K., ... **K. J. Petrzalkova** & MacIntosh, A. J. 2024. *Novel insight into the genetic diversity of strongylid nematodes infecting Southeast and East Asian primates. Parasitology, 151(5), 514-522.*

POPULAR EDUCATIONAL PUBLICATIONS OF ZOO LIBEREC STAFF

Kovářová E., Peš T., **Robovský J.**, 2024. *When everyone can help. Vesmír 103(3): 172-174.*

Vlček J., Štefka J., **Robovský J.**, 2024. *Do we know how to do it? Universe 103(1): 24-27, and Response (6): 321.*

Rushan Abdul Rahman, Tom Amey, Ferdiel Ballamu, Scott Benson, Jinu Braz, Phallin Chea, Chu The Cuon, Jamie Dichaves, Stephen Dunbar, Geoffrey Gearheart, Matthew

Glue, Mark Hamann, **Adéla Hemelíková**, Johannes Henricke, Bui Thi Thu Hien, Emi Inoguchi, Srey Oun Ith, Juanita Joseph, Nyi Nyi Linn, Seh Ling Long, Deasy Lontoh, Roderic Mast, Salai Mon Nyi Nyi Lin, Jeanne A. Mortimer, Ko Myint, Nguyen Lam Thuy Ngan, Hideaki Nishizawa, Mo Thidar Oo, Fitryanti Pakiding, Nicolas Pilcher, Ketut Sarjana Putra, Thomas Reischig, Stefanie Rog, Sreithay Sem, Sirawich Srisiri, Chandara Tak, Regine Hui Yi Tiong, Manjula Tiwari, Romeo Trono, Sopheap Tum, Meriussoni Zai, Kartika Zohar, and **Pavel Zoubek**. 2024. *Sea Turtles of Southeast Asia*. SWOT Report.

LIST OF CONFERENCES AND PROFESSIONAL SEMINARS WITH PARTICIPATION OF ZOO LIBEREC STAFF

International Sea Turtle Symposium (Pattaya, Thailand): **Hemelíková Adéla**

Presentation: *Which turtle, and where? Community survey and satellite telemetry in Sumatra, Indonesia, to support protection at sea*: Hemelíková Adéla

Citizen Science in Conservation and Research Symposium and Workshop (Bayawan, Philippines) Hemelíková Adéla, Nejedlo David

EAZA Conservation Forum (Ostrava, Czech Republic)

Poster: *Life4Zoo* (Hanuliaková Júlia)

workshop: *The design process for conservation breeding facilities* (Hanuliaková Júlia)

EAZA Midyear meeting Caprinae TAG (Besancon, France):

Melichar Luboš, Jan Robovský

Presentation by *Chinese takin* (EEP coordinator): Luboš Melichar

EAZA Annual Conference (Leipzig, Germany)

Melichar Luboš, Hanel Jan, Hnidová Petra,

Gremlicová Dorota, Robovský Jan, Hanuliaková Julia

Presentation: *coordinator of EEP - Chinese takin*: Melichar Luboš

Presentation: *EEP coordinator - the maneless zebra*: Melichar Luboš

presentation: *A brief overview of some of the peculiarities of the (golden) takin*: Jan Robovský

poster: *Life4Zoo*: Hanuliaková Júlia

Conference of the German Working Group for the Protection of the Whooping Crane „Kranichschutz Deutschland“ (Sögel, Germany): Ticháčková Markéta

International Conference on the Conservation of Gene Pools (Dvůr Králové nad Labem, Czech Republic)

Ticháčková Markéta

Presentation: *tracking of Whooping Cranes using GPS GSM transmitters*

WAZA Annual Conference (Sydney, Australia)

Nejedlo David, Hanuliaková Júlia

Poster: *Life4Zoo*: Hanuliaková Júlia

UCSZOO (CZECH REPUBLIC)

General Assembly of UCSZOO (Liberec)

Nejedlo David, Hanuliaková Júlia

Presentation: *History, present and near future of the Liberec Zoo*: Hanuliaková Júlia

Meeting of the Wild Equine Breeding Commission (Hodonín): Melichar Luboš

Meeting of the Commission for breeding of antelopes (Hodonín): Melichar Luboš

Meeting of the Commission for Giraffe Breeding (Hodonín): Melichar Luboš

Meeting of the Commission for Sheep and Goat Breeding (Olomouc): Melichar Luboš

Meeting of coordinators with zoo directors (Ostrava): Melichar Luboš

Presentation: *report on the activities of the expert committees*

Meeting of the Commission for In Situ Projects and the Commission for the Conservation of Fauna of the Czech Republic and Slovakia (Hodonín):

Hemelíková Adéla, Ticháčková Markéta, Nejedlo David

Presentation: *conservation of monkey eagles and cooperation with the Philippine Eagle Foundation in the Philippines*: Hemelíková Adéla

Old World Primate Commission meeting (Ostrava)

Bolechová Petra

Presentations: *status and news at OWM 2023, Multi-species exhibitions*

Nutrition Commission meeting (Ústí nad Labem)

Bolechová Petra

Presentation: *nutrition of amphibians and reptiles*

Meeting of the Technical Commission (Olomouc)

Hanuliaková Júlia, Radim Špringl, Tomáš nejedlý

Poster: *Life4Zoo*: Hanuliaková Júlia

Meeting of the Technical Commission (Hluboká n. V.)

Radim Špringl, Tomáš Nejedlý, Stanislava Kalinová

Meeting of the Economic Commission (Jihlava)

Romana Zajdová, Karolína Štillerová and Gabriela Friedrichová

Meeting of the Marketing and Education (Vlašim)

Marta Dostálová, Petra Lieskovská, Gábina Volná, Klára Baláková, Alice Hudcová, Leoš Havle

Presentation: *Detective in the Zoo – an outdoor game* (A. Hudcová)

Presentation: *Graphic Essentials for Zoo Marketers* (K. Baláková)

CZECH REPUBLIC

Zoological Days (Ostrava)
Ticháčková Markéta

Meeting of the Silesian Ornithological Society (Ostrava)
Ticháčková Markéta
Presentation: curiosities from the life of cranes in the world and Silesia

Conference The role of zoos in environmental education, education and awareness (Ostrava)
Bolechová Petra
Presentation: How to be a responsible tourist

RESEARCH PROJECTS OF ZOO LIBEREC STAFF

Name of the project:

Enhancing the management and conservation effectiveness of sea turtles in Sumatra, species: common sea turtle (*Eretmochelys imbricata*), giant sea turtle (*Chelonia mydas*)

Researchers:

A. Hemelíková, P. Zoubek, T. Ouhel, T. R. Ferasyi, N. Fadli, Awaluddin, W. Sari, Ch. M. Hof, K. Riskas

Institutions:

ČZU Praha; **Zoo Liberec**; Universitas Syiah Kuala Banda Aceh

Name of the project:

Conservation of the fireless zebra (*Equus quagga borensis*)

Researchers:

L. Melichar, J. Robovský

Institutions:

Zoo Liberec, Jihočeská univerzita

Name of the project:

The role of bacteriophages in shaping the gut microbiota in primates

Researchers:

K. J. Petrželková

Institutions:

Ústav biologie obratlovců, AV ČR, **Zoo Liberec**

MEMBERSHIP IN PROFESSIONAL AND SCIENTIFIC GROUPS OF ZOO LIBEREC STAFF

MVDr. David Nejedlo

- Chairman of the Commission of the Minister of the Environment of the Czech Republic for Zoological Gardens
- member of the EAZA Technical Assistant Committee

Ing. Lubomír Melichar

- Keeper of the EEP studbook for the maneless zebra (*Equus quagga borensis*),
- Keeper of the EEP studbook for the Golden takin (*Budorcas taxicolor bedfordi*),
- Member of the EEP Commission – Somali donkey (*Equus africanus somaliensis*),
- Member of the EEP Commission – *Hippotragus equinus*,
- Member of the EEP Commission – *Tragelaphus angasii*,
- Member of the EEP Commission – *Capra falconeri*,
- Member of the EEP Commission – *Pseudois nayaur*,
- Member of the EEP Commission – *Ovis vignei bocharensis*

Ing. Petra Bolechová, Ph.D. - Coordinator of UCSZOO Commission for Animal Nutrition, Coordinator of UCSZOO Commission for Old World Primates, member of Species Committee Nomascus Gibbon EEP, member of Hamadryas Baboon EEP, member of Black lemur EEP

Ing. Dorota Gremlicová

- Member of the UCSZOO Commission for Small Cats
- Member of the UCSZOO Commission for Big Cats
- Member of the UCSZOO Commission for Pinnipeds
- Member of the UCSZOO Commission for Animal Nutrition
- Member of the UCSZOO Commission for Zoology and Legislation
- Member of the Species Committee Lion EEP
- Member of Red Panda EEP and Margay EEP
- Research Advisor Amur Tiger EEP and Sumatra Tiger EEP
- Vice-Chair Small Mammal TAG for Hystricomorpha

Ing. Jan Hanel, Ph.D.

- Chair EAZA Raptor TAG
- Head of the European Studbook ESB - European Studbook – Royal Eagle (*Aquila heliaca*);
- Member of the EEP Commission Sea Eagle (*Haliaeetus albicilla*), Green-tailed Amazona (*Amazona viridigenalis*), Rough-toothed Beaked Eagle (*Ceratokymna atrata*)

Ing. arch. Hanuliaková Júlia: member of WAZA Environmental Sustainability Sub-Committee

Mgr. Adéla Hemelíková

- Member of Asia-Pacific Marine Turtle Genetic Working Group
- Member of International Sea Turtle Society
- Member of Indonesia Sea Turtle Working Group
- Member of Sea Turtle Working Group Aceh

MgA. Barbara Tesařová

- Member of EAZA Conservation Education Committee

Mgr. Klára Judita Petrželková Ph.D.

- Member of the editorial board of Gazella
- Member of the editorial board of the International Journal of Primatology
- Member of the Czech Microbiome Society
- Member of the International Primatological Society

RNDr. Jan Robovský, Ph.D.

- Member of the Species Committee of the National EEP;
- Member of the editorial board of the journal Vesmír
- Member of the editorial board of the journal Lynx,
- Member of the editorial board of the journal Gazella

Mgr. Tomas Ouhel

- Member of IUCN SSC Asian Songbird Trade Specialist Group
- Member of Conservation committee of Asian Society for Innovation and Policy

Mgr. Markéta Ticháčková

- Member of IUCN SSC Crane Specialist Group,
- Member of European Crane Working Group (ECWG)
- Coordinator of crane colour marking in the Czech Republic

Ing. Pavel Zoubek

- Member of IUCN SSC Asian Species Action Partnership
- Member of Asia-Pacific Marine Turtle Genetic Working Group
- Member of International Sea Turtle Society

STUDENT THESES SUPERVISED BY ZOO STAFF

BACHELOR THESES OF STUDENTS IN COOPERATION WITH ZOO LIBEREC

Maharani S., Morphometric characteristics of green turtle hatchlings (*Chelonia Mydas*) on Bangkaru Island, Banyak Islands, Aceh Singkil District (thesis supervisor: **Hemelíková Adéla**)

Svatosova T. Dynamics of relationships within a male lemur group during the breeding year. ČZU Praha (thesis supervisor: **Bolechová Petra**)

Bisová B. Food competitiveness in primates. ČZU Praha (thesis supervisor: **Bolechová Petra**)

DIPLOMA THESES OF STUDENTS IN COOPERATION WITH ZOO LIBEREC

Mimrová D. Primate bacteriophages and their interaction with the gut bacterial community. Masaryk University (thesis supervisor: **Petrželková Klára**)

Vondráčková L. Variation of feeding behaviour in lions depending on feeding technique. ČZU Praha (thesis supervisor: **Bolechová Petra**)

SUPERVISION OF PHD STUDENTS

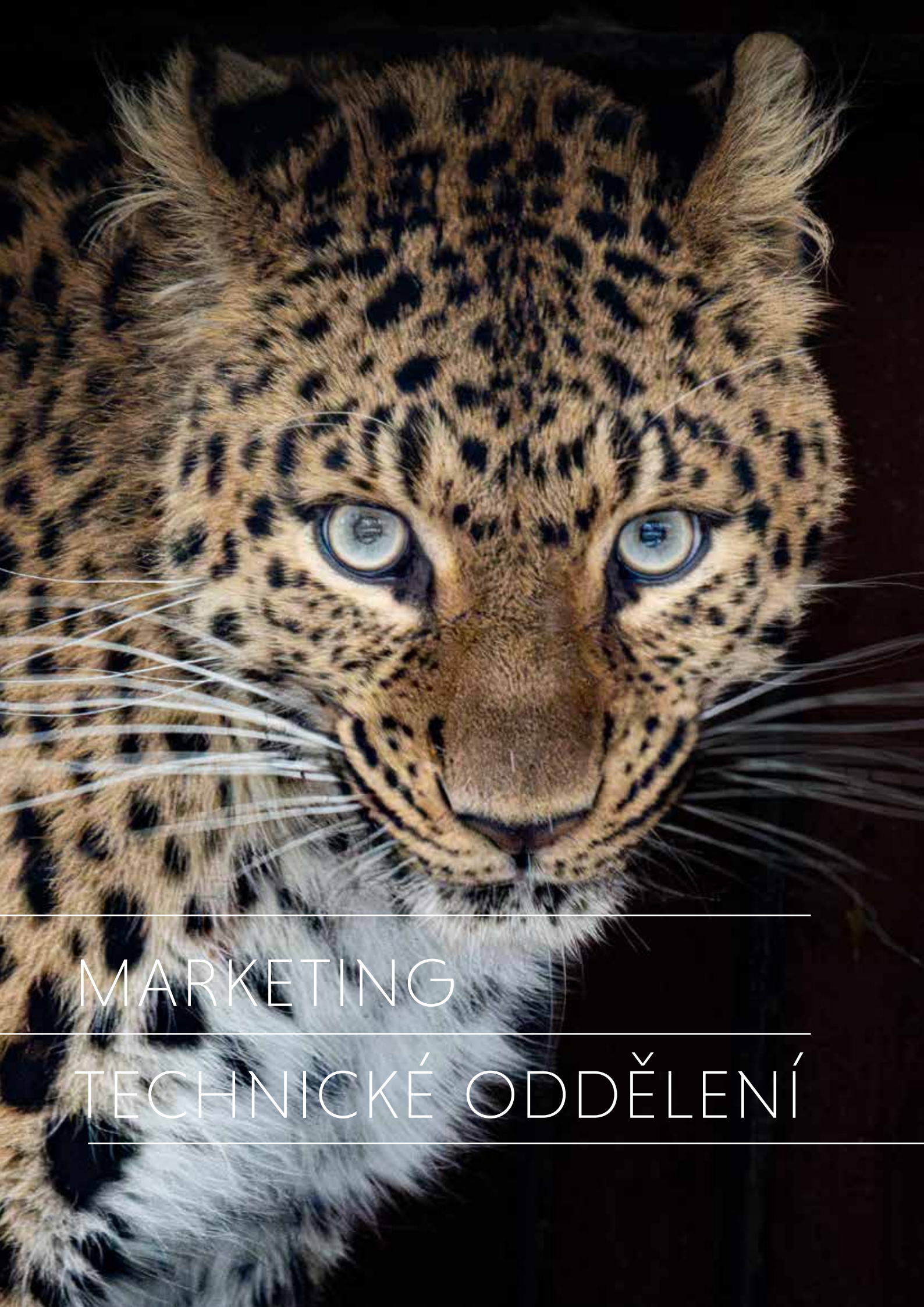
Mason B. A wormy world: exploring strongylid infections in wild primates following disease emergence in mountain gorillas. Masaryk University (thesis supervisor: **Petrželková Klára**)

OTHER STUDENT WORK IN COLLABORATION WITH ZOO LIBEREC

Kadlečíková E. Leopard breeding in Liberec Zoo, final year thesis. Primary School U Školy 222/6, Liberec (thesis supervisor: **Bolechová Petra**)

Kminkova K. Chimpanzee breeding in Liberec zoo, final year project. Primary School U Školy 222/6, Liberec (thesis supervisor: **Bolechová Petra**)

Klimszová L. Welfare evaluation of Indian elephants kept in zoos of the Czech Republic. Higher vocational school PRIGO (thesis supervisor: **Bolechová Petra**)

MARKETING

TECHNICKÉ ODDĚLENÍ

HLAVNÍ MARKETINGOVÉ AKTIVITY

Ing. Marta Dostálová

Vedoucí marketingového oddělení

Rok 2024 byl pro Zoo Liberec výjimečný, zahrada slavila 120. výročí svého založení. Toto jubileum bylo provázeno několika menšími akcemi, výročí se promítlo zejména do inzerce, kdy zoo používala grafický symbol 120. výročí. Symbolickým vyvrcholením oslav bylo **vydání prvního dílu knihy o historii Zoo Liberec**, která mapuje dění před založením zoo až do roku 1945. Publikace o 344 stranách byla k dispozici od 16. prosince na pokladnách zoo a v e-shopu. Druhý díl, zachycující období 1945–2024, bude vydán ke konci roku 2025. Kniha byla ještě koncem roku prezentována novinářům v rámci tiskové konference za účasti autorů.

Rok 2024 byl zároveň třetím rokem, kdy je zřizovatelem zoologické zahrady Liberecký kraj. V tomto období – po dvou letech příprav, plánování a vyhlášení veřejných zakázek – se podařilo zahájit několik klíčových projektů důležitých pro další rozvoj zoo. Tyto aktivity směřují k modernizaci zázemí, chovatelských podmínek, zkvalitnění návštěvnického servisu a posílení ochrannářských programů.

Marketingový tým se v roce 2024 zaměřil zejména na posílení propagace zoo v rámci LK, a to prostřednictvím členství v DMO Jizerské hory a DMO Lužické a Žitavské hory. Členství v těchto organizacích destinačního managementu znamená nové příležitosti, setkání a kontakty, nabídku školení a workshopů i inspirace a možnosti propagace. Přínosem je možnost zprostředkované účasti na veletrzích a akcích s tématem turistického ruchu a turistických destinací nejen v rámci České republiky, ale i v Polsku nebo Německu.

Celková návštěvnost samotné zoo dosáhla 311 802 návštěvníků, z toho bylo 124 083 dětí.

AKCE PRO VEŘEJNOST

V průběhu roku jsme zorganizovali řadu tradičních i nových akcí. K těm každoročně opakovaným s osvědčeným scénářem a náplní patří Den žab, Den Země s Elektrowinem, Den pro zoo s ČRo, Den žiraf, Den pandy červené nebo Den zvířat a den pro partnery a sponzory. V závěru roku to pak byla adventní zoo. V letních měsících se osvědčil koncept pravidelných setkání u konkrétních zvířat, který návštěvníkům umožnil nahlédnout do zákulisí chovu a dozvědět se více o ochrannářských aktivitách Zoo Liberec. Na podzim pak byly – pro další posílení návštěvnosti i zájmu o zoo – vyhlášeny tzv. Happy Monday, celý listopad bylo pondělní vstupné do liberecké zoologické zahrady za poloviční cenu. Tradičně vysokou návštěvnost měla dvoudenní Strašidelná zoo.

PROGRAMY PRO ŠKOLY A MENŠÍ SKUPINY

Velký důraz jsme opět kladli na osvětu, vzdělávání a ochrannářské projekty. Pokračovala úspěšná soutěž ZooRiskuj, která propojuje zábavnou formou znalosti biologie, geografie a ekologie i ze samotné zoo a jejím

chovatelským programem. Další edukativní programy pro školy a zájmové skupiny přispěly k posílení povědomí o ochraně přírody a roli moderních zoologických zahrad. Byly to zejména zážitkové programy napříč úseky, zootábor s Motyčkovíc klikou, komentované prohlídky pro studenty pedagogické fakulty TUL, akce pro zaměstnance společnosti Preciosa, teambuildingy pro několik firem, oslavy narozenin, firemní dobrovolnictví, projektový den se ZŠ Husova apod. Poprvé jsme vyzkoušeli zapojení zoo do nových aktivit – Ledová města nebo Technikiáda. Prostor zoo jsme poskytli aktivitám, jako byl orientační běh TUL, Hudební mládež opět organizovala v areálu zoo akci s názvem Duhová bouře

SPOLUPRÁCE A PODPORA

Marketingové oddělení dále zastřešovalo veškerou komunikaci s podporovateli, partnery i sponzory. Dalším rokem probíhala spolupráce s Centrem Babylon, iQLandií, Nadací ČEZ, Nadací Preciosa, OC Nisa a dalšími.

Podařilo se úspěšně rozšířit skupinu dobrovolníků při Zoo Liberec na 22 osob a získat koordinátora jejich činnosti. Tím dostala práce dobrovolníků pravidelnější ráz – od jara do podzimu dobrovolníci pravidelně zajišťovali dílničky a prodej u dobrovolnického stánku, do kterého samostatně vyráběli prodejní sortiment. Kromě toho pomáhali s úklidem, natíráním sponzorských laviček, organizací marketingových akcí pro veřejnost i samostatných aktivit v rámci ochrannářských témat.

ODBORNÁ SPOLUPRÁCE

Významnou akcí, kterou marketing organizačně zastřešoval včetně doprovodného programu, byla listopadová valní hromada Unie českých a slovenských zoologických zahrad, kterou zoo zorganizovala v Hejnicích.

Dále ve spolupráci s vedením zoo, zoology i chovateli vycházel pravidelný newsletter AVÍZOO, probíhala i průběžná komunikace různých témat na sociálních sítích.

Poděkování patří celému marketingovému týmu, zaměstnancům zoo, dobrovolníkům a všem, kteří jakkoliv přispěli k úspěšné návštěvnické sezóně roku 2024.

Přehled vybraných akcí za rok 2024

Únor: V polovině za polovinu, Valentýn v zoo

Březen: Den žab

Duben: Den Země, Den seniorů

Květen: Den pro zoo s ČRo

Červen: Den dětí, Projektový den,

Bez pětky za dvě pětky, Den žiraf, Den bez bariér

Srpen: Narozeniny zoo

Září: Den pro seniory

Říjen: Den zvířat a Den pro partnery zoo, Strašidelná zoo

Listopad: Happy Monday

Prosinec: Adventní prohlídka, Štedrý den v zoo (dobrovolné vstupné)

Akce Strašidelná zoo v říjnu 2024 ▲

TECHNICKÉ ODDĚLENÍ

Ing. Radim Špringl

Vedoucí technického oddělení

Technické oddělení Zoo Liberec zajišťuje prostřednictvím svých zaměstnanců a brigádníků následující klíčové činnosti:

- opravy a údržbu (elektrikářské, zámečnické, instalační a truhlářské práce),
- úklid areálu a objektů,
- zahradnickou údržbu,
- noční ostrahu,
- provoz parkovišť a veřejných toalet,
- dopravu,
- provoz turistického vláčku.

CELOROČNÍ ČINNOST V JEDNOTLIVÝCH SEKČÍCH TECHNICKÉHO ODDĚLENÍ

Opravy a údržba

Technické oddělení se primárně zaměřuje na údržbu a opravy zařízení v areálu zoo. Mezi hlavní činnosti patří zámečnické, truhlářské a elektrikářské práce. Zajišťuje rovněž koordinaci s externími dodavateli. Vzhledem ke stáří některých budov a expozic každoročně narůstá potřeba oprav. Přehled jednotlivých prací je uveden v tabulkách (viz str. 63 a 64), které rozlišují provozní opravy a investice včetně technického zhodnocení.

Úklid areálu a objektů

Úklid probíhá denně po celý rok. Součástí je péče o veřejné prostory pro návštěvníky (vstupní hala, Zookino, sociální zařízení), šatny pro chovatele a prostory určené k přípravě krmiva.

Zahradnická údržba

Zahradnický tým se stará o údržbu zeleně v celém areálu zoo a v expozicích, a to ve spolupráci se zoologickým oddělením. Cenným přínosem byla až do konce roku 2024 spolupráce s klienty psychiatrického oddělení Krajské nemocnice Liberec v rámci terapie prací.

Běžnou součástí práce jsou i výškové zásahy v porostech s ohledem na bezpečnost návštěvníků:

- havarijní prořezy,
- kácení,
- zmlazování porostů (ve spolupráci s arboristy).

Noční ostraha

Noční ostraha zajišťuje bezpečnost areálu po uzavření zoo. Probíhá ve spolupráci s ostrahou objektu Lidových sadů. Tato služba je zajišťována externí firmou.

Parkoviště a veřejné toalety

Během letní sezóny provozovalo technické oddělení parkoviště na tramvajové točně. V listopadu 2024 však skončila nájemní smlouva s Dopravním podnikem města Liberce a v následujících letech již Zoo Liberec tuto plo-

chu provozovat nebude. Na parkovišti v ulici Fibichova provozujeme veřejné toalety.

Doprava a vozový park

Řidiči zajišťují přepravu materiálu pro opravy, distribuci krmiva, odvoz odpadu, biologických vzorků a hnoje. Součástí dopravy je i provoz služebních vozidel a turistického vláčku.

V roce 2024 prošel vozový park významnou modernizací. Mezi nejdůležitější přírůstky patří nový multifunkční stroj pro sklizeň čerstvé píce, doplněný bubnovou sekačkou. Tato technika umožňuje efektivnější sběr a přispívá ke kvalitnímu krmení pro zvířata.

Školení zaměstnanců

Ve spolupráci se smluvními partnery byly zajištěny všechny potřebné kontroly, revize strojů, budov a zařízení. Zaměstnancům bylo umožněno školení v oblasti BOZP, PO a profesní způsobilosti dle pracovního zařazení.

ZAHÁJENÉ STAVEBNÍ AKCE V ROCE 2024 S DOKONČENÍM V ROCE 2025

Výběh pro osla somálského

Revitalizace výběhu včetně odvodnění, oplocení, bran, přístřešků a zastřešení hnojiště. Součástí je systém protierozních opatření.

Projekt LIFE4ZOO

Systém hospodaření s užitkovou vodou – akumulace, čištění a recirkulace vody pro pavilony slonů, tapírů a nově i žiraf. Uvažuje se o zapojení spodní části zoo do tohoto systému.

PROJEKTY V PŘÍPRAVNÉ FÁZI

Pavilon žiraf – projekt pro stavební řízení na rekonstrukci budovy a rozšíření výběhů.

Pavilon levhartů – projekt rekonstrukce pavilonu s rozšířením venkovních výběhů.

OPRAVY A ÚDRŽBA NEMOVITOSTÍ

Opravy prováděné dodavatelsky		5 018 000 Kč
Materiál na opravy objektů/staveb – pro opravy prováděné v rámci údržby		1 102 000 Kč
Oprava a údržba nemovitostí za rok 2024 činila		6 120 000 Kč
Výčet význačnějších oprav prováděných dodavatelsky pozn. částka zaokrouhlena na tisíce:		
Budova	Popis opravy	částka
Voliéry – dravci	oprava betonové podezdívky, bočních stěn voliér a zastřešení	354 000 Kč
Pavilon slonů	opravy topného systému, zednické práce	116 000 Kč
Hospodářský pavilon	opravy topení a el.rozvodů, vikýře na seno a seníku, bourací práce a opravy protékajících podlah na zimovišti	1 268 000 Kč
Ubikace surikat	oprava střechy drnového domečku a osvětlení	213 000 Kč
Úpravna vody bazénu lachtanů	servisní práce	123 000 Kč
Pavilon opic	oprava omítek a rekonstrukce střechy	434 000 Kč
WC Gibon	opravy rozvodů a rekonstrukce střešního pláště veřejných WC	1 220 000 Kč
Pavilon tropů	oprava filtrace expozice draceny, oprava bazénku, osvětlení a oprava sítě pavilonu	61 000 Kč
Brány a oplocení	servis bran – výměna trafa brány, oprava dvoukřídlé brány	80 000 Kč
Komunikace horní	opravy asfaltových výtluků	426 000 Kč
ARCHA	drobné opravy topné soustavy, elektrických rozvodů, dveří a kotců	29 000 Kč
Dětský koutek	stavební práce a opravy, opravy plotu	38 000 Kč
Zastávka „Dílna/Marketing/EAZAOFFICE“	oprava topného systému	152 000 Kč
R-klub	oprava svodů a žlabů, oprava vsaku	156 000 Kč

REALIZOVANÉ INVESTICE

Popis	cena vč. DPH
Ubikace pro surikaty a želvy, technické zhodnocení objektu	1 137 038,06
Kontaktní zoo – objekt stáje a oplocení	1 318 314,14
Expozice pro tropické ještěry v budově ZOOEXPO	1 191 818,04
– dofinancování provozními prostředky organizace	704 642,40
– provozní prostředky darem na expozici	-836 000,00
Podium v dětském koutku	212 179,00
Nákladní vozidlo pro zásobování krmné kuchyně – Renault Kangoo	619 650,00
Nákladní vozidlo pro údržbu areálu – Iveco	1 375 770,00
Sběrač píce s čelní bubnovou sekačkou Zamet	580 800,00
Rekonstrukce výběhu pro psy v areálu útulku	1 197 476,00
Vypracování studie Údolí ohrožené divočiny	2 102 115,00
Neinvestiční náklady právních služeb – studie Údolí ohrožené divočiny	290 470,00

Dále byly z fondu investic financovány dříve rozpracované projekty	
Trafostanice KKC	125 000,00
PD na rekonstrukci jezera	435 600,00
Bistro ve spodní části zoo	495 637,20
PD protierozní opatření u oslů somálských	486 420,00
PD kořenová čistírna	83 608,67
PD rekonstrukce výběhů pro psy ARCHA	59 000,00

OPRAVA A ÚDRŽBA MOVITOSTÍ V ROCE

Opravy vozového parku	706 000 Kč
Opravy ostatního strojního zařízení a movitého majetku	506 000 Kč
Oprava a údržba movitostí za rok 2024 činila	1 212 000 Kč

VÝZNAČNÉ OPRAVY VOZOVÉHO PARKU A MOVITÝCH VĚCÍ

Vozidlo/movitost	doplňující popis	částka
Mercedes Atego	servis	89 000 Kč
Mitsubishi Fuso	servis	81 000 Kč
VW transporter	opravy a servis	67 000 Kč
Podvalník	opravy	37 000 Kč
Peugeot Partner	oprava po havárii - řešeno z havarijní pojistky	123 000 Kč
Iseki	servis	40 000 Kč
Vláček v Dětském koutku	generální oprava	121 000 Kč
Renault Traffic	servisní zásah a oprava - pojistná událost	30 000 Kč
Sběrač trávy	oprava sběrače	30 000 Kč
Elektromobil G4 Goupil	servis	35 000 Kč
Kamerový systém	oprava systému	40 000 Kč
Lavice a stoly	opravy a natěračské práce	47 000 Kč

SPOTŘEBY ZÁKLADNÍCH DODANÝCH ENERGIÍ A SPOTŘEBA PHM

Technická komodita	počet jednotek	jednotka
Elektrická energie	122	MWh
Plyn	25 959	m ³
Spotřeba nafty	7,6	tun
Spotřeba benzínu	3 009,0	litrů
vláček LPG	378	litrů

Ing. Aleš Kočí

Vedoucí SEV DIVIZNA Liberec

Středisko ekologické výchovy při Zoo Liberec
Javorová 33
Liberec 1, 460 01

Telefony:

487 377 146 nebo 482 712 982

SEV DIVIZNA Liberec je denní specializované pracoviště na podporu a realizaci environmentální výchovy a v této oblasti poskytuje následující služby:

1. realizuje ekologické výukové programy pro děti z mateřských škol, žáky základních škol a studenty středních škol; výukové programy vedou zkušení a odborně zdatní lektori
 - používá interaktivní formy a metody
 - preferuje kontakt s přírodou a výchovu prožitkem
 - reaguje na aktuální témata
 - pomáhá školám v realizaci průřezového tématu RVP – environmentální výchova;
2. pořádá odborné semináře, exkurze či dílny pro studenty pedagogických fakult, pedagogické pracovníky, vedoucí dětských kroužků a oddílů, širokou veřejnost atp.
3. realizuje vysokoškolskou výuku environmentální výchovy na Technické univerzitě Liberec;
4. realizuje výukové aktivity v areálu Zoo Liberec (výukové programy, komentované prohlídky, quest, hry,...);
5. realizuje osvětové akce pro širokou veřejnost;
6. zajišťuje metodickou pomoc koordinátorům EVVO na školách, metodickou pomoc pro zpracovávání ŠVP;
7. zpřístupňuje knihovnu publikací k ekologické výchově a půjčuje netradiční výukové pomůcky;
8. komunikuje s ostatními organizacemi realizujícími EVVO v regionu i po celé republice;
9. spolupracuje s ostatními zoologickými zahradami v oblasti vzdělávacích aktivit (metodika, inspirace, profesní růst...);
10. koordinuje síť škol v Libereckém kraji se zájmem o ekologickou výchovu (M.R.K.E.V., Ekoškola, ŠUŽ).

POSLÁNÍ SEV DIVIZNA LIBEREC

SEV DIVIZNA Liberec svými aktivitami prostřednictvím environmentální výchovy podporuje a rozvíjí zodpovědnější chování a úctu lidí ke všemu živému i neživému, tradicím, přírodě, krajině i planetě.

Jaké je naše pojetí environmentální výchovy?

Environmentální výchova vede ke kladnému vztahu k přírodě, k respektování přírodní a kulturní pestrosti a posiluje sounáležitost s celkem. Člověk chápe důsledky svého chování, přijímá zodpovědnost za svá rozhodnutí a jedná dle zásad uvědomělé skromnosti.

**PRO ŠKOLNÍ KOLEKTIVY –
EKOLOGICKÉ VÝUKOVÉ PROGRAMY
A JINÉ VÝUKOVÉ AKTIVITY**

SEV DIVIZNA Liberec nabízí mateřským, základním a středním školám širokou nabídku ekologických výukových programů a výukové aktivity v areálu Zoo Liberec. Naše programy se odehrávají nejen v učebně a na zahradě DIVIZNY, ale využíváme i blízký les, zoologickou zahradu nebo při exkurzích i vzdálenější Vesec či Jizerské hory.

Ekologické výukové programy a výukové aktivity mají podobu dvou až tříhodinových bloků či půldenních exkurzí, dotýkají se průřezového tématu Environmentální výchova (v některých případech Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech, popřípadě Osobnostní a sociální výchova) a reagují tak na platné RVP.

Pro bližší poznání rozmanitosti druhů jsme v roce 2024 nově nabídli výukový program v zoo Moje potrava je pro mne výhodou určený pro 7.–8. ročník základních škol. Je zaměřen na potravní specializace a přizpůsobení vybraných druhů zvířat.

Celkem proběhlo 349 výukových programů, kterých se zúčastnilo 6285 dětí, a bylo odučeno 923,5 hodin. Kládeme důraz na kontakt dětí s přírodou a podporujeme učení venku, proto 65 % programů proběhlo v terénu, u jiných proběhla v terénu alespoň jejich část.

Stejně jako v minulých letech i letos využili služeb našeho střediska studenti z Pedagogické fakulty Technické univerzity Liberec. Nabídli jsme jim ukázky našich programů jako inspiraci pro jejich další práci.

• Celoroční ekologické výukové programy pro ZŠ

V roce 2024 jsme nabízeli 4 druhy celoročních programů. V červnu 2024 je úspěšně zakončilo 11 tříd, na

podzim 2024 se na nový školní rok přihlásilo 13 tříd. Od podzimu přibyl do naší nabídky nový program Místo, kde žijí pro 4.–5. tř. ZŠ.

PRO PEDAGOGICKÉ PRACOVNÍKY, STUDENTY PEDAGOGICKÉ FAKULTY A DALŠÍ ZÁJEMCE

V roce 2024 uspořádala SEV DIVIZNA Liberec celkem 13 vzdělávacích akcí pro pedagogické pracovníky, studenty pedagogických fakult, pracovníky školských zařízení a středisek ekologické výchovy, vedoucí zájmových kroužků i další zájemce z řad veřejnosti. Během roku 2024 jsme zorganizovali 2 exkurze, 6 odborných seminářů, 1 tvořivou dílnu, 2 workshopy, 1 setkání škol a 1 setkání pedagogů.

Celkem absolvovalo realizované akce 246 účastníků, z toho bylo 139 pedagogů.

• Environmentální výchova – Nové cesty

V říjnu proběhlo tradiční třídní setkání v Sedmihorách, kde mohli pedagogové načerpat inspiraci do výuky i sdílet své zkušenosti. Jedním z letošních témat bylo naplňování očekávaných výstupů nově vznikajícího RVP. V programu se objevila např. badatelská výuka, ukázky vzdělávacích aktivit z různých středisek environmentální výchovy Libereckého kraje a novinky ze SEV DIVIZNA Liberec. Akci navštívilo celkem 46 účastníků.

• Celostátní program M.R.K.E.V. (Malý rádce kvalitní ekologické výchovy)

V rámci programu M.R.K.E.V., který na celonárodní úrovni finančně podporuje Ministerstvo životního prostředí, funguje síť škol s hlubším zájmem o rozšíření svých aktivit v environmentální výchově. V Libereckém kraji tento program koordinuje SEV DIVIZNA Liberec a v současné době je do něj zapojeno 650 škol z celé České republiky, z toho 61 škol je z Libereckého kraje.

Zapojené školy mají možnost využít cenné služby, např. pravidelnou rozesílku časopisu pro ekogramotnost Bedrník, zasílání informací a materiálů o environmentální výchově, trvalý přístup do elektronického archivu Bedrníku či aktuální publikace a pomůcky. Školy jsou informovány nejen o akcích v regionu zaměřených na ekologii, ale i

o možnostech dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků a financování rozvoje ekologické výchovy.

• Specializační studium pro školní koordinátory EVVO

V roce 2024 jsme zahájili nový ročník akreditovaného Specializačního studia pro školní koordinátory environmentální výchovy, které si klade za cíl rozšířit znalosti a dovednosti pedagogů v oblasti ekologické výchovy a posílit jejich schopnosti koordinovat environmentální aktivity na školách. Do tohoto ročníku se zapojilo 13 účastníků z různých regionů České republiky.

Studium odstartovalo intenzivním pětidenním blokem ve dnech 7.–11. září na středisku SEVER v Horním Mar-

šově. Účastníci získali nejen teoretické základy environmentální výchovy, ale také se zapojili do praktických aktivit, včetně terénních programů, diskusí a workshopů zaměřených především na Místně zakotvené učení.

Druhý kurz proběhl od 31. října do 2. listopadu v Oucmanicích, kde se účastníci věnovali hlubšímu porozumění klimatické změny a jejímu začlenění do školní výuky. Specializační studium, které zahrnuje celkem 250 hodin výuky (6 tematických prezenčních bloků a 3 online semináře), pokračuje i v roce 2025.

Kromě dalšího rozvoje kompetencí v environmentální výchově účastníci připravují závěrečné práce, které reflektují jejich zkušenosti a aplikaci získaných dovedností v praxi. Studium se těší pozitivnímu ohlasu díky kombinaci odborného vedení, praktického zaměření a inspirativní atmosféry, kterou společně vytváří partnerský lektorský tým ze středisek ekologické výchovy DIVIZNA, SEVER a PALETA.

VYSOKOŠKOLSKÁ VÝUKA PRO TECHNICKOU UNIVERZITU LIBEREC

SEV DIVIZNA Liberec společně se STŘEVLIKEM, p. o. připravila a zrealizovala výuku nového předmětu na Technické univerzitě Liberec. Předmět je zařazen v bakalářském stupni „Učitelství přírodopisu pro druhý stupeň ZŠ“ a v programu „Ochrana přírody“.

Hlavním cílem předmětu je zvýšit kvalitu připravenosti budoucích pedagogů v oblasti environmentální výchovy. Věříme, že zavedení tohoto nového předmětu povede k lepšímu pochopení EVVO nejen budoucími učiteli přírodopisu, ale i pracovníky v ochraně přírody, a tím zabezpečí dostatečně kvalifikované odborníky, kteří se mohou potenciálně stát koordinátory EVVO na základních školách nebo osvětovými pracovníky chráněných území či národních parků.

Předmět proběhl v rozsahu 4 hodin týdně v letním semestru (14 bloků).

Co je náplní předmětu? Především představení environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty jako komplexní, legislativně zakotvené součásti vzdělávacího procesu na základních a středních školách. V rámci předmětu se studenti seznámí s legislativními a kurikulárními dokumenty a specifiky školského systému, veřejné správy, samosprávy i ekocenter. V praktické části předmětu studenti na konkrétních případech pochopí principy a metody vhodné pro environmentální výchovu. Zhlédnou a analyzují krátkodobé a dlouhodobé výukové programy (například Škola pro udržitelný život, Ekoškola, Pochybné suvenýry, Zvířata v ohrožení, Zelený ostrov, Velikonoční ostrov, 7 barev duhy, Les ve škole, Studánky víly Rozárky, Hurvínkovy cesty do přírody, Čtyři království apod.). Na příkladech ekoškol porozumí důležitosti šetrného provozu, principu Fair-trade, významu ekologické stopy a dalších činností šetrných k životnímu prostředí. Studenti si prakticky vyzkouší specifika různých věkových skupin při zadání tvorby učebního celku a na příkladech z praxe si osvojí pestré metody, jak EVVO provádět na ZŠ a SŠ. Dále se dozvědí, jak mo-

hou školy a pedagogové využívat služby v oblasti EVVO poskytované různými organizacemi (například odborné instituce typu zoo, ekocentra,...).

VZDĚLÁVACÍ AKCE PRO PARTNERY

Při vzdělávání pedagogů a dalších zájemců spolupracujeme s našimi partnery, kteří zvou naše lektory do škol, školských zařízení, ekocenter, na konference a další akce zaměřené na vzdělávání.

V roce 2024 jsme byli pozváni na čtyři vzdělávací akce, a to do Říčan na konferenci Tvořivá hra, kde jsme prezentovali metodiku Ptačí rok a určovací klíče, do Brna na krajskou konferenci Konvička s projektem Živly kolem nás, badatelsky a tvořivě, do Českých Budějovic se seminářem Ptačí rok a na závěr roku jsme prezentovali naši novinku Detektivem v zoo při setkání zoopedagogů ve Vlašimi.

• Ekoškola

Mezinárodní program EKOŠKOLA spojuje na škole environmentální výchovu s praktickými kroky vedoucími k ekologizaci jejího provozu. Možnost zapojení do programu je tradiční součástí nabídky SEV DIVIZNA školám. Při jeho naplňování úzce spolupracujeme s celorepublikovým koordinátorem, vzdělávacím centrem TEREZA v Praze.

Naše středisko tento program v Libereckém kraji koordinuje již osmnáctým rokem. V roce 2024 bylo do projektu zapojeno celkem devět škol. V únoru ZŠ Dubá obhájila certifikát Zelené cesty. V září proběhlo setkání škol zapojených v programu, tentokrát v ZŠ Plavy.

Program EKOŠKOLA je nabízen i mateřským školám. Pomáhá dětem, učitelům a rodičům udělat ze školky příjemnější, demokratičtější a přírodě bližší místo k životu. V Libereckém kraji byly zapojeny dvě mateřské školy.

PROGRAM ŠKOLA PRO UDRŽITELNÝ ŽIVOT

Škola pro udržitelný život (ŠUŽ) je program, který pomáhá školám přispívat ke zlepšování životního prostředí a kvality života ve svém okolí. Žáci zapojených škol spolu s dalšími partnery z obce přemýšlí o tom, co mohou udělat pro rozvoj své obce nebo okolí školy. Postupně pak realizují navržené změny, čímž podporují udržitelný rozvoj místa a učí se důležitým dovednostem pro život. Zaměřujeme se na téma klimatické změny a udržitelného života v obci.

Program Škola pro udržitelný život je vyhlašovaný střediskem ekologické výchovy SEVER Horní Maršov, v Libereckém kraji ho koordinuje SEV DIVIZNA Liberec. Nabízíme školám metodickou a konzultační pomoc, metodické materiály a další vzdělávání pedagogů. O aktuálním dění jsou zapojené školy informovány prostřednictvím newsletteru a pravidelné e-mailové rozesílky. Celoroční program v roce 2024 úspěšně zakončila ZŠ Stráž nad Nisou. Žáci 6. třídy se zaměřili na problém

klimatické změny a podnikli kroky ke zvýšení biodiverzity ve vybraných parcích. Zasadili motýlí keře, rozmístili škvorovníky, ježkovník, ptačí budku a hmyzí domek, zasedli motýlí loučky a připravili obsah infotabule pro návštěvníky parku. Letos si tato třída ze ZŠ Stráž nad Nisou vybrala udržitelnou ŠUŽ. V září do udržitelné ŠUŽ vstoupily také 2 třídy ze ZŠ Vysoké nad Jizerou a do klimatické ŠUŽ ZŠ Aloisina Výšina v Liberci.

PRO ZAMĚSTNANCE

• Příměstské tábory

Jako každý rok, i tentokrát, jsme pořádali týdenní příměstský tábor pro děti a vnoučata zaměstnanců zoo. Jeho letošním tématem byla sklářská historie Jizerských a Lužických hor. Naše cesty tedy letos vedly do soudobých sklářských dílen, na místa skláren dávno zaniklých, do míst, kde se chudí skláři bouřili proti zavádění strojů, i tam, kde korálky přinášely našemu kraji nebývalou prosperitu. Celkem se tábora zúčastnilo dvanáct dětí. Tábor proběhl hladce a uzavřel svůj běh společnou vernisáží pro rodiče, na které bylo možné vidět unikátní artefakty z celého týdne.

PRO VEŘEJNOST

• Den Země a Den zvířat

Lektoři SEV DIVIZNA Liberec se, jako každoročně, aktivně zapojili v areálu zoo do dubnových oslav Dne Země spojené s oficiálním odstartováním kampaně „30 dnů pro Zemi“ (té se letos zúčastnilo odhadem na 600 účastníků). Naše stanoviště bylo inspirováno kampaní EAZA Vietnamazing upozorňující na problémy přírody ve Vietnamu. V několika aktivitách pro veřejnost jsme tedy představili zejména jeden z vlajkových druhů vietnamské přírody – gibona bělolícího, kterého dlouhodobě chováme v naší zoo.

V říjnu pak, na tradiční oslavy Dne zvířat, které jsou spjaté se svátkem svatého Františka z Assisi – ochránce a patrona všech zvířat, jsme pokračovali v tématu Vietnamazing (kampaň je rozprostřena do let 2024–2025).

Odborní lektoři SEV DIVIZNA Liberec také pomohli zajistit na obou akcích pro zájemce z řad návštěvníků speciální komentované prohlídky zoologické zahrady.

• Detektivem v zoo

Ke 120. výročí založení liberecké zoologické zahrady jsme pro návštěvníky připravili samoobslužnou detektivní pátrací hru, která umožňuje zažít trochu jinou prohlídku Zoo Liberec. Účastníci se vydávají na cestu a na jednotlivých zastaveních za pomoci svého důvtipu a s využitím několika pomůcek řeší záhadu, kterou se dozví z úvodního dopisu.

Hra je rozdělena na dvě kategorie obtížnosti dle věku. Žáci prvního a druhého stupně základních škol. Všechny potřebné pomůcky lze zakoupit jako sadu na pokladně zoo. Odtud také cesta začíná. Hru nabízíme i školám, které chtějí navštívit libereckou zoologickou zahradu bez účasti lektora.

FINANČNÍ ZPRÁVA ZA ROK 2024

Některé naše činnosti jsou finančně podporovány:

Libereckým krajem

Státním fondem životního prostředí ČR

Ministerstvem životního prostředí ČR

Evropskou unií

Poděkování patří všem, kteří se podíleli na realizaci našich akcí. Zvláště děkujeme kolegům a dobrovolníkům ze Zoo Liberec za všestrannou pomoc a podporu.

Celkové neinvestiční výdaje/náklady 5 997 742 Kč
Příjmy/výnosy z vlastní činnosti 601 528,12 Kč
Dotace, příspěvky, dary 5 431 198,46 Kč
Příjmy/ výnosy 6 032 726,58 Kč

Příměstský tábor pro děti zaměstnanců ▲

Ekologické výukové programy - Barevný svět zvířat ▲

Akce pro pedagogy - metodický seminář k revizi RVP ▲

Výuka TUL - předmět Environmentální výchova na základních školách ▲

Fotografie: SEV DIVIZNA

Centrum pro zvířata v nouzi při Zoo Liberec
Ostašovská 570
460 11 Liberec

Tel.: 485 106 412, 602 774 104 (psi a kočky)
728 040 610 (ostatní zvířata)

utulek@zooliberec.cz
archa.zooliberec.cz

ÚTULEK

Statutární město Liberec přispělo na provoz útulku částkou 3,7 milionu korun. Hlavní činností útulku je odchyt zvířat na území města Liberce a některých dalších obcí, jejich následná péče a navrácení původním majitelům nebo předání do náhradní péče. V roce 2024 jsme tak poskytli péči 275 psům a 339 kočkám. Oproti předchozímu roku se počet přijatých zvířat zvýšil, především v případě koček, kterých jsme přijali přibližně o čtvrtinu více.

Stejně jako v minulých letech proběhlo i letos několik odběrů týraných či nebezpečných zvířat. Ta v útulku obdržela potřebnou péči a většina z nich již našla nové, milující domovy.

Z přijatých psů se k původním majitelům vrátilo 81,1 %, zatímco u koček to bylo pouze 3,5 %. Tento výrazný rozdíl poukazuje na přetrvávající problém s nečipováním koček, což znemožňuje jejich identifikaci a dohledání majitelů v registrech.

V roce 2024 našlo nový domov 44 psů a 261 koček. Celkem bylo uskutečněno 319 výjezdů, přičemž řada z nich se týkala odstraňování uhynulých zvířat – zejména koček nalezených u silnic, pravděpodobně po srážce s vozidlem.

Pozitivní zprávou je, že se nám opět podařilo snížit úmrtnost přijatých koček, tentokrát na 9,4 %. Od konce minulého roku jsme ve větší míře testovali nově přijaté kočky na onemocnění FIV a FeLV, případně po dohodě s veterinářem také na FIP a panleukopenii. Celkem bylo otestováno 33 jedinců, z nichž 27 mělo negativní výsledky. U ostatních se prokázala FeLV (4 jedinci), FIP (1 jedinec) a panleukopenie (1 jedinec). Předpokládáme, že v období výskytu panleukopenie v útulku onemocnění prodělala většina koček, která byla následně léčena.

V roce 2024 pokračoval kastrovací program koček, v jehož rámci bylo vykastrováno 65 jedinců. Odchyty do sklopců probíhaly zejména v těchto lokalitách:

Alšova: 2 kočky, 1 kocour
Matoušova: 6 koček, 3 kocouři
Valdštejnská: 4 kočky, 2 kocouři
Zeyerova: 1 kočka, 2 kocouři
Mánesova: 3 kocouři
Franklinova: 2 kočky, 1 kocour
Za Domovem: 3 kočky, 4 kocouři
U Prádelny: 1 kočka, 3 kocouři
Ruprechtická: 1 kočka, 2 kocouři
Dalších 9 koček a 4 kocouři byli odchyceni na různých místech po Liberci.

Do odchytů a kastrací se s naší pomocí zapojily i obce Jeřmanice, Hodkovice nad Mohelkou a Šimonovice. Těmto obcím děkujeme za spolupráci při regulaci populace volně žijících koček.

Zvláště potěšující zprávou je úspěšné působení fenky

Útulek pro psy a kočky 2024	PSI	KOČKY
ukazatel	počet	počet
celkem přijato za rok 2024	275	339
zůstalo z předchozích let	22	12
nově zaevidovaných	172	339
z Liberce	137	263
z ostatních obcí	35	76
vráceno původnímu majiteli	225	25
osvojeno	44	261
vypuštěno na původní lokalitu	0	20
euthanasie	4	28
úhyn (stáří, nemoc)	0	4
zůstalo do dalšího roku	24	13

	2023	2024
přijatých psů	256	275
přijatých koček	276	339
navráceno majiteli psů	216 (84,4 %)	225 (81,8 %)
navráceno majiteli koček	27 (9,8 %)	12 (3,5 %)
úmrtnost koček	15 u, 20 e (12,7 %)	4 u, 28 e (9,4 %)
výjezdů	340	319

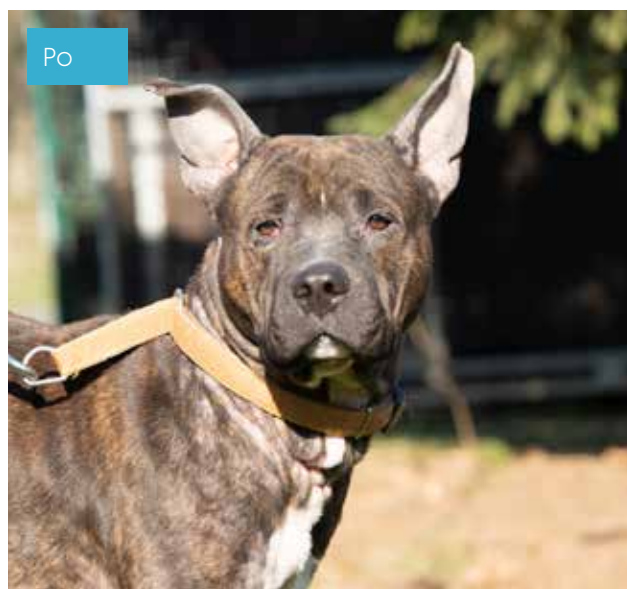
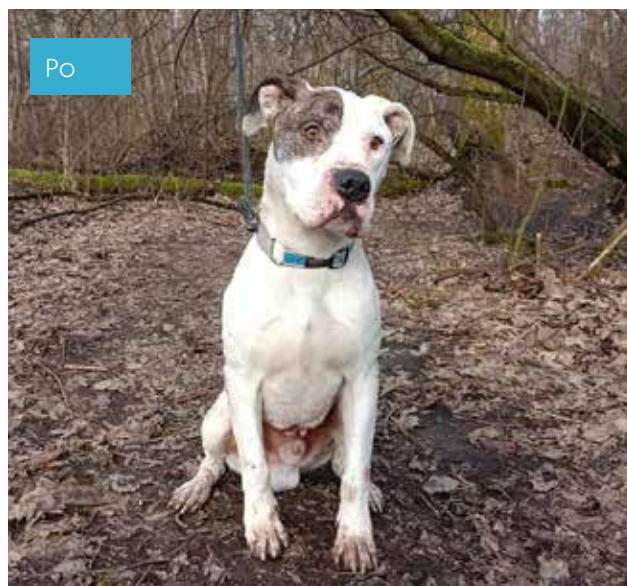
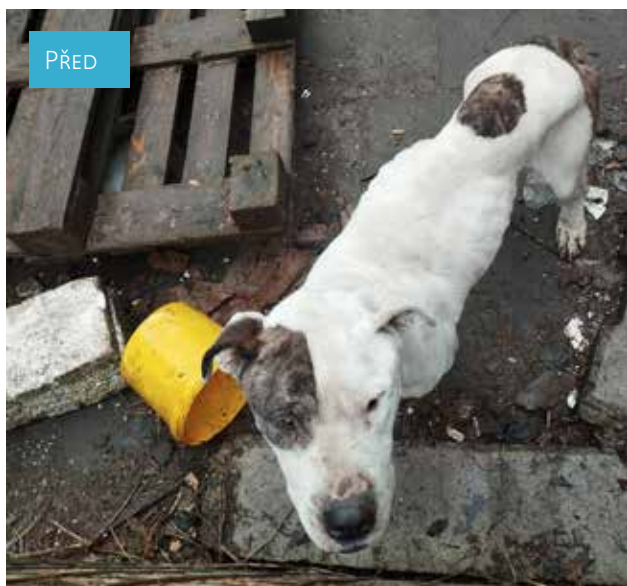
Báry, která nyní pracuje u Celní správy Středočeského kraje. Bára, specializovaná na vyhledávání tabáku a práci ve výškách, již pomohla odhalit nelegální výrobky s daňovým únikem přesahujícím 12,5 milionu korun.

K 1. 1. 2025 vstoupil útulek do nového roku s 24 psy a 13 kočkami. Mezi nimi je i pět psů, kteří jsou nadále součástí správního řízení vedeného od roku 2022 a zatím nemohou být nabídnuti k adopci.

Bára: Fenka Bára pracující u celní správy ►

Vyhladovělý Kim v jeho původní ubikaci těsně před odebráním. ▼

Kim po několikátýdenní péči v útulku ►

Zanedbaný pes Matěj bezprostředně po odebrání soukromému majiteli ▲

Matěj po několikátýdenní léčbě a péči v útulku ▲

Fotografie: Útulek ARCHA

ZÁCHRANNÁ STANICE PRO HANDICAPOVANÉ VOLNĚ ŽIJÍCÍ ŽIVOČICHY

Celkový počet přijatých zvířat činil 2 868 ks – 2. nejvyšší počet v historii stanice. Nejpočetnějším přijatým druhem byl netopýr hvízdavý (1 647 ks) – jednalo se zejména o netopýry z letních netopýřích invazí. Úspěšnost vypouštění do přírody činila 62 %. Uhynulo nebo muselo být utraceno 29 % zvířat. Do dalšího roku zůstalo ve stanici 36 zvířat, většina bude vypuštěna v roce 2025. Výjezdů k odchytům bylo uskutečněno 565, což je rekord stanice.

NĚKTERÉ ZAJÍMAVÉ PŘÍPADY

Neobvyklé množství přijatých ježků

Kromě tradičních netopýrů se do ARCHY dostalo nejvíce ježků – 228, což je cca o 100 ks více, než bylo běžné v předchozích letech. Způsobeno to bylo zejména lijáky v první půli září, kdy silné deště vyplavily ježkům úkryty v době, kdy v nich byla ještě malá mláďata. V jednu dobu jsme měli v ARŠE najednou 70 ježků, včetně samic s mláďaty.

Ježek s balónovým syndromem

Z ježčích příběhů byla nejzajímavější záchrana dospělého ježka, který trpěl tzv. „balónovým syndromem“. Následkem zranění mu do podkoží pronikal vzduch a při nálezu byl nafouklý jako balón. Ježka jsme několik dní museli vyfukovat silnou dutou jehlou, dostával antibiotika a léky proti bolesti. Ve stanici zůstal do dalšího roku, aby mohl být na jaře vrácen do přírody.

Neobvyklé veterinární zákroky u srnčí zvěře

Řadu zásahů provedly pracovnice ARCHY také u srnčí zvěře – a to přesto, že v mnoha případech předávají řešení případů myslivcům (především tehdy, nelze-li již zvíře zachránit). I tak zasahovaly u 53 srn. ARCHOU vloni prošlo 21 srnčat. Je pozitivní, že žádné z nich se k nám nedostalo jako zbytečně odebrané – vždy se jednalo o srnčata prokazatelně osiřelá nebo zraněná.

Nejzajímavějším příběhem byl zásah na parkovišti před turnovskou nemocnicí, kde se objevila rodící srna. Srna byla již zcela vyčerpaná, mládě viselo napůl z porodních cest. Pracovnice ARCHY, které na zavolání zaměstnankyň nemocnice na místo přijely, zjistily, že srnče je již uhynulé. Přímo na parkovišti s pomocí sestřiček srnu odrodily a převezly ji na veterinární kliniku Růžodol k dalšímu ošetření. Ještě týž den srnu vypustily zpět do přírody.

Mladého srnce našli lidé v noci ležet na silnici po srážce s autem a přivezli ho na veterinární kliniku v Růžodole. Srnec byl jen trochu potlučený a otřesený. Bohužel v důsledku dlouhého ležení mu do rána přestala fungovat střevní peristaltika a zkvasil mu obsah bachoru, což je život ohrožující stav. Byl nadmutý, zcela apatický a nezvedl

se. Veterinářka našťastí problém správně diagnostikovala a rozhodla se zavést srnci sondu a provést výplach žaludku. Zákrok se podařil, srnec se prakticky okamžitě vzpamatoval a mohl být vzápětí vypuštěn do přírody.

Káňata z pokáceného stromu

Tři mláďata káňat lesních k nám přivezli dřevorubci, kteří je našli uprostřed paseky u pokáceného stromu. Neměli možnost hnízdo umístit na náhradní strom. Mláďata jsme podložili našim hnízdícím trvale handicapovaným káňatům a ta je úspěšně odchovala.

REALIZOVANÉ ZÁCHRANNÉ TRANSFERY

Všechny záchranné transfery se týkaly netopýrů hvízdavých. Zasahovali jsme zejména při letních netopýřích invazích do budov, vloni se jednalo o 11 lokalit v Liberci a Jablonci n. N. Nejvíce netopýrů jsme odchytily v zasedací místnosti Policie ČR v Liberci, kde se jich usídlilo 306. Celkem jsme v rámci záchranných transferů přesunuli 1 155 jedinců.

VZDĚLÁVACÍ AKTIVITY

V roce 2024 jsme uskutečnili 43 komentovaných prohlídek pro školy a organizace. Celkem se jich zúčastnilo 819 osob.

Pod záštitou CCBC (Czech Coalition for Biodiversity Conservation) absolvovala vedoucí stanice tři přednášky a besedy pro školy k výukovému videu o záchranné stanici – účast na festivalu přírodovědných filmů pro žáky ZŠ „Nechme se překvapovat“ – 2x v Národním muzeu v Praze a 1x v Severočeském muzeu v Liberci (celkem 275 účastníků). Dále jsme se zúčastnili „Dne pro zvířata“, který v libereckém DDM Větrník uspořádal Městský žákovský parlament a jehož výtěžek byl věnován ARŠE (cca 200 návštěvníků).

Provádění výplachu žaludku u srnce ▲

DALŠÍ AKTIVITY

Na základě řešených případů byly podány následující podněty úřadům:

KÚ Liberec	kácení stromů v období hnízdění ptáků ve Vratislavicích
KÚ Liberec	chybějící opatření při zateplování panelového domu v Jablonci (hnízdění rorýsů)
ČEZ	nebezpečné sloupy a úhyny dravců v katastru obce Rádlo
ČEZ	úhyny dravců pod sloupy el. napětí v katastru obce Mírová pod Kozákovem
ČEZ	úhyny labutí po nárazech do drátů el. vedení v katastru obce Mírová pod Kozákovem
Městská policie Liberec	zastřelená liška visící na balkóně panelového domu
ČIŽP	webové stránky nabízející focení s chráněnými zvířaty (Fotokouzlo)

Poděkování

- dobrovolníkovi Tomáši Mařasovi (pomoc ve stanici)
- manželům Zdeňkovi a Daniele Jahodovým – spolupráce při monitorování a odchytu handicapovaných labutí

Srnky v záchranné stanici ▲

VOLNĚ ŽIJÍCÍ

DRUH	POČET	DRUH	POČET
Brhlík lesní	7	Netopýr ušatý	2
Budníček lesní	2	Netopýr večerní	1
Budníček menší	1	Netopýr velký	2
Budníček větší	1	Netopýr vodní	1
Čáp bílý	2	Nutrie říční	2
Čížek lesní	8	Pěnice černohlavá	4
Datel černý	2	Pěnice hnědokřídla	2
Dlask tlustozobý	13	Pěnice pokřovní	3
Drozd cvrčala	1	Pěnkava obecná	9
Drozd kvíčala	23	Pěvuška modrá	1
Drozd zpěvný	13	Plch lesní	6
Havran polní	1	Plch velký	1
Holub domácí	48	Poštolka obecná	40
Holub hřivnáč	28	Potáplice malá	1
Hrdlička zahradní	17	Pořkan obecný	4
Hýl obecný	9	Pušník obecný	8
Chřástal vodní	1	Rehek domácí	12
Jestřáb lesní	3	Rehek zahradní	4
Jezevec lesní	1	Rorýs obecný	79
Ježek východní	133	Skokan hnědý	1
Ježek západní	95	Skřivan lesní	1
Jiříčka obecná	31	Skřivan polní	1
Kachna divoká	22	Slavík obecný	1
Kalous pustovka	1	Sluka lesní	1
Káně lesní	23	Sojka obecná	15
Kavka obecná	1	Srnec obecný	53
Konipas bílý	8	Stehlík obecný	5
Konopka obecná	2	Straka obecná	13
Kormorán velký	1	Strakapoud velký	15
Kos černý	93	Sýkora babka	1
Krahujec obecný	4	Sýkora koňadra	28
Králíček obecný	1	Sýkora modřinka	23
Kulišek nejmenší	1	Špaček obecný	8
Kuna skalní	16	Ťuhýk obecný	1
Labuň velká	17	Užovka obojková	2
Lasice hranostaj	1	Veverka obecná	20
Lasice kolčava	3	Vlaštovka obecná	16
Ledňáček říční	2	Vlk obecný	1
Lejsek šedý	1	Volavka popelavá	2
Lelek lesní	1	Vrabec domácí	32
Liška obecná	13	Vrabec polní	2
Morčák velký	1	Vrána šedá	2
Moták pochop	1	Výr velký	1
Muflon	1	Zajíc polní	19
Mýval severní	3	Zmije obecná	2
Netopýr hvízdavý	1 647	Zvonek zelený	2
Netopýr pestrý	10	Žluna zelená	6
Netopýr rezavý	14	Žluva hajní	1
CELKEM		2 785	

DOMÁCÍ DRUHY	
druh	počet
Agama vousatá	4
agapornis růžohrdlý	1
Andulka vlnkovaná	13
Holoubek diamantový	1
holub poštovní	23
Kachna domácí	1
kakariki rudočelý	1
Korela chocholátá	3
Králík domácí	7
Křeček zlatý	2
Morče domácí	11
Papoušek nádherný	1
Páv korunkatý	3
Pískomil mongolský	2
Potkan obecný laboratorní	1
Rozela pestrá	1
Želva nádherná	2
Želva ozdobná	2
Želva vroubená	1
Želva zelenavá	3
CELKEM	83

POČTY ZVÍŘAT PŘIJATÝCH Z ÚZEMÍ OBCÍ S ROZŠÍŘENOU PŮSOBNOSTÍ	
obec	počet ks
Liberec	1 699
Jablonec nad Nisou	680
Turnov	289
Frydlant	88
Tanvald	43
Železný Brod	17
Česká Lípa	10
Nový Bor	8
Mnichovo Hradiště	8
Semily	5
Jilemnice	4
Mladá Boleslav	4
Lysá nad Labem	4
Rumburk	2
Praha	2
Hořice	1
Jičín	1
Mělník	1
Varnsdorf	1
Vrchlabí	1

PŘÍČINY PŘÍJMU ŽIVOČICHŮ		
ukazatel	počet ks	v %
záchranný transfer (nejčastěji netopýří kolonie)	1 155	40,3
zranění (nejčastěji fraktury končetin, pokousání, úrazy při dopravních nehodách)	498	17,4
odchyt (nejčastěji probuzení hibernanti a proniknutí do budovy – především netopýří)	495	17,3
mláďata (nejčastěji newvypělá, osiřelá, ze zničených či ohrožených hnízd)	440	15,3
kadávery	113	3,9
vy sílení, vyhladově ní	92	3,2
ostatní	75	2,6

PŘÍČINY VYŘAZENÍ ŽIVOČICHŮ		
ukazatel	počet ks	v %
vypuštěno	1 774	61,8
úhyn, euthanasie	720	28,6
předáno jinému zařízení	15	0,5
osvojení	40	0,9
vráceno majiteli	9	0,2
kadáver	149	3,5
nepřijat – výjezd (posouzení situace, nezdařený odchyt...)	8	0,2
únik, ztráta	8	0,2
v držení do dalšího roku	36	0,8

Ježčí máma s mláďaty ▲

Ježek Balón ▲

Rentgenový snímek ježka s „balónovým syndromem“ ▲

Fotografie: Záchraná stanice ARCHA

LIDOVÉ SADY

Michal Kadlec

Vedoucí KC Lidové sady

Kulturní a společenské centrum při Zoo Liberec

Lidové sady 425/1, 460 01 Liberec 1

Tel: 482 710 649, 608 014 005

infopult@zooliberec.cz , www.lidovesadyliberec.cz

Kulturní a společenské centrum Lidové sady Liberec je od 1. 1. 2022 jedním ze samostatných středisek Zoo Liberec, příspěvkové organizace Libereckého kraje. Od 1. 7. 2011 do 31. 12. 2021 bylo KSC Lidové sady součástí Zoologické zahrady Liberec, příspěvkové organizace Statutárního města Liberec.

KSC Lidové sady je od března 2024 v rekonstrukci a i první dva měsíce roku 2024 se nesly ve znamení příprav na rekonstrukci, a tudíž ve značně již v utlumeném provozu. Jako alternativa za uzavřené KSC posloužilo nově vybudované pódium 6 x 4 m v Dětském koutku, kde jsme v letních měsících od května do října uspořádali 79 akcí pro 5 404 návštěvníků. Pro hudební kurzy se podařilo zajistit náhradní prostory a tak začal nový školní rok v Purkyňově ulici. V první polovině roku 2024 chodilo, ještě do KKC, 113 žáků a na nové adrese jsme vzhledem k omezenému počtu učeben přijali 68 žáků. V Dětském koutku jsme přivítali mimo kulturní program 31 191 návštěvníků. Cyklus komorní hudby se nám od září povedlo přestěhovat z Liebiegova paláce do komornějšího prostředí Naivního divadla, kde jsme v prosinci přivítali 920. návštěvníka tohoto cyklu. Celková návštěvnost KSC byla tedy 38 043 návštěvníků.

ROK 2024 – evidovaná účast	akce	návštěvníci
Vlastní pořady a akce	76	5 172
Pořady projektu Lidové sady dětem	3	232
Abonentní cyklus komorní hudby	10	920
Areál Dětského koutku		31 191
Hudební kurzy	0	181
Vyhlídková věž Lidových sadů	0	347
CELKEM	89	38 043

Jak je již zmíněno výše, náš zřizovatel, Liberecký kraj, přihlásil kulturní centrum do výběrového řízení o poskytnutí podpory v rámci Výzvy č. 0231/2022 Rozvoj regionálních kulturních a kreativních center (velká kulturní a kreativní centra). Po několika odkladech se povedlo začátkem roku vysoutěžít stavební firmu pro rekonstrukci KKC, kterou se po odstoupení prvních dvou firem stala společnost CL-EVANS.

Během rekonstrukce se vynořila řada dalších problémů, které sondy neobjevily, a tak nakonec dojde navíc ke kompletní rekonstrukci Experimentálního studia, kanceláří v druhém patře, věžičky nad hlavním vstupem a pravděpodobně i celé střechy LS.

Během roku 2024 se povedlo vysoutěžít i dodavatele audio-vizuální techniky, který zároveň dodává i kompletní infrastrukturu potřebnou k provozování této techniky. Od podzimu se již účastní kontrolních dnů a spolu-vytváří detailní projektovou dokumentaci.

Zaměstnanci z programového oddělení nastoupili do Dětského koutku jako provozní dozor a správci koutku – nemuseli se tak nabírat sezónní pracovníci. Z technického oddělení odešly dvě ze tří uklízeček do úseku zoo, kde byl dlouhodobý podstav. Jeden zaměstnanec zůstal, aby prováděl údržbu Dětského koutku a budovy v bývalém amfiteátru, kde vznikly kanceláře pro celé KSC Lidové sady.

Od zimy se již začínáme školit na nové systémy, ať už se jedná o světelnou techniku, studiovou práci při zpracování zvuku nebo o zpracování videa či využití LED obrazovky. Odhadovaný počet hodin potřebných k základnímu ovládnutí techniky se bude jistě blížit ke třem stovkám.

ZAJÍMAVÉ AKCE V ROCE 2024

- 18. 1. koncert Bratří Ebenů
- 21. 2. přednáška Dana Přibáně
- 5. 5. koncert Štěpána Raka
- 22. 5. koncert Druhé trávy a Roberta Křesfána
- 13. 6. koncert Jaroslava Samsona Lenka
- 16. 7–15. 8 Letní kino – promítání filmů pod širým nebem
- 24. 8. Na stojáka
- 11. 9. koncert skupiny Vltava
- 26. 9. koncert Michala Horáka

65.–66. SEZÓNA KOMORNÍ HUDBY

Je až neuvěřitelné, že se povedlo tuto tradici abonmá komorních koncertů udržet 65 let. Proto jsme se snažili po dobu rekonstrukce najít útočiště pro tento výjimečný subkulturní fenomén. Zahrnuje jeden koncert měsíčně, je cenově výhodnější oproti vstupenkám na jednotlivé koncerty a dalším bonusem je, že předplatitel má své stálé místo k sezení na každý z naplánovaných koncertů. Na začátku roku 2024 jsme v druhé části 65. sezóny (leden–červen 2024) našli azyl v Liebiegově paláci a uskutecněnilo se tam celkem 6 koncertů pro 96 předplatitelů. V září 2024 se zahájila 66. sezóna s celkem 10 koncerty v Naivním divadle (což bylo abonenty přijato s velkým povděkem), z toho 4 koncerty nám spadají do roku 2024

a do nové sezóny jsme vstoupili s 81 předplatiteli.

Přehled uskutečněných koncertů komorní hudby:

14. 1.	Vilém Veverka a Filip Hrubý –
Baroque top summits
11. 2.	PRAGUE BASSOON BAND
3. 3.	Zemlisky Quartet
7. 4.	Duo Beautiful Strings
5. 5.	Štěpán Rak
2. 6.	Adam Klánský
8. 9.	Musica dolce vita
13. 10.	Mladí umělci a jejich pedagogové
3. 11.	Kaprálová Quartet
8. 12.	Věra Binarová a Vojtech Szabó

PROJEKT LIDOVÉ SADY DĚTEM

Projekt Lidové sady dětem se pro rok 2024 nenabízel, neboť rekonstrukce byla plánována již od ledna 2024. Postupem času se ukázalo, že bude zahájení posunuto, a tak jsme stačili uspořádat pouze 3 akce pro 232 dětí.

HUDEBNÍ KURZY

Hudební kurzy v Kulturním centru Lidové sady probíhají již řadu let. V našem centru jsou tyto kurzy jedinečné, vzdělávat se zde může široká veřejnost – předškolní děti, žáci základních i středních škol, ale také dospělí. Kurzy pořádáme ve spolupráci s hlavní lektorkou Zuzanou Kubelkovou a dalšími lektory a v roce 2024 byly kurzy vyhlášeny pro nástrojové obory:

1. dechové nástroje vyučují 4 lektori (sopranová zobcová flétna, altová zobcová flétna, saxofony, klarinet)
2. souborová hra (hra v souboru dechových nástrojů) vyučuje 1 lektor
3. klavír a keyboard vyučuje 5 lektorů
4. kytary vyučují 3 lektori (akustická kytara, elektrická kytara)
5. Halekárci – kroužek pro nejmenší vyučuje 1 lektorka, tento kurz jsme opět otevřeli od října 2022 – lektorka se na kurzu věnuje celkovému rozvoji hudebnosti předškolních dětí (3–6 let) a prvňáčků, učí se písničky, básničky, základy hudební nauky, hrají na rytmické nástroje atd. Cílem kurzu je vytvořit a prohloubit u dětí pozitivní vztah k hudbě.

Do května jsme mohli vyučovat v Lidových sadech, kde disponujeme čtyřmi učebnami a výuka probíhá také v Experimentálním studiu. Od září jsme se přesunuli do vily v ulici Purkyňova, kde máme pouze tři učebny a učit můžeme od 13 do 20 h od pondělí do čtvrtka. Díky tomu nebylo možné uspokojit poptávku a klesnul počet žáků i počet nabízených hudebních oborů.

Hudební kurzy probíhají ve dvou pololetích – jedno pololetí obsahuje cca 20 lekcí pro žáka, a to v závislosti na prázdninách a státních svátcích.

2. pololetí 2023/2024 (únor–květen) kurzy navštěvovalo 113 žáků.

1. pololetí 2024/2025 (září–leden) kurzy navštěvovalo 68 žáků.

TANEČNÍ KURZY PRO DOSPĚLÉ

Byly z důvodu rekonstrukce přerušeny.

VÝSTAVNÍ ČINNOST

Byla z důvodu rekonstrukce přerušena.

VYHLÍDKOVÁ VĚŽ – DOMINANTA LIDOVÝCH SADŮ

Vyhlídková věž se 155 schody je dominantou kulturně-památkového objektu Lidových sadů. Vyhlídková věž byla v roce 2024 otevřena jen do května, než jsme objekt předali stavbě. Od ledna do května ji navštívilo celkem 347 evidovaných návštěvníků.

AREÁL DĚTSKÉHO KOUTKU

Provozní doba areálu je vždy plánovaná od poloviny dubna do poloviny října, podle meteorologických podmínek. V roce 2024 byl koutek otevřen 18. dubna a provoz byl ukončen 13. října. 26. a 27. října ještě otevřel své brány pro dvoudenní akci Strašidelný koutek, který je propojený se Strašidelnou zoo.

Tento rok vstoupil Dětský koutek již do své 69. sezóny. Historický vláček z roku 1971 prošel generálkou a v sezóně 2024 převezl téměř 12 tisíc osob. Dále návštěvníci mohli využít vzduchovou trampolínu i všechny tradiční prolézačky, klouzačky a houpačky, které v průběhu jarních dnů prošly revitalizací.

Nově se také koutek stal zázemím pro kulturní akce po dobu rekonstrukce budovy KSC Lidové sady, vyrostlo zde pódium 6 x 4 m na kterém se odehrávají nejen koncerty, divadla, projekce letního kina, ale i pohádky pro nejmenší.

Na konci roku začaly práce na novém bistro, které bude více odpovídat aktuálním gastro trendům a poptávce. Bistro bude sloužit nejen návštěvníkům Dětského koutku, ale i veřejnosti a kolemjdoucím turistům.

AKCE USKUTEČNĚNÉ V AREÁLU DĚTSKÉHO KOUTKU

30. dubna Čarodějnice pro malé i nejmenší děti – areál byl otevřen až do 21:00 hodin.

26. a 27. října Strašidelný koutek – po oba tyto dny byl strašidelně nazdobený a osvětlený areál otevřen veřejnosti od 15:00 do 20:00 hodin. Součástí prvního dne byl také lampiónový průvod, který vycházel od Severočeského muzea směrem do Dětského koutku, doprovázený historickou kapelou.

ZOO LIBEREC DĚKUJE SVÝM VÝZNAMNÝM PARTNERŮM

Zřizovatel a významný partner Zoo Liberec

Významný partner Zoo Liberec

Významní partneři

